

”אז מה קרה בסוף למחמוד?”

הסופר הרב שמעון
טיקוצקי מעניק טיפים
לסיפור יציאת מצרים
שילדיכם לא יישכחו לעולם

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 268

פגינים לחג הפסח

כשהגיע הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לבית חותנו מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, והגיש לפניו את הגביע, לקחו לידו ולא יכול היה לשים מחסום לרגשותיו שפרצו וגאו מעל ומעבר, בשמחה של מצוה עד שיצא מכליו ופרץ בריקוד של שמחה!!! מחזה נדיר שלא נראה מעולם!

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: על מה רקד מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א בערב פסח

אף כשמשמשו ובאו עדני שמחה וגיל, לא ראו על פניו מאומה. מראהו המרוכז בסוגיא אשר לפניו, היה המראה היחידי שנתגלה אל מול עין כל מכיריו ובאי ביתו.

ריקוד, מאן דכר שמייה!

משום כך נקל לתאר את תדהמתו הגדולה של חתנו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, באותו ערב פסח, שעות ספורות לפני התקדש החג, כשהוא עומד ומרקד!

איזהו הדבר בעולם, שיכול היה להוציא את מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א מכליו, ולהביאו לידי ריקוד?

אכן, כל מי שזכה לקיים בו, במרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, את דברי מרן החזון איש זיע"א: "ידיעת חכמי התורה ומדתן הן גופי תורה",

המשך בעמוד 39

מחזה כזה לא ראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין מעולם! ולא הוא בלבד, אלא כל מי שזכה להכיר את טיבו ולמצות את תכונותיו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, אינו מאמין למשמע אזניו! אבן יסוד עיקרית בחיי מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, היא מידת 'מנוחת הנפש'.

מרן הגרי"ש זיע"א התבטא פעמים רבות, שעיקר הצלחת התלמיד חכם, לרכוש את קנייני התמדת התורה הוא באמצעות מידת 'מנוחת הנפש'.

אף הבינו מתוך דבריו, שהצלחתו להעפיל לדרגות נשגבות בהתמדת התורה כיחיד בדורו ולדורות, באה לו הודות למידת מנוחת ושלוות הנפש.

מי שרוצה להתעלות בתורה, צריך לראות שלא לקחת שום דבר ללב!

מי שלוקח כל דבר אל ליבו, יטביעוהו הטרדות והפגעים המתחדשים מידי יום ביומו, עד שיאבד את ה'צילותא דשמעתתא' הדרושה כל כך להתעלות בתורה.

למרות שהיה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א בעל רגש גדול, לא הראה מעולם את המתחולל בליבו כלפי אחרים.

אף אם היה זה בשעות קשות, לא הראה מאומה מן המתחולל בלבו אל החוץ!

כמי שכל משא הדור מונח היה על כתפיו, היו פעמים רבות בהן נעשו דברים שהסבו לו עוגמת נפש נוראה, אך הוא לא הראה שום אותות עוגמת נפש החוצה, כלא את הכאב בליבו וצלל אל תוך תלמודו...

"אמי הרבנית הצדקנית ע"ה, הייתה מספרת סיפור פלא, שימים ספורים אחר נישואיה, באחד מימי ה'שבע ברכות', הבחינה באאמו"ר זצ"ל כשהוא יושב ולומד, ולפתע מזנק ממקומו ויוצא לו בריקוד עליז כשמפיו מתנגנות המילים: 'תורת ה' תמימה משיבת נפש, משיבת נפש'... אמי ע"ה בהיותה כלה טרייה, לא הייתה רגילה למחזה שכזה, היא הביעה את תמיהתה בפניו, לריקוד מה זה עושה?"...

שיחה מיוחדת שהתקיימה עם מרן גאב"ד זכרון מאיר, הגאון רבי חיים ואזנר זצוק"ל, ובה עובדות וסיפורים על אביו מרן בעל 'שבט הלוי', הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זיע"א

הרב יעקב הייזלר

כותב השורות (משמאל) עם מרן גאב"ד זכרון מאיר

"מאז יומו הראשון של אאמו"ר זצ"ל, הבינו ליבו ונשאו דעתו לעבוד את ה' בכל לבו ונפשו, ולרכוש ידיעות נרחבות בתורה"ק. הוא לא התעניין בהווית העולם, נפשו נמשכה מינקות להוויות אביו ורבה, בתמימות גדולה ומתוך רצון לקנות בקיאות וידיעה בכל חלקי התורה. בני משפחתו הקרובה, אחיותיו ובני דודיו היו יראים ושלמים, אך כמנהג המקום היו רגילים לרכוש השכלה במקצועות שונים, ולהרחיב את ידיעותיהם בתחומים שונים, ומשמעמדו על משיכתו ללימוד התורה, ובחוסר העניין המוחלט שלו בשאר חכמות ומקצועות העולם - קראו עליו בחיך שהיה בו נימה של ביטול: 'איר טויגט צו גאר ניקס, נאר צו א בלאט גמרא'... כלומר, הוא לא יצלח למאומה, הוא יודע 'רק' ללמוד תורה ולא יותר מכך..."

"בצעירותו, עודנו בחור צעיר לימים, כבר נפרד מבני משפחתו ונדד למקומות תורה בישיבות המפורסמות והחשובות שבאירופה, כמו ישיבת 'חכמי לובלין' המעטירה, שעמדה בראשות רבו הגדול מהר"ם שפירא זי"ע, ישיבת 'נייטרא' בראשות הגה"ק מהרש"ד אונגר הי"ד, ישיבת 'צעהלים' בראשות הגה"ק מהרי"א כהנא הי"ד, אב"ד אונגוואר. בכל הישיבות האלו הפליא את כל רואיו בהתמדתו הנדירה שהייתה לאות ולמופת בפי כל".

זכה כותב השורות להיוועד לשיחה ארוכה ומרתקת, עם מרן הגאב"ד הגאון רבי חיים מאיר הלוי ואזנר זצוק"ל, בנו הגדול וממלא מקומו של מרן, רבינו עמוד ההוראה, בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, ברבנות שכונת 'זכרון מאיר' המעטירה, ובראשות ישיבת 'חכמי לובלין' המתנוססת לתפארה במרכז שכונת 'זכרון מאיר' בעיר בני ברק, הישיבה הק' שמרן זצוק"ל מסר נפשו עליה במשך קרוב לשבעים שנה ברציפות, מתוך מטרה להעמיד דורות של ת"ח ועובדי ה' בדרך המסורה מדור דור.

לשמוע ממנו אמרי שפר, עובדות, הדרכות והנהגותיו בקודש של אביו הגדול מרן זצוק"ל. השחייה במחיצתו של מרן הגאב"ד זצוק"ל, הייתה חוויה רוחנית לכשעצמה, זכרונותיו הקולחים והשוטפים על אביו מרן זצוק"ל, לצד ישוב דעתו הנדיר, השרתה על הבאים במחיצתו אווירה עילאית מיוחדת במינה.

ישבנו בביתו קרוב לשעה תמימה, בדבריו חשנו והרגשנו כי אנו חוזרים אחור במנהרת הזמן, דור או שניים קודם לאותם תקופה זוהרת, בעם ישראל שלפני המלחמה ולאחריה. הגאב"ד העלה בפנינו נקודות וצינוני דרך חשובים בחייו הזוהרים של מרן זצוק"ל, דברים שיש בהם תועלת מעשית בחיי היום יום, כי ממנו ניקח לעבוד את ה'.

רשמנו את הדברים למשמרת עולמים עלי גיליון, לתועלת הקוראים הי"ו, חלקם הגדול מתפרסם בספר 'רב רבנן' לזכרו של מרן זי"ע, ובזאת אנו מביאים את הדברים בהשלמה, כפי ששמענו יוצא מפי מרן הגאב"ד. קראו ותחי נפשכם.

מרן הגאב"ד זצוק"ל פתח את שיחתו ואמר בהתלהבות, מתוך ערגה לאותם ימי זוהר, כאשר האור הגדול של מרן בעל 'שבט הלוי' זי"ע זהר והזריח את שמי העולם התורני כולו: "מהותו ותמצית דמו ונפשו של עט"ר מרן אאמו"ר זי"ע הייתה התורה"ק, בה הגה כל ימיו מתוך שמחה יתירה ובהתלהבות, ועליה מסר נפשו כל ימיו עד יבולא בתרייתא ממש.

מתי וכיצד הגיע ללמוד בישיבת 'חכמי לובלין'?

"כששמעו הטוב של הגה"ק מהר"ם שפירא זצוק"ל, וישיבתו הרמה 'חכמי לובלין' באו לאוזניו, מיד איוותה נפשו של אאמו"ר להתקבל ללגיון התלמידים. שום דבר לא עמד נגד רצונו. זאת הייתה מסירות נפש שלו ושל הוריו, שאז התגלתה למפרע מידת אהבת התורה העצומה שהייתה להם.

"בבואו ליח"ל עשה רושם על הבוחנים של בחור צנוע, שאינו מתאים לישיבה שהתאפיינה בצורבים וחריפים, הורו לו, אפוא, להישאר ללון בלילה בישיבה ולמחרת לשוב לביתו. אאמו"ר זצ"ל לא עלה על המיטה שהוכנה עבורו, וכל אותו הלילה ישב בהיכל הישיבה בירכתי ביהמ"ד, ולמד בהתמדה כדרכו, ולמרות שלא היה שם אור בביהמ"ד, למד לאור החשמל שנכנס קצת מהרחוב. ראש הישיבה מהר"ם שפירא זצ"ל, עבר במקום כמה פעמים באמצע הלילה, והבחין לפליאתו בנער הצעיר היושב ולומד בהתמדה ללא הפסקה. למחרת בבוקר, לאחר תפילת שחרית, ניגש אליו ואמר לו: 'בחור'ל, הישאר כאן, מקומך עמנו בישיבה!'"...

לא יצא מבניין הישיבה

"התמדתי היתה אז נדירה ביותר. במשך כשלוש שנים ומחצה למד אאמו"ר ביח"ל, ואף פעם לא שב הביתה. במשך שנה ומחצה, אף לא יצא מבניין הישיבה אפילו פעם אחת! גם כשביקרו אדמורי"ם נודעים בעיר, היה אאמו"ר מגיע לחזות בשולחנותיהם ותפילותיהם שעה קלה, וממהר חזרה לביהמ"ד. מסר את נפשו בביגיעת ודביקות התורה, הוא המשיך ללמוד גם בתקופת בין הזמנים, והיה תדיר בו לכל חללי דעלמא, כך העפיל לדרגותיו הנשגבות והנעלות. "דבר ייחודי נוסף שהתברך בו אאמו"ר זצ"ל, היא יראתו הטהורה כל ימיו. כבר בבחרותו ביח"ל היה צועד מדי יום בשעה קבועה לפינה מסוימת בחצר הישיבה, ליד אחד העצים, שם נהג לעמוד ולשפוף שיח בדמעות שלישי לפני בוראו, שיזכה לצאצאים יראים ושלמים, וכך נהג עד ערוב ימיו שלא פסק מלהתפלל להצלחתו ולהצלחת צאצאיו".

מי יצמח לגדולי הדור?

"בימים ההם כבר, בתקופת לימודיו ביח"ל, הועידו אותו רבותיו ומכיריו לגדולות ונצורות. שמעתי מיהודי שלמד ביח"ל, כי באותן שנים שאאמו"ר זצ"ל למד בישיבה, התגורר בישיבה יהודי פולני ת"ח וישיש מופלג, שגילו נשק לגיל התשעים. הוא היה אדם חסר כל, אלמן וערירי. בחורי הישיבה היו, אפוא, כל חייו ודאגתו. תפקידו היה לנעול את כל חדרי הפנימיה במהלך שעות היום והלימודים, למעט חמישה חדרים שהוקצו עבור בחורים שחשו בחולשה, ובקשו לנח קמעא ולחדש את כוחותיהם. הוא היה מסור בצורה יוצאת דופן לבחורי הישיבה, והיה מקפיד שאף אחד מהבחורים לא ייעדר מהלימוד.

"פעם נעמד אותו יהודי בהיכל הישיבה, וקרא ואמר בפני כמה בחורים: 'יודעים אתם מי הם אלו שיצמחו לת"ח גדולי תורה וינהיגו

את הדור הבא?'. השומעים הפנו את מבטם לפינה אחת, בה היה מקומם הקבוע של התלמידים החריפים, בעלי הלשון, המצויים בענייני העולם והכלל. אך אותו היהודי ענה בשלילה: 'לא ולא', קרא אותו יהודי והצביע בידו על הפינה השנייה של ההיכל, בה היה מקומם של המתמידים שבחבורה, שישבו בקרן זווית ועסקו בתורה רוב שעות היממה ברציפות - ובתוכם אאמו"ר זצ"ל, והיו נחשבים לכעין 'בטלנים' בישיבה, 'אתה רואים אותם?', שאל - כשהוא מחווה באצבע לכיוונם - 'הם אלו שיצמחו לגדולי הדור העתידי!'".

"אגב, ברצוני לספר כי קירבה מיוחדת היתה לאאמו"ר אצל המשגיח דיח"ל, הגה"ק הר"ש מזעליחוב זי"ע. על בקיאותו הנוראה בכל חלקי התורה של הר"ש מזעליחוב, שמעתי מאאמו"ר, כי בפעם הראשונה שישב עם רבותיו מהר"ם שפירא ומהר"ש מזעליחוב, שאל מהר"ם את מהר"ש: 'הלוא הנך מתאונן תמיד כי שכחת תלמודך... מה ידעת יותר, ממה שהנך יודע היום?!'. רבי שמעון נענה לעומתו: 'בצעירותי, ידעתי כל סברא בתוספות, אם וכיצד היא מתאימה לכל הש"ס. ואילו כהיום, אין ראשי יכול עוד לשאת היקף זה!'"...

"אאמו"ר זכה לקבל מידיו של רבו מהר"ש זצ"ל תעודת 'צורבא מרבנן' נלהבת, בה העיד עליו בתארים מופלגים עוד בהיותו רך בשנים, כאשר כתב עליו: 'הרב הגדול, בקי עצום בכל חדרי תורה!'"...

הראשון בפרשבורג

"כך גם לאחר נישואיו, המשיך אאמו"ר בהתמדתו והתעלה ביותר בתוה"ק, דבר שהיה אז לפלא ולתמיהה בעיני הכל. "האמת היא", אמר לנו הגאב"ד: "בפרשבורג שלפני פרוץ השואה, היו אמנם יהודים רבים וכשרים, מדקדקים בהלכה ותומכי תורה. אבל מנגד, בני ישיבה המקדישים את כל יומם ללימוד - היו מועטין בה. רוב ככל בני העיר היו יהודים שהתפרנסו ממקצוע כלשהו. כשזקני רבי מרדכי גלבר זצ"ל, ראש הקהל של פרשבורג, בחר באאמו"ר זצ"ל כחתן עבור בתו, שאלוהו כל מכריו מהו המקצוע שרכש החתן לעצמו. 'אין לו שום מקצוע', השיב להם זקני זצ"ל בפשטות, 'חתני יושב ולומד תורה כל היום, מבוקר עד ערב ספון הוא בביהמ"ד!'. אנשים הביטו על זקני בתמהון, הם לא הצליחו להבין איך לקח לעצמו חתן חסר כל מקצוע. אך זקני לא שמע לדבריהם, הוא היה יהודי אוהב תורה, וידע להעריך נכונה את לומדיה. הוא היה הראשון בעיר פרשבורג, שאירס את בתו עם חתן שאינו בקי במאומה בהוויות העולם הזה".

הריקוד של אאמו"ר

"אמי הרבנית הצדקנית ע"ה, הייתה מספרת סיפור פלא: ימים ספורים אחר נישואיה, באחד מימי ה'שבע ברכות', הבחינה באאמו"ר זצ"ל כשהוא יושב ולומד, ולפתע מזנק ממקומו ויוצא לו בריקוד עליו, כשמפיו מתנגנות המילים: 'תורת ה' תמימה משיבת נפש, משיבת נפש!'"...

"אמי ע"ה בהיותה כלה טרייה, לא הייתה רגילה למחזה שכזה, לריקוד נלהב בסתם יום של חולין, ללא סיבה מיוחדת. היא ניגשה

ליל התקדש חג הפסח. בראש השולחן יושב מלאך האלוקים, הרה"ק מרנא ה'אמרי אמת' זי"ע. כשתילי זיתים מקיפים אותו בניו וחתניו הקדושים, ולצדו יושב בן זקוניו, כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' זי"ע, בעודו ילד קטן מאד. כל אחד בתורו, שואל את ארבע הקושיות של ליל הסדר. ההיכל כולו מלא באור אלוקי, ביראה ורעד... ואז מגיע תורו של בן הזקונים, הוא מתחיל לשאול את הקושיות ו...

יריעה מרתקת, אודות תקופת לימודו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע בישיבת פוניבז', בימי בחרותו

רבי'נס א קינד

היה זה בחודשי הקיץ של שנת תש"ג, ורבינו ה'פני מנחם', אז בחור כבן שיבסר. באותם ימים סבל רבנו מ'אסטמה' שייסרה את נשימתו, ואף נחלה ב'סיניסיטוס' קשה, שרק הקשה עליו עוד יותר. הרופא שבדקו ייעץ לו לנסוע לשהייה באזור חוף הים, כשהוא מסביר שהאוויר הלח יעשה את שלו, למען בריאותו של בן הזקונים של הרבי. נכנסה הרבנית ע"ה אל הקודש פנימה, והציעה את דברי הרופא בבקשה שאכן בנם-רבנו, ייסע לשהות במקום שיסייע להבראתו.

זימן ה'אמרי אמת' את בן זקוניו והורהו: "ידיד טוב יש לי בעיר בני ברק, הרב מפוניבז'. לכה אשלחך אליו, למד תורה מפיו. ומדי בוקר, בהשכמה, צא בנסיעה אל חוף הים בתל אביב לשאוף אוויר ולהבריא, בשעה מוקדמת זו כאשר עדיין אין אנשים הפוקדים את החוף".

בבניין הפנימייה, שבנה מרן הרב מפוניבז' זי"ע בבני ברק של

יקותיאל יהודה גנזל

ליל התקדש חג הפסח, גור של מעלה.

בראש השולחן, כולו עטוף לבן, יושב מלאך האלוקים, הרה"ק מרנא ה'אמרי אמת' זי"ע. כשתילי זיתים מקיפים אותו בניו וחתניו הקדושים, ובניהם הקטנים עם הגדולים. לצדו יושב בן זקוניו, כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' זי"ע, בעודו ילד קטן מאד. זאטוט. כל אחד מהבנים והנכדים, בתורו, שואל את ארבע הקושיות של ליל הסדר. ההיכל כולו מלא באור אלוקי, ביראה ורעד. במורא גדול, זה גילוי שכינה.

ואז מגיע תורו של בן הזקונים, זה שכל גור נושאת אליו עיניים מלאות חרדת קודש. הוא מתחיל לשאול את הקושיות, אך ההגייה קשה עליו, הן ילד קטן מאד הוא, ועדיין אין אותיות ותיבות סדורות בפיו.

פורץ הילד בבכי, בפנותו אל אביו הקדוש: "אני גם רוצה לשאול ברור כמו שכולם, ושישמעו את הקול שלי עד השמים..."

נענה ה'אמרי אמת' זי"ע, שכידוע היה מקמץ בתיבותיו, והיתה כל תיבה שיצאה מפה קדשו, יקרה יותר מיהלום ומאזמרגד: "אל תבכה. עוד תוכל להגיד יפה מאד, ועוד ישמעו את קולך בשמים!"... החסידים שזכו להיות נוכחים באותה שעה נשגבה, הביטו איש אל אחיו ופניהם אמרו התפעלות: "עוד יגיע היום בו בן זקונים זה, יזכה להנהיג את עדת הקודש וקולו יישמע בשמיים"...

סיפור זה מלמד מעט, על אותה חיבת קודש לה זכה כ"ק מרן אדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זי"ע אצל אביו, הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, שלא זו מחבבו והתבטא אודותיו בביטויי חיבה והערכה נדירים. ידו של הבן הקדוש לא משה מתוך כפו של האב הנשגב, כל עוד היה ה'אמרי אמת' בין החיים. ובכל זאת, היתה תקופה אחת, בה ניאות ה'אמרי אמת' לשלוח את בנו הצעיר למשך תקופת זמן קצרה, אל בני-ברק הרחוקה מרחק אלפי פרסאות מירושלים, עיר הקודש, בה השתכן לאחר שעזב את אירופה העשנה.

ועל אותם 'ימי בני ברק' של מרן ה'פני מנחם', ייסוב מאמרנו.

שנים שאחזו ב'הוריות'

השעות הנשגבות באותם ימי הבראה, היו השעות בהן ישב רבנו ולמד בחברותא ביחידות עם הרב מפוניבז', אשר מרוב חביבותו של רבנו, קבע עמו את המסגרת הלימודית היום-יומית הזו. יחדיו למדו את מסכת הוריות, גמרא, רש"י ותוספות, מתוך עמקות גדולה.

באותן שעות לימוד, לא דמה הרב מפוניבז' לראש ישיבה ליטאי, אלא לגאון חסידי הלומד ב'נוסח פולין', כשהיה מרבה להציע ערמות של קושיות ותירוצים, ביאורים ופולפולים, בדרך הלימוד שמקובלת היתה בישיבות פולין (מיסודו של הגה"ק רבי יעקב פולק זי"ע, בעל החילוקים). באחד הימים שמע ר' חיים מאנדל את סגנון הלימוד השונה של הרב מפוניבז', והעיר בחרדת קודש: "הלא בנו של הרבי מגור, הוא גם תלמידם של הגאונים רבי חייקל מילצקי ורבי שרגא פייבל פראנק, זכר צדיקים וגאונים לברכה, טובי הלמדנים בירושלים, ואם כן הוא בקי גם בשיטת הלימוד מורשת ישיבות ליטא...". נענה הרב מפוניבז': "לא רק לכבוד בן הרבי אני לומד כן, אלא מעצמי לומד אני גם בנוסח הלימוד הפולני והמתפלפל, כדברי קהלת בן דוד: 'תאחזו בזה, וגם מזה אל תנח ידך'".

תיאור אותו לימוד יומי, שמע הרה"ח ר' יונה שיינבך, מנכבדי חצר הקודש סטריקוב, מפיו של רבנו. היה זה כאשר הופיע רבנו לבקר את כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זי"ע, ובדרכו חלף על פני אברכי הכולל הלומדים. שאל רבנו באיזו ישיבה למדו האברכים הללו בשנות הבחרות, והרבי מסטריקוב השיב, שרוב התלמידים הם בוגרי ישיבת פוניבז' המעטירה. פנה רבנו אל האברכים באומרו: "אתם למדתם בפוניבז', אף אני למדתי בפוניבז', אבי זי"ע שלחני ללמוד שם בגלל האוויר. למדתי שם בחברותא עם הרב מפוניבז' זי"ע, במסכתות החמורות שבסדר קדשים, הוא אמר את חידושו ואני ישבתי מולו וכתבתי מחברות שלמות..."

"התפעלתי אז ביותר"

שבעה עשר בתמוז חל באותה שנה ביום השבת, והתענית נדחתה ליום ראשון בשבת. אולם הרב מפוניבז' זי"ע הורה לרבנו שעדיין יש לו דין חולה, ואסר עליו להתענות ביום התענית. ברם לקראת תשעה באב, הקדים רבנו להתייצב לפני הרב מפוניבז', ולהפציר בו לבל יורה לו שלא להתענות, שכן תהא זו עבורו גזירה שאינו יכול לעמוד בה'. בדוחק רב התיר הרב מפוניבז' לרבנו להתענות ביום חורבן בית מקדשנו.

כל ימיו היה רבנו מספר, על מה שראו עיניו בשעת הסעודה המפסקת בערב תשעה באב, כשהסב הרב מפוניבז', הגאון המופלג, עם ילדי טהרן, פליטים נדכאים, וסיפר להם במוחשיות מיוחדת את סיפורי אגדות החורבן, כשהוא יורד ממרום הבנתו ומשתפל עד להבנתם של הילדים, שלא זכו ללמוד ולדעת יתר על המידה, ומסביר להם בפרוטרוט את הסיפורים וההסברים. "התפעלתי אז ביותר" - הדגיש רבנו - "מיכולתו הגאונית של הרב מפוניבז', לרדת מגבהו הרוחניים אל הרמה הכמעט-ילדותית של הנערים".

עוד היה רבנו מתאר את התנהלותו של הרב מפוניבז' באותן שנים,

אותן שנים, השתכנו בתקופה המדוברת 'ילדי טהרן'. ילדים פליטי שואה שהגיעו לטהרן שבאיראן והועלו ארצה. כאן אחזו אנשי המדינה בילדים, והפנו אותם לקיבוצים, שם הועברו מדת אבותיהם המוקטרים על מזבח הדמים הנאצי.

גדולי ישראל ניהלו אז מאבק איתן למען נפש אותם ילדים, והצליחו בהצלחה חלקית ביותר, כאשר עשרות בודדים מתוך הילדים הועברו לשהייה בבניין הפנימייה שהקים הרב מפוניבז' בבני ברק, כחלק מחלומו הגדול להקים ישיבה גדולה עבור לומדי התורה.

אחד המדריכים בפנימייה, היה רעו וידידו הגה"ח ר' חיים מאנדל ז"ל, שהיה אז בחור. באחד הימים קיבל ר' חיים מכתב ממוען בכתב ידו של הרה"ח ר' פיניע לוויין ז"ל, שבישרו שכן הזקונים של הרבי זקוק לשהות באזור בעל אוויר לח בגוש דן, וביקש שייאות ר' חיים להיות למארח ולידיד לבן הרבי, וכפי שסיפר ר' חיים בעצמו כעבור שנים: "נעניתי כמובן בשמחה וזכיתי לקבל את פני בן הרבי... דעם רבי'נס א קינד (בנו של הרבי) היה אצלי מושג מרומם ומקודש. בכלל, מי שזכה לחזות בזיו איקונו של מרן ה'אמרי אמת', הבין היטב מה משמעות המושג 'רבי'נס א קינד'..."

כך הופיע רבינו בעיר בני ברק, לשהיית הבראה.

זו לא היתה הפעם הראשונה בה פגש מרן ה'פני מנחם' את הרב מפוניבז'.

בתחילת ימי מלחמת העולם, התקופה הראשונה להגעתו של מרן ה'אמרי אמת' ארצה, נהג הרב מפוניבז' להתאכסן בתדירות במלון באב"ד בירושלים, שם התגורר באותה תקופה כ"ק מרן אדמו"ר ה'בית ישראל' זי"ע; את תפילותיו היה הרב מפוניבז' מתפלל במניין הראשון בבוקר, בהיכל ישיבת 'שפת אמת'. רבנו ה'פני מנחם' היה אז בחור צעיר, ואחיו הגדול מרן ה'בית ישראל', היה מסב את תשומת ליבו לעקוב אחר אורחותיו והליכותיו של הרב מפוניבז'.

"שים לב לדוגמה", נאום מרן ה'בית ישראל' לאחיו הצעיר מרן ה'פני מנחם', "שהרב מפוניבז' אינו חולץ את מנעליו בעלותו אל הדוכן לברך את עם ישראל באהבה, בסמוך לארון הקודש, כדרך הכוהנים; את מנעליו הוא חולץ לצד הכותל המערבי של בית הכנסת, כשהוא צועד יחף עד הדוכן שבמזרח. כל זאת מפאת הידור בכבוד בית המדרש, לקיים את הציווי 'ומקדשי תיראו'".

"שים לב שכל אימת שקוראים אותו לעלות לתורה, ראשון, הוא מקפיד להביע הכרת הטוב לגבאי המכריז ומברכו בברכת 'ישר כוח'". וחתם ה'בית ישראל': "שים לב אל הדברים, כי מכל תנועה של הרב מפוניבז', אפשר ללמוד כמו מתוך 'שולחן ערוך חי'..."

התרגשות אחזה ברבנו כעת, כאשר הרב מפוניבז' קיבלו במאור פנים לצל קורתו, כשהוא טורח לדאוג לכל הצטרפויותיו, ואף מועיד לו חדר מיוחד, בקומת הקרקע של הישיבה ההולכת ונבנית. בייחוד דאג הרב מפוניבז' שאורחו הצעיר לא יתאמץ יתר על המידה, אלא ינוח כראוי להבראת גופו עד שישב לאיתנו.

"אדון גלינסקי? מה עשית מהילד שלי?!". "מה קרה?", שאלתי. "תראה", הוא אומר לי, "אנחנו משפחה מסורתית, אוכלים רק מצות בפסח. הבן בא הביתה, ורוצה מצות של רבנים לליל הסדר! תבין, אני לא מדבר על כסף, רק על שגעון!"

מאוצרותיו של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

מוציא מצה

שוחחתי עם בחור מתיכון חילוני, השפיעתי עליו שילך לשיבה לשנה, שיכיר את המורשת, שיתחבר לשורשיו. שמע לקולי, ויותר לא היה בינינו קשר.

כעבור זמן טסתי לחוץ לארץ. כשחזרתי אמרו לי: יש פה אדם שמתקשר בכל יום, שואל האם חזרת. מסרו לי את המספר, וטלפנתי. "אדון גלינסקי? מה עשית מהילד שלי?!", זה אביו של אותו בחור. "מה קרה?", שאלתי.

"תראה", הוא אומר לי, "אנחנו משפחה מסורתית, אוכלים רק מצות בפסח. הבן בא הביתה, ורוצה מצות של רבנים לליל הסדר! תבין, אני לא מדבר על כסף, רק על שגעון!"

אמרתי לו: "תבין. בגמרא כתוב, שלפני שהמשיח יבוא בן קם באביו ובת באמה וכלה בחמותה. זה, נתון. אתם משפחה מסורתית, אז תחליט בעצמך מה עדיף: שהבן יאכל מצות של רבנים, או שיביא גויה הביתה!"

נו, שוין: "אשתי אמרה מראש שאין עם מי לדבר", אמר, וטרק את הטלפון.

חכם מה הוא אומר

טעמי תורה, כמה מתוקים הם, כמה ערבים!

שהייתי במונסי בשבת, והתארחתי בבית הגאון רבי יעקב קמיניצקי זצ"ל, הוא הזמין אותי לבר המצוה של נכדו, ביום ראשון בערב. הציג בפני את חתן בר המצוה ושיבה את התמדתו וידיעותיו. ביקש שאשא דברים.

פתחתי ושאלתי: הן רבותינו אומרים, שהיצר הרע מתלווה לאדם בלידתו (סנהדרין צא ע"ב) ולכן קרוי 'מלך זקן' (קהלת ד, יג). לעומת היצר הטוב, שמגיע רק בהיכנסו למצוות. מעתה, גדולה התמיהה: כיצד נער שטרם הגיע למצוות ויצר הרע מקנן בו לבדו, שוקד על התורה ויודע את שלושת ה'בבות' על בוריים, וחלקים ממסכתות נוספות!

אלא מאי, אספר לכם מעשה שהיה. התבקשתי לדבר בפני תלמידי תלמוד תורה במונסי. שאלתי: "מי רוצה סוכריה?!"

ענו פה אחד: "כולנו!"

תמהתי: "כל אחד יכול להעיד על עצמו, ולומר: 'אני רוצה סוכריה!' אבל איך יודע כל אחד שגם חבריו רוצים, כמוהו?!"

ענו במקהלה: "סוכריה, רוצים כולם!", כי זה מתוק, זה טעים וזה נחשק! "לכן", אמרתי, "תבינו איך אמרו בני ישראל פה אחד: 'נעשה ונשמע' (שמות כד, ז) על מתן תורה. לכאורה היה ראוי שכל יחיד יתחייב כשלעצמו, ויאמר: אעשה ואשמע. אבל התורה מתוקה מדבש ומנופת צופים. ועל מיני מתיקה ידוע, שכולם רוצים!"

מעתה, אין לימוד התורה תלוי ביצר הטוב או בהעדרו. המגיע למתיקות התורה, לטעמה, שוקד עליה באין הפוגות!... ועד זקנה ושיבה! הן זכורה לנו התמדתו של הסטייפלר זצ"ל: בישיבה היו לו סדרי לימוד של שלושים ושש שעות רצופות. היה לומד יום לילה ויום, וישן לילה. שוב יום לילה ויום, וישן לילה. ואיך ניצל כל רגע. בכל שבוע ערך סיום שישה סדרי משנה שהיה משנן בדרך, מביתו לבית המדרש וחזור. ובין גברא לגברא, אם יצא ורעהו נכנס, כבר היה ראשו בגמרא.

מה מביא לכזו שקידה? ודאי שהציווי "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). אבל פעם אמר לי בכזו מתיקות: "ר' יעקב, וויסט איר, היודעים אתם? ברכת התורה אינה ברכת המצוות גרידא, היא גם ברכת הנהנין!"

אח, ובכזו הנאה, איך אפשר להפסיק?

הקהה את שיניו

הקהית השיניים, למה? אמת, שאל בלשון שאינה ראויה. אבל ככלות הכל, התעניין! למה לא נלמדו? אך לא -

24
שעות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **דוד בוק שליט"א**
שיעורים מבוארים בלימוד התוס' על
סדר הדף היומי

שלוחה 29

הרב **חיים שמרלר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 25/26

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 21

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 22

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 23/24

הר' **אברהם פוקס הי"ו**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 131

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 28

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

"שיהיה ברור, הרב", הוא ענה לי, "לא הרבנים הם אלו שיחזירו אותי בתשובה. הבן של הרב - הוא זה שעוד יחזירני בתשובה!"... בהתחשב בעובדה שבני היה אז כבן ארבע שנים, היתה זו תשובה מדהימה. היהודי לא השאיר אותי סקרן, והסביר לי מיד כיצד הצליח הזאטוט לגרום לו להיכנס להרצאה...

פנינים לפסח וחינוך הבנים, מאוצרותיו של הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

החלקים?

מפרשים במליצה (חזון עובדיה שם עמוד יב): הבן רואה את אביו, שבימים כתיקונם אינו שש להושיב אורחים על שולחנו, וכאשר מתדפק עני על דלת הבית, הוא שולח אותו לבית תמחוי - יושב כעת בראש השולחן המפואר ומכריז בקול גדול: "הא לחמא עניא... כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח".

תמוה הבן: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?"

ואביו עונה לו: "עבדים היינו לפרעה במצרים". אני למדתי מפרעה, מה הוא אומר ואינו עושה, גוזר ואינו מקים, אף אני - מכריז כל דכפין ייתי ויכול, אך איני מתכוון באמת לארח רעבים על שולחני..."

גם כאן, על דרך הבדיחותא, יש מבארים שהמטרה בכך שהדברים נאמרים בשפה הארמית היא, כדי שאנשים לא יבינו את ההזמנה, וממילא לא ייענו לה...

למעשה, יש מפרשים ש"הא לחמא עניא" נכתב בארמית, משום שזו היתה הלשון המדוברת בזמנם. יש אומרים שהטעם הוא על פי מה שכתוב בזוהר הקדוש, שבלייל הסדר הקב"ה יורד עם כל הפמליה שלו, ומגיע לכל בית יהודי, כדי לראות כיצד הם עורכים את הסדר. לפי זה "הא לחמא עניא" - "הא" כנגד השכינה הקדושה, וכדי שהמלאכים לא יתקנאו בנו בזכות העצומה הזו, פותחים את ההגדה בלשון ארמית, שהמלאכים אינם מבינים אותה.

בימים אלו של ערב חג הפסח, מזדמנת לידנו מצוה שיש בה חסרון כיס - מצוות צדקה של 'קמחא דפסחא', אולם חשוב ביותר לזרז עליה ולהזדרז בה. הלא יודעים אנו כי פסח הוא מעין "כליל לה" - מה שיש לאדם הוא לוקח, ואינו מותיר מאומה... זכות עצומה היא, אם כן, לתרום לשמחת החג של משפחות נצרכות בכלל, ומשפחות בני תורה בפרט, ולסייע לכל יהודי לחוש בלייל הסדר כבן מלכים. לא רק בערב פסח משתדלים אנו לסייע לכל נצרך, אלא אף עם התקדש החג, בתחילת ליל הסדר, כאשר כל משפחה יושבת סביב השולחן הערוך, ומצפה להתחיל באמירת ההגדה, מקדימים ומכריזים: "כל דכפין ייתי ויכול".

לכאורה קשה, הלא הכנו את הסעודה ושאר צרכי הסדר, לפי מספר נפשות הבית והאורחים המוזמנים. האם באמת רוצים ויכולים אנו לארח כל רעב ונצרך, ללא הגבלה?

אכן, אדם שקודם החג נתן "קמחא דפסחא" ביד רחבה, וסייע למשפחות אחרות להגיע לשולחן הסדר בנחת וברווחה, הרי שעזר לכל דכפין שייתי ויכול בביתו שלו - בשמחה ובכבוד.

מספרים על ה'בית הלוי', רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל, אבי שושלת בריסק, שבערב פסח הגיע אליו יהודי אחד ושאלה בפיו: אין לו יין לארבע כוסות. האם יכול הוא לצאת ידי חובה בחלב?

מיד קרא הרב לרבנית, ביקש ממנה שתביא את דינר הזהב שהיה מוטמן בחדר הסמוך, והעניק אותה ליהודי שלפניו, שיוכל לקנות בשר, מצות ושאר צרכי החג.

לאחר שיצא היהודי מן הבית, שאלה הרבנית: "הרי האיש לא אמר אלא שאין לו יין. מי אמר שגם בשר אין לו?"

ענה לה הרב: "הלא שתיים מתוך ארבע הכוסות שותים לאחר 'שולחן עורך'. אם היה מתכוון לאכול בשר בסעודה, לא היה מעלה בדעתו לשותות שתי כוסות חלב לאחריה... על כורחך שגם בשר לסעודת יום טוב אין בביתו..." (ראה חזון עובדיה - הגדה של פסח עמוד ט).

הא לחמא עניא - עבדים היינו

אנו אומרים: "הא לחמא עניא", ממשיכים ב"מה נשתנה", ומיד לאחר מכן אומרים: "עבדים היינו". מהו המהלך המחבר בין שלושת

העורות, והיה חוזר לביתו אבל וחפוי ראש, אך במשך הימים התרגל לריח, ושוב לא היה מסוגל לעזב עבודה זו, שהרווחים הכספיים בה גבוהים הרבה יותר ממה שניתן להרוויח ממכירת הבשמים. זהו המשל, והנמשל מובן: התורה מזהירה אותנו שלא נכניס עצמנו לטומאה, כיון שאם, חלילה, נכנסים, קשה מאד לצאת מהטומאה, מחמת ההרגל, ה' יצילנו!

מותר האדם מן הבהמה

מלבד היותה מצוה חשובה ויסודית בפני עצמה, לשמירת הכשרות ישנו ערך מוסף בולט מאד: החינוך לאיפוק, לדחיית סיפוקים, ולהתמודדות עם פיתויים. נקודה זו ניכרת גם אצל מבוגרים, אך מרגש במיוחד להבחין בה אצל ילדים, אשר כבר מגיל צעיר יודעים, כי לפני כל טעימה מדבר מאכל שאינו מוכר להם, עליהם לבדוק את כשרותו. בעולם מתירני ומפוקר כמו זה שאנו חיים בו היום, עולם המושתת על "אכול ושתה כי מחר נמות" (ישעיה כב, יג) - ויתור של ילד צעיר על ממתק מפתה, אשר הסיבה היחידה לו היא: "אנחנו לא אוכלים את ההכשר הזה", הוא תופעה לחלוטין לא מובנת מאליה, המוכיחה באופן חד משמעי את תפקידם של הגבולות והסייגים בעיצוב האישיות, ובניית החוסן הנפשי של האדם. לפני עשרות שנים אירע לי מקרה, אשר המחיש לי עד כמה נדירה היא יכולת האיפוק שבה זוכים ילדינו, המתחנכים לשמירה על כשרות המאכלים:

היה זה בסמינר של 'ערכים', שנמשך כמעט שבוע שלם. במהלך הסמינר הוזמנו המשתתפים להרצאות רבות בתחומי דעת מגוונים כמו: יהדות, מדע והיסטוריה, ורוב רובם התעניינו לפחות בחלק מן התכנים.

אצל אחד הזוגות שהשתתפו בסמינר, קל היה להבחין בפער גדול בין הבעל לאשה. האשה היתה חדורת התלהבות, וישבה בכל ההרצאות בקשב מלא, ואלו בעלה, שהיה יבואן גדול של ממתקים וסיגריות, הסתובב בשטח בניכור ובאדישות מוחלטים. הוא לא נכנס לשום הרצאה, לא ניגש לאף אחד מן המרצים, ולמי שניסה לעניין אותו בנעשה, הודיע נחרצות כי הגיע לנפוש ותו לא.

בשבת בבוקר, לאחר הסעודה, הגיע תורה של הדרשה שלי. כשהתחלתי אותה, היהודי ההוא לא ישב באולם, אך לפתע, בעודי מדבר, אני רואה אותו מזווית עיני נכנס ומתיישב לו בקרן זווית. הופתעתי מאד, ובסיום הדרשה נגשתי אליו ושאלתי בעדינות, לכבוד מה החליט לחרוג ממסגרת הנופש שקבע לעצמו?... "שיהיה ברור, הרב", הוא ענה לי, "לא הרבנים הם אלו שיחזירו אותי בתשובה! הבן של הרב - הוא זה שעוד יחזירני בתשובה!..."

בהתחשב בעובדה שבני היה אז כבן ארבע שנים, היתה זו תשובה מדהימה. היהודי לא השאיר אותי סקרן, והסביר לי מיד כיצד הצליח הזאטוט לגרום לו להיכנס להרצאה:

בזמן שאני התחלתי לדבר, הוא הסתובב בחוץ. "היתה איתי חבילת סוכריות טעימות מאחד הסוגים שהחברה שבבעלותי מייבאת", הוא

נושא הזריזות שהזכרנו בראשית הדברים, הוא נקודה מהותית בענייני הפסח, אשר נקרא "חג המצות", על שם המצות שלקחו איתם ישראל בצאתם ממצרים: "ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה" (שמות יב, לט).

ההבדל בין חמץ למצה הוא דק ומזערי. על מנת שלא לחצות את הגבול ביניהם, נדרשות שימת לב מרוכזת וזריזות גדולה. ניתן ללמוד מכאן על ההבדל בין טוב לרע, שהוא לעיתים כמעט בלתי מורגש. רק הזהיר והזריז במצוות יזכה לבחור בטוב, ולהינצל מעבירה. כאשר יצאו בני ישראל ממצרים, קיימו את מצוות ה' לצאת במהירות ובחפזון, ולא המתינו אפילו מעט, כדי שהבצק יחמץ, ויוכלו לקחת עימם לחמים של ממש.

נקודה זו מוזכרת בתשובה נפלאה לקושיה - מדוע התורה משתמשת בשם "חג המצות", ואילו אנו רגילים לקרוא לחג 'חג הפסח'? אלא, שהשם "חג המצות" יש בו שבח לישראל, שהזדרזו כמצוות ה', ואלו "חג הפסח" מזכיר את הנס הגדול שעשה הקב"ה לישראל, כאשר פסח על בתי בני ישראל במכת בכורות, והצילים ממוות. נמצא שהקב"ה בתורתו משבח את ישראל, וישראל - משבחים את הקב"ה (עי' תוספות חדשים במשניות בתחילת מסכת פסחים בשם רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל).

דרשו רבותינו (יומא לט ע"א): "תנא דבי רבי ישמעאל: עבירה מטמטמת לבו של אדם, שנאמר: 'ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם', אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם".

אדם, שחש ושלומו, אוכל מאכלות אסורים - לבו נאטם ומטמטם. אין הכוונה שהוא הופך להיות משוגע, אלא שדברים רוחניים אינם מתקבלים ונכנסים ללבו, וזאת מפני שדברי קדושה לא יכולים לשכון במקום של טומאה, בבחינת "אין אני והוא יכולים לדור בעולם" (סוטה ה ע"א).

ה"חפץ חיים" זצ"ל (על התורה) המשיל זאת במשל נפלא: אדם פתח חנות בשמים, והריחות הנפלאים היו נודפים למרחוק, ומושכים קונים רבים. יום אחד נפתחה מול חנותו חנות בורסקי לעיבוד עורות, ונדף ממנה ריח נורא ואיום למרחקים גדולים. מני אז הפסיקו אנשים לעבור שם, והלכו בדרך אחרת, כדי לא להריח את הריח הנורא של העורות.

בעל חנות הבשמים לא ידע את נפשו. הוא חיפש פתרון כיצד להשיב את פרנסתו. לפתע ניגש אליו בעל חנות הבורסקי, והציע לו חצי מהרווחים, בתמורה לכך שיהפוך גם את חנותו לחנות בורסקי. בתחילה הוא לא הסכים, שהרי "אשרי מי שאומנתו בוסם ואוי לו למי שאומנתו בורסקי" (קדושין פב ע"ב), אך בלית ברירה, כשראה שאין לו להביא טרף לביתו, הסכים להפוך את חנותו לחנות לעיבוד עורות.

בימים הראשונים הוא לא היה מסוגל להסתגל לריח הנורא של

"הלכתי הצידה ופשוט התחלתי לבכות. הרמתי עיניים לריבוננו של עולם: 'מדוע נגזר עלי שגם לא אבין את דברי הגמרא הקדושה?! למה לי חיים? מדוע ניצלתי מהתופת הנורא?'. והתפילה העמוקה הזו חוללה מהפך אדיר. פתאום נפתחו לי שערי אורה! התחלתי להבין! אותיות הגמרא החלו להאיר אל נפשי! הגיעה הגאולה הגדולה..."

סיפורת המרטיט והמטלטל, של הגאולה הרוחנית של הגאון רבי קלמן לנדא שליט"א

"והתפילה העמוקה הזו חוללה מהפך אדיר. פתאום נפתחו לי שערי אורה! התחלתי להבין! אותיות הגמרא החלו להאיר אל נפשי! הגיעה הגאולה הגדולה..."

כמעט שמונים שנה חלפו. וכשהמעשה המרטיט הזה יוצא מפיו של הבחור, כיום הגאון רבי קלמן לנדא שליט"א, הסלון הירושלמי מתעטף בשתיקת כבוד. רבי קלמן מוחה דמעה. מראש השולחן נופל מבטו אל צאצאיו היושבים כשתילי זיתים סביבו, ועוד דמעה זולגת לה. הפעם של אושר, של הודיה.

אם היו מספרים אז לנער, שהצליח לברוח עם משפחתו בעור שיניו מגטו בוכניה, הבריח גבולות, החליף זהויות וטיפס מאות מטרים של הר קפוא בגבול טורקיה - שיום יבוא והוא יושב בארץ הקודש, יכהן כאחד מראשי ישיבת 'שעבין' המעטירה, שיזכה לחבר ספר עמוק על מסכת 'בבא בתרא', ושכל בניו יהיו לימודי השם - סביר להניח שהוא היה מפקפק.

והנה, הוא כאן בשלהי שנת תש"פ, זוכה לראות כל זאת. ובמענה לשאלה שעולה מאליה: איך עושים זאת? איך אוזרים כוחות לחזור לשגרה, אחרי תקופה של ניתוק מסוים? איך מתנערים מעפר וצוללים אל ים התלמוד? איך חוזרים אל הסטנדרט? - זו התשובה הראשונה, משנת חייו של בעל 'מנת חלקי' על רגל אחת: "פשוט מרימים עיניים ומבקשים 'פתח ליבי בתורתך'"

הוא הביט למלאך המוות בעיניו - ויכל לו; הועמד מול קני ירייה - והיתה לו נפשו לשלל; ולימים, יחבוש את ספסליה של פוניבז' כפליט הראשון שהגיע מ'שם'.

כיום, קרוב לשמונים שנה לאחר מכן, יושב הגאון רבי קלמן לנדא שליט"א בביתו בירושלים, ובקול רווי דמעות מספר באזני בני משפחתו שליט"א, את סיפורו המרטיט והמטלטל.

בית המדרש הקטן געש מקול התורה. עשרות בחורים ישבו שם, שקודים על גמרות גדולות. הוויות גמרא פרחו באוויר, קושיות נשמעו בחלל, הרים נעקרו ונטחנו, והדברים היו שמחים כנתינתם. ורק הוא ישב לו בצד.

הוא היה הראשון. תלמיד הישיבה הראשון שהגיע מ'שם'. נער צעיר, שהספיק לחוות על בשרו הרפתקאות של כמה מחזורי חיים. הנערים הישראלים לא ידעו את עברו, שפתו אידיש-גליציאנית, היתה זרה להם. עכשיו הוא ישב מול הגמרא הפתוחה, וניסה להבין את המילים הארמיות ואת הסברות העמוקות שמאחוריהן.

אך ללא הועיל. לנגד עיניו עלו מחזות הזוועה מהגטו. בכל מקום ראה דם ואש. האותיות השחורות הזכירו לו את גדר התיל של גטו בוכניה, ולרגעים כשעמד ליד קיר המוות, פיו ממלמל 'ידוי' והוא מתכונן לגרוע מכל. ואז נפקחו עיניו, והוא בהיכלה של ישיבת 'תפארת ציון' בבני ברק.

הוא הביט בנערים שישבו לצידו על הספסל, וליבו התמלא קנאת סופרים. בזמן שהוא נלחם על חייו בחירוף נפש, הם שקדו ולחמו במלחמתה של תורה. הם יושבים מול 'הרב' ומפריחים סברות, והוא לא מבין מילה. לא ידע מאי קא אמרו רבנן.

ואת הרגע הזה הוא לא ישכח לעולם. כשהוא רק נזכר בו, הדמעות מרטיבות את עיניו ושונקות את גרונו.

"הלכתי הצידה ופשוט התחלתי לבכות. הרמתי עיניים לריבוננו של עולם ופשוט שאלתי אותו: 'האם לא די? ס'איז ניש גענוג? לא הספיק מה שעברתי עד עכשיו?! מדוע נגזר עלי שגם לא אבין את דברי הגמרא הקדושה?! למה לי חיים? מדוע ניצלתי מהתופת הנורא?'

בשל מגפת הקורונה, לאורך כל המפגש המרגש הזה הוא יושב בזהירות מאחורי מסך מגן. ליד שולחנו יושב בנו, הגאון רבי משה שליט"א, ר"מ בשיבת 'נתיבות חכמה', ונכדו, הגאון רבי משה זינגר שליט"א, ר"מ בשיבה הגדולה בית וגן. בן נוסף, הגאון רב ישראל שליט"א, ראש ישיבת 'היכל יצחק', משועבד באותו זמן ל'קפסולה' בשיבתו, ובשל כך אינו נוטל חלק במפגש זה.

עיניו של רבי קלמן שליט"א, תלויות בהם באהבה גדולה, מביעות ללא קול את המסר - "לולי אלוקי אבי, כי עתה ריקם... את עניי ואת יגיע כפי ראה אלוקים", ובזכות אבות.

כששואלים את רבי קלמן לנדא: "במה זכית? איך הצלחת להעמיד בית שכולו תורה ועבודה ה'?", רבי קלמן נושא עיניו אל ההורים: "כשאני עושה חשבון הנפש", הוא אומר בענווה, "אני חושב שהכל בזכות הורי החשובים, החסידים והישרים רבי אליעזר נתן סג"ל לנדא ואמי מרת שרה".

מעשי תוקפו וגבורתו של האב, החסיד רבי אלעזר נתן לנדא ז"ל, הלא הם כתובים בספר דברי הימים של יהודי פולין. אין עוד הרבה יהודים כמוהו שזכו להציל במו ידיהם - מאות יהודים ממוות בטוח. ביניהם קדושי ארץ, כמו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, האדמו"רים מהר"ש ומהר"צ מבאבוב זצוק"ל, ועוד ועוד נפשות רבות.

עיקר הסיפור החשוב לו החל מפרק זה ואילך. כשנכנס לשיבת 'תפארת ציון'. החששות היו עצומים. בניגוד לכל בני גילו ששקדו על התורה ועל העבודה, הוא חיסר את עיקר שנות הבנין. כמעט חמש שנים יקרות ועיקריות הוא לא פתח ספר, רק נלחם על חייו ועל חיי יהודים בסביבתו.

קבלת הפנים בשיבה היתה מיוחדת. הוא לא שוכח את דמותו של מגיד השיעור, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל. "כאמור, אני הייתי הנער הראשון שהגיע ישירות מגיא ההריגה באירופה. לפני היתה קבוצה קטנה של 'ילדי טהרן'".

"לא זכיתי לעסוק רבות בתורה בשנות האימה, ועם הידע המועט הזה בתורה נכנסתי אל הישיבה. שנים רבות חלפו, ועדיין נצור בליבי המפגש הראשון עם רבי מיכל יהודה. הוא קיבלני ולחץ את ידי בחום. לא אשכח את המאור בעיניי, את האהבה שהרעיף עלי, והדאגה שלו לכל אחד מאיתנו. אהבת התורה בערה בקרבו, הוא היה גאון בהסברת הדברים הקשים ביותר, בפשטות ובהירות, והוא הקנה לי - כמו לכל אחד מהתלמידים - את קנייני התורה, את יסודות הלימוד כיצד לגשת לסוגיה, איך ללמוד ואיך להבין אותה כראוי.

"מפליט שואה צעיר שבקושי ידע לפענח שורה בגמרא, הוא הפך אותי לבן תורה. הוא הקנה לי את הדרך ולאחר מכן את הביטחון לצעוד במשעוליה. מרן הגרמז"ל אהב אותי, כך חשתי, וכך הרגיש כל יחיד מתלמידי הישיבה בכל המחזורים בכל השנים. פשטותו היתה גאונותו. עברתי מאז מחנכים ומרביצי תורה רבים, כל אחד בשמו יבורך, אך כזו דמות לא פגשתי עוד!".

הוא מהסס לרגע ומשתף בחלום כמוס, שהוא כמעט לא שיתף בו איש בזמנו. למעט יהודי אחד - שהפך היות לו אבא אוהב - מרן ה'חזון איש' זי"ע. "כמה לילות לפני שנכנסתי לשיבת פוניבז'

המעטירה נרדמתי. ובחלומי, והנה סבי זצ"ל יושב עמי ליד השולחן. לפתע נכנס לחדר יהודי גבוה והדור פנים. סבא מחוויר כולו, אוחז בי וקם ביראת הכבוד. אני למד שזהו זקני הגדול, רבינו בעל ה'נודע ביהודה' זי"ע. הוא מניח אותי על ברכיו ומברך אותי שאזכה להצליח בתורה, ואח"כ נישק אותי".

ורבי קלמן מוסיף ואומר בביטחון: "אין זו רבותא לדידי. שהרי בוודאי היה רעש גדול בשמים, שהנה הבחור הראשון שהגיע 'משם', נכנס ללמוד בהיכלה של ישיבה, שהיא ראשונה לשיבות של היישוב התורני המתחדש באר"י".

כשרבי קלמן מסיים את סיפור החלום, שבעים ושש שנים אחרי חלומו, עיניו לחות. "ידעתי שאני יכול ללכת לישיבה. ובס"ד אצליח". רבי קלמן מספר על אהבה עצומה שלה זכה מאת מרן ה'חזון איש' זי"ע. ברוב ענווה הוא זוקף את ההתקרבות הזאת, לגורלו כניצול שואה: "הייתי הראשון שהגיע. ורבינו החזו"א יצא ממש מגדרו לקרב את פליטי החרב. לא יתואר איך שהקריב את זמנו לקרב אותם, ואף שקטונתי לתאר אישיות ענקית זו, ארשה לעצמי לומר, שזהו אחד מהדברים המיוחדים שאפיינו אותו: כל אחד ואחד, מתי שרצה, היה נכנס אליו, בלי שעות של קבלת קהל. ביתו היה הפקר. והוא פנה מלימודו והקדיש את זמנו היקר לפונים אליו. עד כדי כך הגיעו הדברים, שלפעמים כשראה צורך בכך, היה מציע 'בוא נלמד גמרא ביחד', ונתן לנו תחושה כאילו הוא החברותא שלנו.

"תחילת היכרותי עמו היתה בשעה שהוא הגיע לבחון ב'תפארת ציון'. למדנו אז פרק 'כיצד הרגל', וכשהגיע תורי להיבחן, ניגנתי את המשנה הראשונה של הפרק, כפי שהיה בזכרוני שעה שלמדתי ב'חיידר' הקרקובאי. החזו"א מאד נהנה, וביקש ממני עוד מספר פעמים שאחזור על המשנה עם הניגון, לאחמ"כ הזמין אותי לבוא עוד לביתו, ושם חזרתי בפניו שוב על אותו ניגון ישן מבית אבא".

ואם בניגון עסקינן מוסיף רבי קלמן ומספר, שאת הלחן והמילים המפורסמות של 'כד יתבין ישראל' לימד אותנו מרן החזו"א זצ"ל בחג השבועות. רבי קלמן שליט"א היה זה שפרסם את המילים והניגון המוכרים כיום - ב'שיבת פוניבז', ומשם זה התפשט לעולם כולו.

יש עמו סיפורים רבים, להם זכה במחיצתו של אותו ענק הדורות. לא מעט דברים נותרו אישיים מידי. ספונים עמו באוצרותיו. הוא זוכר למשל שליחות אחת: "בתחילת חודש חשוון תש"ט, קרא לי מרן ה'חזון איש' ושלח אותי לכפר סבא. הוא ביקש ממני לפגוש את ראש הישיבה שם, שענה לשם רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל, ולמסור לו מכתב חתום. רק לימים נודע שהמכתב עסק בבקשה לקבל בחור לשיבתו. אני זוכר שהבאתי את המכתב, ומרן הגראי"ל כדרכו, קרא אותו בשתיקה ובעיון".

ומפוניבז' המעטירה, עלה רבי קלמן לשיבת 'חברון' הירושלמית, גם זאת בעצתו של ה'חזון איש': "באחד הימים שקעתי בלימוד מאוחר. מאיזו סיבה, אחד התלמידים נתן לי את מיטתו שהיתה

היינו פעם אצל מו"ר מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, ובתוך הדברים אמר: "כל אדם, אפילו חכם, מוכרח לטעות לפעמים בענייני החיים, אבל ה'חפץ חיים' לא טעה מעולם! ואיך זה יתכן? כי אצל ה'חפץ חיים' לא היתה שום תשובה שלא היתה 'תורה'. אדם טועה לפעמים", אמר מרן זצוק"ל, "אבל התורה הקדושה אינה טועה לעולם, ומרן הח"ח - הן היה כל כולו תורה!..."

הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א,
ראש ישיבת 'מאור התלמוד', על החכמים והתורה הקדושה

"ואפילו פלגנו חכמים" (הגדה של פסח)

סיפורים מופלאים מאד, להראות עד כמה מרן הח"ח צדק בכל מה שאמר, כי מרן ה'חפץ חיים' היה בדרגה, שידע למצוא לכל שאלה את התשובה הכתובה בתורה. "אדם טועה, תורה לא טועה!..."

באין תורה, חכמה מניין?

היסוד הראשון של חכמה הוא, לדעת שאחרי קביעת המציאות והבנתה, צריך להכריע איך להתנהג במציאות זו, והכרעה זו היא הכרעה 'מה אומר על כך הקב"ה בתורתו', ובכדי להכריע זאת, צריך להיות גדול עצום בתורה, היודע היכן נשנית סוגיה זו של המציאות שדנים עליה. ודאי לאדם רגיל אין גדלות זו. ואין נראית גישה של מי שאינו גדול בתורה והוא משתמש בחכמה בלבד?

מספרים, שברוסיה הממשלה חייבה שיהיה רב שידוע רוסית, קראו לו 'הרב מטע"מ' [מטעם הממשלה]. כולם ידעו שיש את רב העיר, ויש את 'הרב מטע"מ'. פעם הגיעה אליו אישה ובפיה שאלה על כשרות ברגל העוף. הוא פתח גמרא והתחיל לחפש. בברכות הוא לא מצא, פתח מסכת אחר מסכת עד שהגיע לסדר נזיקין, מסכת בבא קמא, ופתע אורו עיניו: "אוה! הנה פרק 'כיצד הרגל'... כך נראים 'רבנים' שאינם גדולי תורה. הם אינם יודעים מה המציאות שעליה דנים, וק"ו שאינם יודעים מה כתוב על כזאת מציאות, מה יצא מפעולה כזאת, וכמה זה ישפיע על הדורות הבאים.

היינו פעם אצל מו"ר מרן הגרא"מ שך זצוק"ל בפורים, ובתוך הדברים אמר: "בחור שואל שאלה אם לעשות שידוך - בתורה יש עבורו תשובה! אדם שואל אם לפתוח חנות או לא - בתורה כתובה על כך תשובה!", והוסיף ואמר: "כל אדם, אפילו חכם, מוכרח לטעות לפעמים בענייני החיים, אבל ה'חפץ חיים' לא טעה מעולם! ואיך זה יתכן? כי אצל ה'חפץ חיים' לא היתה שום תשובה שלא היתה 'תורה'. אדם טועה לפעמים", אמר מרן זצוק"ל, "אבל התורה הקדושה אינה טועה לעולם! ומרן הח"ח - הן היה כל כולו תורה!..." אמר לו מישהו קרוב שיש שם: "הראש ישיבה ודאי מתכוון, שמי שלומד הרבה תורה נהיה חכם, והוא יודע לענות תשובה. הרי בתורה לא כתוב אם לפתוח חנות מכולת או לא!". מרן ממש נזדעזע, וכשפניו להבים דפק על השולחן שלוש פעמים ואמר: "ניין! ניין! ניין! סי שטייט! סי שטייט! סי שטייט!" - לא! לא! לא! זה כתוב! זה כתוב! זה כתוב! לא שזה מגיע מחכמה!"

ישבו שם הקרובים אליו, והעז מישהו לשאול: "היכן זה כתוב?", והוא ענה והסביר באריכות. וכדוגמא נתן שהיודע כל כללי חובת ההשתדלות, ולמד היטב את 'שער הביטחון' ב'חובת הלבבות', יכול לדעת מה התורה אומרת על פתיחת חנות במצבו של האדם השואל. שאל מישהו: "איך אפשר לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בעניינים כאלה, הרי אלה סוגיות רחבות מאד?", וענה על זה בחיוך: "אף פעם לא אמרתי שמי שלא לומד - יודע... אמרתי, שמי שלומד יודע!"

והמשיך ואמר: "העולם אומרים, שאדם נהיה עשיר בשתי דרכים: או שהוא עובד והוא מצליח, או שהוא מוצא ארנק של איזה פריץ גוי, והוא פטור מלהשיב אבידת עכו"ם, וככה הוא נהיה עשיר", והמשיך ואמר: "אני אומר לכם, אף פריץ לא איבד ארנק עם תורה ברחוב, אז לדעת תורה ישנה דרך אחת: מי שעובד ועמל - יודע. מי שלא, לא!?", הוא המשיך ואמר, שבלי תורה אין אדם בעולם שלא טועה אף פעם, אין מציאות כזאת. לכן הוא נקרא 'אנוש' - מלשון אינשי. ורק אדם כמרן ה'חפץ חיים' אף פעם לא טעה, בשום דבר. הוא הביא

"לאחר שאמר את הדברים ברגליים רועדות ובפנים חיוורות, הלם הרבי בידו בחוזקה על השולחן, עד שהכלים שהיו עליו נעתקו ממקומם מעוצמת החבטה. לפתע נהפכו פניו החיוורות של הרבי והיו לאדומות, לזהטות כאש!"

מגיד המישרים הגה"ח רבי נח גולדברג שליט"א, בתיאור מופלא של ליל הסדר במחיצת הרבי בעל ה'ישמה ישראל' מאלכסנדר, כפי ששמע מפיו של החסיד הישיש רבי משה בויס זצ"ל, שהסתופף בעצמו בצל הקודש

שראה וחווה בעצמו לפני שהוא נולד.

אצל הרבי מקוצק

ר' קלמן סיפר לבנו ר' משה, שכשהרבי רבי בונים נפטר, התפנתה בדיוק משרה רבנית בעיירה כלשהי, ומצד הכבוד רצו להציע את ההצעה לרבי 'השרף' מקוצק. הם לקחו בחשבון שהרבי מקוצק לא ירצה לקבל את ההצעה, ולכן החליטו שישלחו את ר' קלמן שיציע לו את ההצעה לשם כבוד, ולאחר שהרבי יסרב לקבל את ההצעה, יעבירו אותה למישהו אחר וכך יסתדרו כל העניינים.

נכנס רבי קלמן בויס אל הרבי מקוצק, ושטח בפניו את ההצעה. מיד תפס הרבי באבנטו של אביו ר' קלמן, ושאלו בחדות לשונו: "קלמן, דו מיינסט דאס אמת?" (האם הנך דובר אמת?). מספר ר' משה, כי אביו אמר לו שבאותו רגע חש שכל אבריו וכל גידיו רועדים מפחד, אבל התאושש ברגע ואמר: "כשהצעת זאת התכוונתי לכך באמת", ואמר ר' משה: "הכרתי את אבי שהיה איש אמת, ויודעני שבאותו שעה שהרבי מקוצק הכניס ידו לאבנטו של אבא, קיבל מרות ממנו והתכוון לכך. כשהשיב אבי את התשובה, הרפה הרבי את ידו מאבנטו של אבי, והפטיר בחיוך שהיה נדיר: 'דער קלוגער קלמן דרייט זיך ארויס...'." (קלמן החכם הצליח להתחמק).

יעקב א. לוסטיגמן

קוראיו הנאמנים של עלון 'לקראת שבת' כבר מכירים את מגיד המישרים הגה"ח רבי נח גולדברג שליט"א, משיחה שקיימנו עמו בעבר.

הרב גולדברג, נאמן ביתם של אדמו"רי לעלוב זה שלושה דורות, הזכיר בשולי אותה שיחה, תיאור מופלא ששמע מפיו של החסיד הישיש רבי משה בויס זצ"ל, לפני כיובל שנים, ונשתמרו הדברים בזיכרונו בדיוק רב, ומפאת חשיבותם של הדברים אמרנו להביא אותם בסמיכות לחג הפסח, למען נוכל לספר לבנינו ולבני בנינו, על גודל שגב מעלת קדושת הלילה הגדול והקדוש הזה.

להלן תיאור הדברים כפי ששמענו אותם מפיו של הרב גולדברג, מובאים בגוף ראשון כפי שסופרו על ידו, בשינויי עריכה קלים:

הרה"ח ר' משה בויס היה יהודי זקן ושבע ימים, כשנפטר הוא היה בן 100 שנה. הוא היה גר ברח' רבי עקיבא בבני ברק, סמוך ונראה לביתו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' מלעלוב, וכך זכיתי להכיר אותו ולעלות אליו בהזדמנויות רבות, בעודי שוהה בצל הקודש, ומוצא זמן מעט לעת לעלות ולפקוד את ביתו של הישיש הפלאי שהתגורר בסמוך.

בשנת תרל"ב נולד ר' משה, ובתשל"ב נפטר. כלומר אם הוא היה חי היום, הוא היה אמור להיות בן 149... כשאני ביקרתי אותו, הוא כבר היה מבוגר מאוד, אבל הזיכרון שלו היה חד וברור, והיה מספר דברים שראה לפני 80-90 שנה, כאילו התרחשו אתמול.

מעניין לציין שאביו הגה"ח ר' קלמן בויס, נולד בשנת תק"ע, כשהחווה מלובלין עוד היה חי, וכך גם רבי מנדלי מרימנוב, רבי דוד מלעלוב, ה'יהודי הקדוש' מפרשיסחא היה הסנדק שלו, של ר' קלמן, והוא עצמו היה מראשי הקהל אצל הרבי רבי בונים מפרשיסחא.

כמו רבי משה גם האבא, רבי קלמן, היה יהודי חשוב מאוד וזכה לראות הרבה מאוד צדיקים וקדושי עליון. כשנולד ר' משה היה אביו ר' קלמן בן 62, הוא היה לוקח אותו לצדיקי הדור, ומספר לו על הצדיקים שכבר נפטרו ושזכה לראות במו עיניו.

כך היו לר' משה המוני סיפורים ועובדות, מצדיקים שראה בעצמו בעת שאביו לקח אותו לצדיקים, או ששמע מאביו, שסיפר לו

אלוקינו מלך העולם", הברכה היתה כל כך נרגשת ונלהבת, הוא הסתכל מי המברך וראה שזה הרבי בכבודו ובעצמו, עוצם עיניים ומברך בקול גדול. עיניו של הילד נמלאו דמעות מרוב התרגשות. לרגע חשב שהרבי ימשיך את הברכה "לשמוע קול שופר", לפי הכוונה וההתרגשות בהן הוא מברך, אבל אז הוא שמע את המשך הברכה: "אשר יצר את האדם...", והבין שאצל הרבי רבי יחיאל מאלכסנדר, אפילו ברכת 'אשר יצר' ביום חול רגיל, היא ברכה נרגשת ונלהבת כמו ברכת השופר בראש השנה...

רק לסבר את האוזן, עד כמה המעשה הזה ישן נושן, אציין שר' משה אמר לי פעם שכשהוא היה ילד, בערך בגיל הזה, דיברו אז שעומדים להמציא מן דבר כזה מוזר: כרכרה שנוסעת בלי סוסים... "אני אמרתי שזה לא הגיוני", סיפר ר' משה על עצמו, "מילא רכבת נוסעת על פסים, ככה יש משהו שמכוון אותה למחוז חפצה. אבל עגלה בלי סוסים, איך מכוונים אותה? ירצו לנסוע איתה לפרשיסחא, והיא תיסע מעצמה לקינסק, ולא יהיה בכלל מישהו שיוכל לכוון אותה לכיוון אחר...".

הפנים לזהות, הכלים נעתקים ממקומם

לאחר שהקדמנו וסיפרנו קצת מי הוא ר' משה בויס, ואיך הסתופף בצל הצדיקים עם כזאת אימה ויראה, ועם עיניים פקוחות לראות ולקלוט כל דבר, נספר את הסיפור העיקרי שלשמו התכנסנו, על ליל הסדר במחיצתו של הרבי ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זצ"ל. מי שקצת לומד 'שמח ישראל' מדי פעם, יודע שזה ספר מלא רגש. לגשת לליל הסדר אחרי שלומדים 'שמח ישראל' זה נראה אחרת, לאכול מצה, לשנות ארבע כוסות, עם ה'ברען' הזה שמגיע אחרי לימוד נלהב ב'שמח ישראל' - אי אפשר לתאר בכלל. על אחת כמה וכמה, לשבת בליל הסדר עצמו במחיצתו של הרבי הקדוש רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר, בעל ה'שמח ישראל' בכבודו ובעצמו!!!

המנהג באלכסנדר היה, שאת ליל הסדר היה הרבי עורך במחיצתם של אלפי חסידים. כמובן לא כל חסידי אלכסנדר הגיעו, ולא כולם יכלו להסתופף בבית מדרש אחד, כי זאת היתה חסידות גדולה מאוד, אבל כמה אלפי בני אדם היו באים, ויושבים יחד בליל הסדר בראשות רבם ה'שמח ישראל'. כנראה שכל אחד מהחסידים השתדל לבוא לרבי פעם בכמה שנים לליל הסדר. מספר רבי משה בויס, שבאחת השנים כשהסתופף בצלו של הרבי, הוא הרי כבר היה אברך עוד בחייו של האבא, רבי יחיאל זצוק"ל. כשה'שמח ישראל' הוכתר לרבי, היה רבי משה בויס אברך בן 22, וכשנפטר ה'שמח ישראל' בשנת תע"ר, היה רבי משה בויס בן 38. בכל אופן, הוא היה מתאר איך נראה ליל הסדר אצל הרבי, ובעיקר אני זוכר איך הוא תיאר את כניסתו של הרבי לליל הסדר באחת השנים:

"הקהל כולו עמד על רגליו", תיאר רבי משה באימה וביראה, "היינו עומדים בשתי שורות, ובאמצע נשאר מרווח רחב למעבר הרבי שעמד להיכנס לעריכת ליל הסדר.

אותו רבי משה בויס סיפר לי, שהוא זוכר את ההלוויה שלה'דברי חיים' מצאנו שנפטר בשנת תרל"ו, כשהיה בן ארבע שנים בלבד, ושהוא זכה לשהות בצל הקודש אצל הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינוב, הרבי הראשון מאמשינוב, שנפטר בשנת תרל"ח, כשהיה ילד כבן שש. הוא סיפר שהוא זוכר את זיו פני קדשו של הרבי מאמשינוב, ואפילו ידע לומר שבשטר"מל שלו היה חתך בחלק הקדמי, מעל המצח, עד כדי כך הוא זכר את הכל לפרטי פרטים.

למעשה מדובר בשילוב מופלא של יהודי מבוגר מאוד מאוד, שהיה לו זיכרון יוצא דופן, ובנוסף הוא גדל אצל אבא מבוגר שהיה לוקח אותו לצדיקים, ושבעצמו הרבה להסתופף בצל צדיקים מצעירותו, כך שהוא באמת היה מקור בלתי נדלה לסיפורים ועובדות נדירות מאוד, וכל גדולי עולם היו באים לבקר אותו או מזמינים אותו אליהם, כדי לשמוע מפיו סיפורי צדיקים, ודברי תורה ששמע מרבותינו הקדמונים.

גם ה'חזון איש' זצ"ל מאוד חיבב אותו, והיה מבקש ממנו לספר לו סיפורי חסידים, והוא מוזכר כמה פעמים גם בספר 'מעשה איש'. בשני העשורים האחרונים לחייו, היה רבי משה מרותק למיטתו באופן כמעט מוחלט, והדלת שלו היתה פתוחה לכל. כל מי שרצה לשמוע ממנו - היה נכנס, מתיישב על יד מיטתו וכשר' משה פתח את פיו, היה מה לשמוע... היינו אומרים שלהיכנס אליו זאת לא בעיה, אבל לצאת ממנו - אי אפשר כל כך מהר, כי הוא מספר ומספר ומספר ואי אפשר לעצור אותו... היו צריכים לשבת שם עד שהגיע מישהו חדש לשמוע סיפורים, ואכן תמיד באו אנשים.

עגלה בלי סוסים, הייתכן?

בכל אופן, שמעתי מפיו של ר' משה, שכשהוא היה ילד כבן שבע הוא זכה לבקר בפעם הראשונה בחצר הקודש 'אלכסנדר'. אביו לקח אותו אז לרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר, המכונה 'אדמו"ר הזקן מאלכסנדר', ושהיה אביו של הרה"ק בעל ה'שמח ישראל'.

במשך שנים הסתופף ר' משה בצלו של הרה"ק רבי יחיאל זצוק"ל, אפילו לאחר חתונתו, כשהוא כבר היה אברך צעיר, עוד היה נוסע לרבי יחיאל זצ"ל. באותן שנים, לאחר נישואיו של ר' משה, הוא חלה מאוד והרה"ק רבי יחיאל זצ"ל בירכו באריכות ימים, ואכן התקיימה הברכה והוא חי כאמור עד גיל 100.

באותה נסיעה ראשונה, כשהוא היה ילד בן שבע, הם נסעו לרבי לשבת. הם הגיעו ביום חמישי בלילה, והתפללו ערבית עם הרבי. הוא סיפר שהיתה כזאת התרגשות: "מי שהיה עם הרבי לא היה מסוגל כמעט להתפלל", הוא מספר, "החסידים היו מרותקים אל הרבי, כל תנועה שלו, כל מילה שיצאה מפיו...".

בלילה הם ישנו שם באלכסנדר, ובבוקר השכים אביו לקום, כדי להתפלל שחרית עם הרבי, וכמובן שהוא לקח איתו גם את בנו, ר' משה מיוזענו. אבל ר' משה היה אז ילד קטן, שיחק במשך היום בחצר.

בעודו משחק, קלטו אוזניו לפתע קול נרגש מאוד אומר "ברוך", ולאחר מכן "אתה", וכך הוא שומע את הברכה, "ברוך אתה ה'

"והנה פתאום נראית דמותו של הרבי מתקרבת, בידיו הקערה של 'ליל הסדר'. חרדת אלוקים נפלה על הקהל, הרגליים רעדו מפחד והתרגשות. "הרבי צועד בסך, גם הוא עצמו נרגש ומלא פחד וחרדה מחמת גודל קדושת היום. פניו חיוורות כסיד. היו לו שתי פיאות רחבות וארוכות, זקן לא היה לו, המראה היה ממש כמלאך ה'.

"הרבי התקרב לשולחן והניח את הקערה על השולחן, ואז פנה לכל הקהל בקול גדול: 'ליל התקדש החג! ווער סי גלייבט נישט אז די נאכט קען מען ארויס גיין פון די נידריגסטע בחינה אויף די העכסטע מדרגה - דאס איז דער רשע וואס די הגדה מיינט!."

נתרגם את זה ללשון הקודש: 'ליל התקדש החג! מי שאינו מאמין שבליילה הזה אפשר לצאת מהבחינה הרוחנית הנמוכה ביותר, לדרגה הרוחנית הגבוהה ביותר - זהו הרשע שאילו התכוונה ההגדה!."

"לאחר שאמר את הדברים האלו ברגליים רועדות ובפנים חיוורות", היה רבי משה ביום מתאר את המחזה כאילו חווה אותו ממש עכשיו: "הלם הרבי בידו בחוזקה על השולחן, עד שהכלים שהיו עליו נעתקו ממקומם מעוצמת החבטה, ולפתע נהפכו פניו החיוורות של הרבי והיו לאדומות. לוחטות כאש!".

רבי משה היה מדגיש שלא היתה זו דרכו של ה'ישמוח ישראל' להיות סוער כל כך, היתה לו הנהגה מאוד מאופקת, של התרגשות פנימית שאינה נראית בהכרח כלפי חוץ, ובוודאי לא בצורה כל כך נסערת, אבל הפעם התפרץ לרגע אחד הלהט הפנימי, והחסידיים הרבים זכו להצצה קטנה אל רגשותיו הסוערים של רבם הקדוש והטהור.

להיות כאותו בן חכם

למען האמת, היסוד הזה שבלייל הסדר אפשר לצאת ברגע אחד מהשפלות הכי גדולה לדרגה הגבוהה ביותר, זה יסוד שקיים בעוד

מקומות בספרים הקדושים.

הרי חז"ל הקדושים אומרים שבני ישראל היו בתחתית המדרגה במצרים, הם היו בדרגה שכמעט לא היה הבדל בינם ובין המצרים עצמם, כידוע שאמר השר של הים, 'הללו והללו'... ולא רצה להיקרע בפני בני ישראל. הם היו במ"ט שערי טומאה, וכמעט שקעו בשער החמישים, ואז בא הקב"ה וברגע אחד העלה אותם למדרגה הגבוהה ביותר, כמו שכתוב בספרים הקדושים.

וידוע מה שאומר האריז"ל, ודבריו מובאים בכל ספרי החסידות ובשאר ספרים, שבכל שנה ושנה מתעורר מחדש הכח שהיה באותו החג שמוזכר בתורה הקדושה, בפסח מתנוצצים האורות של יציאת מצרים, ובשבועות האורות של מתן תורה וכו', ואנחנו יכולים לנצל את הימים הללו, ולזכות לישועה פרטית כמו שבני ישראל זכו אז לישועה כללית, באותו עניין ובאותה הבחינה.

ולכן, כל יהודי, גם אם הוא שקוע חלילה וחלילה במ"ט שערי טומאה, יכול ברגע אחד לצאת ולהגיע ליציאת מצרים הפרטית שלו, והרי במצרים מי שלא האמין בגאולה ממצרים - לא נגאל. כך אנחנו גם אומרים לבן הרשע בהגדה - אילו היה שם, לא היה נגאל. ולכן מי שלא מאמין שבליילה הזה, ליל הסדר, אפשר לצאת מהבחינה הנמוכה ביותר למדרגה הגבוהה ביותר, הוא הוא הרשע שעליו מדברת ההגדה.

ולכן חשוב מאוד שנתכונן כראוי לליל הסדר, וננצל את הלילה הזה ואת הימים הקדושים והנוראים הללו כדי להתעלות ברוחניות, ולצאת מהבחינה בה אנחנו נמצאים למדרגה הגבוהה ביותר, כאותו בן חכם שעליו מדברת ההגדה, ונזכה ונהיה כולנו חכמים וכולנו נבונים, וכולנו יודעים את התורה, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

רוצה להרגיש טעם בלימוד? יש לנו בשורה בשבילך!

מוקד 'גישמאק בלימוד' -
נפתח במיוחד עבורך
צוות אברכים תלמידי חכמים,
ישתדלו יחד איתך למצוא
את הדרך שגם אתה
תוכל להתענג על נועם צוף
מתיקות התורה הקדושה!

התקשר כבר היום
מוקד 'גישמאק'

17-18-20-800-1 (השיחה חינם)

וישועה קרובה לבוא

המוקד פעיל בימים א-ה, בין השעות 19:30-22:30

בשנה אחת בעת אפיית המצות בערב פסח אצל כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, נחלש הרבי מאוד. לא היה לו כח להמשיך לרדד את המצות כדרכו, ולכן התיישב באמצע, והסתכל איך שהחסידיים עובדים. לפתע ניגש אל הרבי החסיד הישיש ר' יהושע יאקאבאוויטש, מהמקורבים הגדולים של הרבי (שי"א שהיה כבר בן מאה שנים), ואמר לרבי...

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, בפנינים וסיפורים בענייני החג

חסדיו של הקב"ה.

יש אימרא נפלאה ממרן הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע: בהגדה של פסח אומרים "לבן ביקש לעקור את הכל, ארמי אובד אבי" וכו'. ולכאורה יפלא, איך היה בכח לבן הארמי לעקור את הכל? איזה דבר חשב לעשות, כדי להשכיח מאתנו את הכל ולעקור את כל היהדות? על זה משיב בעל ההגדה ואומר: "ארמי אובד אבי", הוא רצה להשכיח מאתנו את כל מה שלמדנו וקיבלנו מאבותינו, שלא ננהג כפי המסורה לנו מדור דור, ואמנם בזה שהיה משכיח מאתנו את מסורת בית אבותינו, היה חלילה יכול להשכיח מאתנו את כל יהדותנו, ורק כאשר בטלה מזימתו ברוב רחמי הבורא וחסדיו, נשארנו ביהדותנו על אף גודל הצרות כל השנים ר"ל.

הרה"ק מרן ה"ארמי חיים" מוויז'ניץ זי"ע היה רומז בפסוק (שמות י', ט'): "בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו... כי חג ה' לנו" - ר"ל - כאשר בנינו ובנותינו הולכים ביחד עם האבות, אזי אז "חג ה' לנו" - אז הוא יום טוב - כי היו"ט האמיתי הוא, כאשר הבנים הולכים בדרכי אבותם ומקיימים את מסורת בית אבא ללא שום פשרה או שינוי ח"ו.

איתא ב'לקוט שמעוני' (פרשת אמור רמז תרנ"ד) דבר נורא: אתה מוצא שלוש שמחות, כתיב בחג: "ושמחת בחגך" "והיית אך שמח", "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים" (ויקרא כ"ג, מ'), אבל בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת, למה? בשביל שמתו בו המצריים. וכן אתה מוצא, כל שבעת ימי החג אנו קורין בהן את ההלל, אבל בפסח אין אנו קורין את ההלל אלא ביום טוב הראשון ולילו, למה, משום "בנפול אויבך אל תשמח", ע"כ.

והדברים נוראים, שכן המצריים הם אלו שהרגו וטבחו והשתעבדו בפרך בעם ישראל, ואח"כ כגמולם השיבו בראשם שטבעו בים סוף, אך מ"מ משום "בנפול אויבך אל תשמח" - אין יכולים לשמוח! אכן מגיע להם מכות, אבל 'שמחה' - לשמוח, לא! אי אפשר לשמוח, לכל הפחות קצת רגש, והדברים נוראים!

וידוע בשם ה'אבן עזרא', שביאור מילת 'אכזר' הוא אך-זר, שהוא זר מוקב"ה ומתכונת בני ישראל שהם רחמנים. ההשתתפות בצערו של הזולת, יש בה עדות לדרגת ותכונת הנפש וכושר הנשמה הפנימית, החבויה במכמניו של האדם.

מציון דבר פלא - משה רבינו אמר שירה רק בשביעי של פסח - ולכאורה, למה לא אמר שירה תיכף ומיד בצאת ישראל ממצרים, ולמה המתין מלומר שירה עד שביעי של פסח?

אלא כתב בספר 'שער בת רבים', שכשיצאו בני ישראל ממצרים, הם היו בבהלה גדולה - היתה שם מהומה רבתי - הם לא ידעו אם פרעה הולך לרדוף אחריהם או לא, וכיון שהיו מוטרדים מכך, לא היתה דעתם מיושבת עליהם, ולא היה שייך לקבצם יחד לומר שירה ברוב עם הדרת מלך, לכך המתין משה לזמן שדעתם של בני ישראל תהא מיושבת עליהם, וזה היה בשביעי של פסח, עת נבקע הים ובני ישראל עברו ביבשה בתוך הים, אז נתישבה דעתם עליהם, ואז היתה היכולת ביד משה לקבצם יחד, ולומר שירה להקב"ה ברבים, על חסדיו הגדולים והמרובים.

א"כ רואים אנו, שעיקר ענין ההודאה הוא לפרסם ברבים את גודל

במשפחה אחת מיקירי קרתא ירושלים, נהגו להחמיר בשבת זו שלא לבשל קטניות לשבת אסרו חג, אמנם אחד הבנים שמע בחול המועד פסח שיעור מרב אחד, ובתוך דבריו אמר הרב שעל פי הלכה אין שום איסור לבשל קטניות בשביעי של פסח לצורך שבת אסרו חג - וחשב הלה - שכנראה המסורה מבית אביו שלא לבשל היא סתם חומרא, והיות ולפי ההלכה אין שום איסור, אזי לא צריכים להתייחס למה שנוהגין בבית אבותינו, ואכן החליט לבשל קטניות לכבוד השבת בשביעי של פסח.

האברך לקח בטעות גריסי שעורה - בחשבו שהם קטניות - ובאמת הם חמץ גמור, ובישולם בדחילו ורחימו לכבוד שבת קודש, ורק לאחר שסיפר את הדבר לחבריו, אמרו לו הללו בפליאה ובחרדה, שהוא בישל חמץ גמור בפסח! ועכשיו יש שאלה על הכלים מה דינם... הנה עכשיו הבין הלה, שלא כדאי להיות 'אויבער-חכם' - ואם יש מסורה מיוחדת במשפחה לנהוג מנהג מסויים, יש לנהוג כן בכל תוקף גם אם אין מבינים טעמה ומשמעה...

בשנה אחת בעת אפיית המצות בערב פסח אצל כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, נחלש הרבי מאוד, ולא היה לו כח להמשיך לרדד את המצות כדרכו. לכן התיישב באמצע והסתכל איך שהחסידיים עובדים. לפתע ניגש אל הרבי החסיד הישיש ר' יהושע יאקאבאוויטש, מהמקורבים הגדולים של הרבי (שי"א שהיה כבר בן מאה שנים), ואמר לרבי: "אני יותר מבוגר מהרבי, ואני כן עובד עם המצות ומרדדן..."

למחרת, ביום טוב של פסח, ניגש הרבי אל התיבה לתפילת הלל, למרות חולשתו. לאחר התפילה אמר לאחד ממקורביו: "באמת היית מאוד חלש, ולא היה בכוחי לגשת להלל, ברם אתמול בעת אפיית המצות קיבלתי כזה 'פסק' מר' יהושע, ויראתי לקבל עוד 'פסק'..."

סיפר לי ידידי הרה"ח ר' יחיאל הרצל הי"ו, גבאי ביהמ"ד דחסיד סקווירא בלייקווד, שבשנות בחרותו בעת שלמד בארץ ישראל, אכל מידי שבת בשבתו אצל הגה"צ רבי מרדכי פרידלנדר זצ"ל אב"ד 'שומרי החומות' רמת שלמה בעיה"ק. הוא היה מקרב אותו מאד, וגם את שאר הבחורים שלמדו בארץ ישראל.

פעם כשנשאר ביחד עם קבוצת בחורים בארץ ישראל לחג הפסח, ערך רבי מרדכי בשבילם סדר בביתו בליל ב' דפסח, כאשר הוא משתתף עמם לכבודם בכל הסדר, וכשהתקשרו אליו בטלפון בשאלות דחופות, יצא לחוץ ולא דיבר בנוכחותם, אף שאצלו כבר היה חול המועד, מפני כבוד הבחורים בני חו"ל, שאצלם עדיין היה יום טוב. וכך חזר הדבר ונשנה באחרון של פסח, שערך סעודת החג לבני חוץ לארץ, אך מפני כבודם לא הרשה לבני ביתו שיכניסו חמץ לבית, אף שאצלם כבר היה מוצאי פסח, מפני כבוד אלו שאצלם עדיין פסח...

(מתוך 'נועם שיח' בהוצאת מכון 'אפריון לשלמה')

בימי בחרותי, הדפיס אדם אחד קונטרס מצוייר עם כל השיעורים של הכזיתים מצה ומרור בליל פסח. הוא צייר בדיוק את גודל הכזית מצה והכזית מרור שיכולים לפי זה למדוד ולדעת בדיוק את השיעורים. בליל הסדר, הוצאתי את החוברת, והתחלתי למדוד לפי הקונטרס, וראיתי שלאבי חרה הדבר ולא נהנה מזה, ואח"כ הסביר לי ואמר, שהוא זוכר עדיין את ליל הסדר בבית זקנו הגדול, הגאון החסיד רבי צבי הירש פרידמן זצ"ל, מראשי הלשכה החרדית באונגארן, "ואצלו לא ראיתי כל זה"...

הרה"ק מרן ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זי"ע אמר פעם ליחסן אחד: "אתה, יש לך מזל - די האסט א אויסגעטראטענע וועג" (יש לך דרך סלולה ומוכנה) - אמנם, אם באמת תלך בדרך זה ותתנהג כדרכי אבותיך, אז אכן הרווחת, אבל אם לא תלך בדרך זה, אז מה יש לך מכל הדרך הסלולה לך, אם אתה לא הולך בין כך בדרך זה?..."

ידוע שאצל מרן ה'אמרי חיים' זי"ע היה בכל יום ויום 'איזה יו"ט' - הוא היה 'מכניס' את כל ה'ימים טובים' בכל הזדמנות שהיה רק שיין - ובמיוחד את היו"ט פסח.

היתה פעם בחודש חשוון, בין גברא לגברא, התחיל ה'אמרי חיים' לזעוק: "געוואלד געוואלד, איני סובל יותר!". מיד ניגשו הגבאים בבהלה גדולה ושאלו את הרבי: "האם הרבי לא מרגיש טוב חס ושלום? אולי יקראו את הרופא?". אמר להם הרבי: "לא, אני מרגיש ב"ה טוב! ברם אני מתגעגע כבר! - אני רוצה את ה'הייליגע מצה' - איני יכול לסבול בלי המצה..."

כאמור, היה זה בחודש חשוון, ואז כבר זעק הרבי שהוא מתגעגע לה'הייליגע מצה'...

היתה פעם באמצע ימות הקיץ, שראה ה'אמרי חיים' קבוצת ילדים שמשחקים עם אש, מיד קרנו פניו מרוב אושר וזהרו מרוב שמחה, ואמר "אה! געוואלדיג, כבר הולכים לשרוף את החמץ..."

בעת שהגיע ה'אמרי חיים' זי"ע לארץ ישראל, שמע איך שאנשים דוברי שפת המדינה שם, אמרו זה לזה 'הכל בסדר', התבטא הרבי זי"ע ואמר: "אתם רואים? אפילו הם מבינים שהכל תלוי בליל הסדר..."

שמעתי סיפור נורא שאירע בירושלים: פעם היה חל שביעי של פסח ביום שישי, ובשבת קודש שלאחריה היה בארץ ישראל אסרו חג. ידוע, שיש משפחות שבשנה כזו - למרות שאינם אוכלים חמץ בשבת אסרו חג - מ"מ על אכילת קטניות אינן מקפידין, ברם יש כאלו משפחות שכן מקפידין להחמיר, שלא לבשל בשביעי של פסח קטניות לשב"ק, כי ביו"ט נוהגין שלא לאכול קטניות, ויש שנוהגין להקל כמו שיש נוהגין לבשל קניידלאך - שרויה - בחו"ל, ואין כאן המקום להאריך בכל פרטי ההלכה.

שמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א, ששמע מעד נאמן, ששמע ממרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, כי הוא הכיר שני יהודים בארה"ב שמסרו את נפשם על השבת, ואיבדו את משרותיהם שוב ושוב כי לא רצו לעבוד בשבת. אך בעוד האחד זכה להקים דורות יראים ושלמים, השני....

המפתח לשמחת התורה עם הגאון ר' אשר אנשיל שוורץ שליט"א בעל ה'מעדני אשר'

סיפור יציאת מצרים לדורות הבאים, לכן עלינו לספר זאת כאילו היינו שם בעצמנו, כך תתגשם המטרה במלואה!"... מוסיף ה'חפץ חיים': "כלי ראשון מבשל, כלי שני אינו מבשל. אם מספרים את סיפור יציאת מצרים כמי שנכחו במקום - זה כלי ראשון, והוא יבשל, יצליח להעביר את החמימות לדור הבא!" לכן אי אפשר לכפות לימוד תורה, כי מה תעזור כפייה? אך אם נשכיל כולנו, מגידי שיעורים ומרביצי תורה, להעביר את השיעורים כראוי, לצעירים כמבוגרים, נוכל בס"ד לגרום שהם ירצו ללמוד בשמחה. וכשרוצים, שוב לא צריך כפייה, כי רק בתורה אפשר למצוא את השמחה האמתית.

איזה מסר מנסה מע"כ להעביר בדרשות ובעלונים?

שהתורה מתוקה מדבש ונופת צופים, וממילא יש בה שמחה וטוב לבב. שני נביאים התנבאו בסגנון אחד, הגאון רבי עקיבא איגר וחתנו בעל ה'חתם סופר', והם מסבירים את הפסוק בתהלים - "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב", על פי המשל הבא: אדם הלך ברחוב, ולפתע ראה רבבות שטרות של דולרים מפוזרים. הוא מיהר לדחוק לכיסו מאות ואלפי שטרות, עד שהתפקעו, אולם עדיין היה האזור כולו מכוסה שטרות... לצערנו, לא הצליח לאסוף הכול. בבית ראה שאסף מיליון דולר.

כל חייו ימשיך אותו אדם לשמוח על המיליון שהצליח לצבור, ומנגד להצטער על כמה מיליון שנשארו שם... מסבירים החותן וחתנו: "שש אנוכי על אמרתך" - איך עלינו לשמוח בתורה? "כמוצא שלל רב" - כמי

אי אפשר לכפות לימוד תורה! אנו מוצאים כפייה בכל המצוות, חוץ ממצוות לימוד התורה. כ"ק מרן אדמו"ר מצאנז זי"ע מסביר (מנחת יהודה, רי"ז), כי מי שלא רוצה ללמוד - לא תועיל אצלו כפייה.

אלא מאי? צריך לגרום שהתלמידים ישמחו בתורה וימשכו אליה בלי כפייה. אפשר להשתמש בעצה של המהר"י אסאד, שמסביר במתיקות את הפסוק: "רַחֵשׁ לְבִי דְבַר טוֹב אֶמְרֵי מַעֲשֵׂי לְמַלְאָךְ לְשׁוֹנֵי עֵט סוֹפֵר מְהִיר, וְפִיפִית מְבַנֵּי אָדָם... חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ" - 'רחש לבי דבר טוב' - כשאני רוצה לדרוש דרשה, צריך לדעת איך לדרוש זאת; 'אומר אני מעשי למלך' - אם עומדים לדרוש בפני תלמידי חכמים, מאן מלכי רבנן, אזי 'לשוני עט סופר מהיר' - מספיק לדבר במהירות ובהבלעה, הם יבינו גם כן. 'אך יפית מבני אדם' - כשמדברים לאנשי עסקים וכדו', 'הוצק חן בשפתותיך' - צריך למסור את אותה דרשה אך בהטעמה ובדרמטיות, כדי למשוך גם אותם לתורה, ויהיו דבריה משמחים כנתינתם מסיני.

חז"ל אומרים: "חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצרים". שואל מרן ה'חפץ חיים', וכי זה משחק? היה או לא היה. איך אפשר לא להיות, ולחשוב כאילו היה?

אפשר לענות את השאלה בסיפור על ה'חפץ חיים' עצמו: פעם ראהו אחד המקורבים לומד פרשת השבוע, וצוחק ואומר: "נאך א דז'אבע... נאך א דז'אבע" (עוד צפרדע ועוד צפרדע...). ה'חפץ חיים' עסק במכת צפרדע, וכשתיאר לעצמו את הנחילים היוצאים מהצפרדע הגדולה, כתוצאה ממה שהכו בה המצרים, לא יכול היה להתאפק וצחק צחוק גדול...

כשרוצים להשריש דבר מה בזולת, מסביר ה'חפץ חיים', הרי ככל שזה יהיה דרמטי יותר - זה ייכנס יותר ללב השומעים. אני רואה זאת בדרשותי; כשאני ממשיך רעינות בסיפורים שמתחילים - בשבוע שעבר ראיתי בתחנת רכבת וכדו', שואלים אותי לאחר הדרשה אם באמת ראיתי את הסיפור הזה...

ה'חפץ חיים' תיאר זאת בשפתו הצוירית: פעם התלונן אחד הטובלים במקווה כי המים קרים מדי. הוא העיר לבלן: "אם אתה ממלא את המקווה מים פושרים, הרי מי הטבילה קרים. עליך למלא את המקווה מים רותחים, או אז המים בבור יהיו פושרים לפחות"...

הסביר ה'חפץ חיים': "אם הדרשן פושר, השומע יהיה קר. אבל אם הדרשן יבער, אם הוא ירתח בדרשתו, יוכל להעביר משהו מהחמימות למאזינים. לכן אמרו חז"ל: 'חייב אדם לראות עצמו כאילו יצא ממצרים', כי בדרך כלל, כשאדם חווה אישית את החוויה - הוא מספר זאת בכל ההתלהבות והחום, וכך זה נחרט בלב השומעים. המטרה שלנו היא להעביר את

לכן השמחה העיקרית של החג נובעת מהתורה שלמדו, ואין זה עירוב שמחה בשמחה...

אם רוצים ילדים שמחים, אם רוצים תלמידים שמחים, זה הסוד: השמחה האמתית נמצאת בתורה הקדושה. אלא מאי? על המחנכים למצוא מסילות ללבבם, להפוך את התורה למוצג מרתק, לעורר את הלבבות בשאלות מעניינות ומפעילות, או אז יתעוררו בס"ד לאהבת התורה, וממילא יגיעו לשמחה אמתית.

סוד הקסם; הארת פנים

באותו עניין: הגמרא אומרת בתענית: "אם ראית תלמיד שלימודו קשה עליו כברזל, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים". הארת פנים חשובה מאוד, לתלמידים כמו לבנים. אם לא מאירים להם פנים, משמע כאן מהגמרא כי עלולים להגיע חלילה להיפך מאהבת התורה. זו משימה למחנכים, אבל בהחלט גם להורים. להורים יש כוח והשפעה הרבה יותר ממה שהם חושבים. שמעתי מכ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א, ששמע מעד נאמן, ששמע ממרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, כי הוא הכיר שני יהודים בארה"ב שמסרו את נפשם על השבת, ואיבדו את משרותיהם שוב ושוב, כי לא רצו לעבוד בשבת. אך בעוד בניו של האחד סרו מדרך הישר, זכה השני להקים דורות יראים ושלמים. מה ההבדל ביניהם?

הסביר הרב פיינשטיין - הראשון היה שב הביתה בכל פעם שבה פוטר בגלל השבת, כשהוא נאנח וגונח. ילדיו הבינו שהתורה כולה יגון ואנחה, אז למה להישאר נאמנים לה?... השני היה חוזר הביתה, אוסף את ילדיו ומוודיע להם בנהרה: "זכיתי לכבד את המלך, זכיתי לכבד את שבת המלכה, גם היום פוטרתי מהעבודה! איזה סיפוק יש לי, אשרי, שאני מצליח לעמוד איתן ביהדותי!"...

אל טיטוש תורת אמך

רבים שואלים, למה נאמר "ואל טיטוש תורת אמך"? הן האבא הוא זה שלומד עם הילד, מרביץ בו תורה ודעת, היכן כאן מקומה של האם? הסבירו צדיקים, שיש כאן רובד עמוק, המסביר את הנחלת התורה לצאצאים. נכון שהאבא מופקד על תורת צאצאיו, אבל לאמא שמור תפקיד רב אחריות, בהיותה רכה בטבעה ומשדרת חום לילדיה. הפסוק הזה מורה, עד כמה גדול תפקידה של האם. דעי לך, אם יקרה - יכול ילד ללמוד תורה, אבל לא לאהוב את הלימוד, וממילא הוא יתרחק ממנו. אבל את, בעוצמות החום שאת משדרת לילדיך, מסוגלת להחדיר בו את אהבת התורה, את הדבקות בדרך המסורה לנו מדור דור, את הרגש החם לכל דבר שבקדושה. "ואל טיטוש תורת אמך" - הילד לא יעזוב בעז"ה את התורה, בזכות אמו, שהטיבה להחדיר בו את הרגש העמוק ואת החום לכל דבר שבקדושה.

בדור שלנו חשוב הדבר פי כמה. שמעתי מכמה וכמה גדולי דורנו שליט"א, שהערוכה להצלחת החינוך בדורנו היא מאור הפנים, החינוך המילה הטובה לכל ילד. כך נצליח בס"ד לרומם דור שלם, בשמחה ובאהבת תורה.

(קטעים מתוך מאמר נרחב ב'מרווה לצמא' פורים תשע"ז)

שמצא שלל רב, וכל חייו עומד ומצטער - למה לא אספתי עוד. עלינו למהר ולחטוף, ללמוד וללמוד, ובו בזמן להצטער על הזמנים שאותם לא ניצלנו ללימוד.

העלון מנסה בס"ד להחדיר את השמחה ואת המתקנות שבתורה, כדי שאנשים ישמחו בדברי התורה כמוצאי שלל רב.

מספר הרב שוורץ:

אברך, שבביתו התגורר סבו הזקן, חזר באחד הימים הביתה, ולהפתעתו ראה כרך גמרא כבד מונח בעריסת בנו הפעוט...

החשד נפל מיד על הגוי הפיליפיני, שעומד לשרת את הסבא הזקן. אגב: אומרים, שהיום אין הבדל כמעט בין הצעירים למבוגרים; לצעירים יש פלאפונים, למבוגרים יש פיליפינים...

הרי אתם יודעים, שהחזקת גוי בבית מעוררת שאלות הלכתיות רבות. איפה אנו מבקשים שלא יהיה לנו גוי פיליפיני? כשאנחנו אומרים לאחר תהלים: "ולא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר"; איננו רוצים שאי מי מעם אחר ילווה אותנו לבית הכנסת...

נחזור לאברך הזועם, שבירר אם יד הפיליפיני בעניין. הגוי אכן אישר זאת. האברך הראה לו את דלת היציאה - "חפש לך עבודה אחרת..."

אמר הגוי הנבוך: "על פי החוק, אתה חייב להאזין לי. אסביר לך למה הנחתי שם את הספר..."

כעס האברך: "חשבתי שעשית זאת בטעות, כי חשבת שמקומה של הגמרא בעריסה במקום בארון הספרים. עכשיו אתה אומר שיש לך הסבר לזה? צא מביתי..."

הרים הגוי את קולו: "אתה חייב להאזין לי, על פי החוק! אני רואה אותך בכל ערב שב הביתה מעבודתך, לוקח גמרא ומתיישב בסלון, ולא עוברות דקות ארוכות, עד שנשמע קול נשימותיך הקצובות, אתה י"שן שנת ישרים... הפעוט שלך בכה היום ללא הרף, ואני מצאתי את 'גלולת השינה' שלך, והנחתי אותה בתוך העריסה, ואכן - התינוק ישן!", סיים הפיליפיני בחיוך של מנצחים.

כי ככה זה, אם לומדים בלי חשק - נרדמים... יש שקובעים את לימודם בלילה, אחרי יום עמל מפרך, כשהגוף כבר מאותת: סוללה חלשה... מה הפתרון לזה? לאהוב את הלימוד, לשמוח בתורה. "תניא אמר ר' הושע בן חנניה, כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה - לא ראינו שינה בעינינו", כי כשעוסקים בדבר שמביא שמחה - לא נרדמים... אם נבין עד כמה התורה מתוקה, עד כמה אפשר לשמוח בכל מילה, יגבר הריענון של הנשמה על עייפות החומר...

אדם שמתחבר לשמחת התורה - יתגבר בעזרת ה' גם על כל צרותיו. פעם נתקלתי ביהודי עצוב, שהתלונן בפניי על צרותיו. אמרתי לו, ששמעתי פעם על יהודי, שעומד בשכונת גאולה בירושלים, ליד סמטת רבי אשתורי הפרחי, והוא שופע הומור ובדיחות מצחיקות; "עמוד על יד עשרים דקות, בוודאי ישתפר מצב רוחך".

הסתכל עליי היהודי ואמר: "הרב שוורץ, הבדחן הזה הוא אני..."

בעל שו"ת 'משנה שכיר' הקשה: מדוע מותר לעשות שמחת סיום התורה בחג שמחת תורה, הרי אין מערבין שמחה בשמחה? התירוץ הוא, שבזמננו - אי אפשר להגיע לשמחה אמתית אלא על ידי התורה הקדושה,

כאשר חזר ה'לשם' והיסב עם אשתו הרבנית ל'ליל הסדר' בביתו הפרטי, סיפרה הרבנית לרבי אריה לויין כמשיחה לפי תומה: "בעלי מהדר הידורים כה רבים בפסח, דברים שלא שמעתי בשום מקום שמהדרים בהם". השתומם רבי אריה ומיהר לשאול את ה'לשם': "תורה היא וללמוד אני צריך! מדוע שנה שעברה, כששאלתי את רבינו במה להדר, השבתם כי אינכם נוהגים הידורים וחומרות מיוחדים, ואילו השנה אני שומע מהרבנית אחרת?"

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

לספר לו מעט כמה שראו עיניו במחיצת רבו הקודם - רבי משולם.

באחד הימים שמע ממנו את הסיפור הבא:

חומרותיו של רבי משולם איגרא בענין המצות היו למופת, והעיסוק סביבן נמשך כמעט כל ימות השנה; הוא שם עיניו על החיטים מעת שצמחו בערוגה, שאין בה כל חשש גזל או חמץ. עמד על גבן בשעת הקצירה והטחינה, ודאג שייעשו בתכלית ההידור והדקדוק. שמר עליהן שמירה מעולה חודשים ארוכים עד לעת אפייתן למצות, ומאז השגיח עליהן כעל בבת עינו, עד שעלו על שולחנו - שולחן מלכים בליל הסדר.

במהלך החג, כמובן, לא אכל רבי משולם שום מצה, מלבד אותן מצות שנוצרו מראשיתן ועד אחריתן תחת עינו הפקוחה, ובני הבית ידעו כי ישנן מצות מסוימות שנועדו במיוחד עבורו, ואין לאכול מהן או להשתמש בהן.

שנה אחת בליל התקדש החג, לפתע שמו לב בני הבית, כי המצות המהודרות שהניחן רבי משולם על השולחן קודם לכתו לבית הכנסת - נעלמו. רבי משולם היה נוהג ללכת לבית הכנסת בשעה מאוד מוקדמת, בעוד היום גדול. חקירה ודרישה העלו את פשר ההיעלמות; המשרתת סיפרה לפי תומה, כי את המצות הללו היא כתשה הבוקר ובישלה מהן מאכל כלשהו. כמובן היא נהגה כך מחוסר ידיעה, כי היו

הסבא, הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בעל המעיל שמואל, מיחידי הסגולה של גדולי וצדיקי ירושלים, היה רגיל לומר דבר נפלא:

בפרשת כי תשא אנו מוצאים שני פסוקים הסמוכים זה לזה, ועל פניהם לא נראה שישנו כל קשר ביניהם. נאמר: "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ: אֶת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת אֲשֶׁר צִוִּיתְךָ... פִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב יִצְאֶתָ מִמִּצְרַיִם" (שמות לד, יז-יח).

לכאורה, מדוע סמכה התורה את הפסוק 'אלהי מסכה לא תעשה לך' לפסוק 'את חג המצות תשמור' מה השייכות בין שני העניינים הללו? מביא רבי שמואל אהרן את דברי בעל 'ראשית חכמה' (שער הענוה, פרק ב דף קסג) בשם הזוהר הקדוש, שהמקרא של 'אלהי מסכה' בא להזהיר על מידת הכעס, כי מי שכועס ניתך ונעשה מסכה, רחמנא ליצלן.

אומר רבי שמואל אהרן, על פי זה תובן סמיכות הפסוקים זה לזה; כי הנה חג המצות הוא חג מלא במצוות וחומרות, חוקים והידורים, לכן באה התורה ומזהירה אותנו באזהרה יתירה, על חומר הכעס בחג זה במיוחד, ללמדנו, כי אפילו אם אדם חפץ להדר בתכלית ההידור במצוות ובאפיית מצות, אין שום הצדקה שְׁיַעֲשֶׂו מתוך כעס, לחץ או רוגז.

גם אם חברו לקח ממנו, בניגוד לרצונו, את המצות שנאפו בתנור ראשון, או שמא בגלל סיבות שונות לא השיג די מבוקשו באחת מן המצוות שחפץ לקיימן, אל ירע לבבו, ויזהר עד מאוד לא לבוא לידי כעס. יבלום את עצמו ולא יתרגז או יתקוטט חלילה, כי אלף חומרות והידורים אינם שווים מאומה אם ייגרם בעטיים התפרצות אחת של כעס, או ריב ומדון אף המזערי ביותר!

דוגמא נאה להמחיש הדברים, מביא רבי שמואל אהרן ממעשה נפלא שסיפר מרן ה'חתם סופר' זצ"ל, אותו שמע ממשמשו של גאון הגאונים, גדול המשיבים והמורים בדורו, רבינו משולם איגרא זצ"ל, רבה של פרשבורג.

ה'חתם סופר' רכש הערצה עמוקה והערכה מופלאה לרבי משולם איגרא, קודמו ברבנות פרשבורג, והיה מבקש כסדר ממשמשו הוותיק,

הן מצותיו המושקעות והיקרות שהרב עסק בהן במשך כל השנה. בהלה גדולה אחזה בכולם, הרבנית התעלפה. המשרתת שראתה את הרופאים נכנסים הביתה נסה על נפשה בבהלה.

רבי משולם שב מבית הכנסת לאחר התפילה, וראה את ההתקהלות מחוץ לבית. הוא ניסה לברר מה זאת, אך האנשים חששו לספר לו, כי המצות שהיו כה חשובות לו, עליהן השקיע את מיטב כוחותיו, נכתשו למרק. רק השיבו לו בהססנות כי הרבנית התעלפה, אך ברוך השם כבר שבה רוחה אליה וכעת עזבו הרופאים את חדרה.

רבי משולם נכנס הביתה והחל לחקור את סיבת הדבר, עד שהוכרחו לגלות לו מה אירע עם המצות, בדאגה מה תהא תגובתו. אך לתדהמת כולם מיד שאל: "היכן המשרתת?", ובני הבית השיבו כי מרוב בהלה ברחו מן הבית. ציוה רבי משולם לצאת ולאתרה בזריזות, ולהודיע לה כי אין לו שום דבר נגדה והוא ממתין עבורה, ולא יסב לסעודה עד שתשוב. "וכי היא אמורה להיצטער ולהיבהל בגלל החומרות וההידורים שלי?" - שאל בפליאה את בני הבית.

אז פנה לרבנית ואמר בנינוחות ובשויון נפש: "וכי רק הפרשבורגער רב אוכל מצות כשרות, וכל ישראל אינם אוכלים מצות כשרות? חלילה וחס מלחשוב כך! אמנם חייב אדם להדר כפי יכולתו וכוחותיו, אך אם רצון המקום שלא יעלה בידי השנה להדר כבכל שנה, אקיים את המצוה כהלכתה ואצא ידי חובת המצוה במצות של אחרים!..."

ה'חתם סופר' השתומם מהמעשה, ואמר כי סיפור זה מעיד למפרע, כי כל התעסקות הרבה של רבי משולם איגרא סביב המצות היתה לשם שמים בלבד, כי אין ספק שאילו היתה לו איזו שהיא פניה, היה כועס בעל כרחו.

רבי שמואל אהרן הוסיף על כך, כי יתכן שגם רבי משולם איגרא הבין את סמיכות פסוקי התורה כפי שהסברנו קודם: "אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ: אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת". 'אלהי מסכה' הוא אזהרה על ענין הכעס, והסמיכה לה התורה את ענין המצות, להזהיר במיוחד לא לכעוס על ענין המצות, ורבי משולם קיים זאת בפועל כאשר הגיע נסיון לידו.

נאמר כאן יסוד חשוב עד מאוד; 'אל תהי צדיק הרבה' על חשבון הזולת! החומרות וההידורים אינם חזות הכל! לא דבקים בהם בכל מחיר, גם כשהדבר מביא לכלל כעס, מתח, אי נוחות או הכבדה בבין אדם לחבירו. אדרבה, כאן יש לאמץ את הבחינה של "כל ערום יעשה בדעת", לדעת ולהבחין היכן ראוי ורצוי להדר ולהחמיר, והיכן דווקא יש להרפות ולקיים את המצוה בלי הידורים וחומרות.

הרה"ג רבי יוסף זייבלד שליט"א, מחנך ותיק בתלמוד תורה 'תשב"ר' בבני-ברק, שיתף אותנו בסיפור נפלא על ענין זה, אותו שמע בצעירותו מפי מורו ורבו, הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל:

כאשר עלה לארץ הקודש, המקובל האלוקי הגאון הקדוש רבי שלמה אלישיב זצ"ל בעל ה'לשם', הוא הגיע בגפו, ובני ביתו באו בעקבותיו מאוחר יותר. בשנה הראשונה עוד התגורר לבדו בדירה קטנה בירושלים, ומקורבו הגדול ואיש סודו רבי אריה לוי, דאג לכל מחסורו, סעדו ותמכו, והיה בא ללמוד עימו סודות התורה בקביעות מידי לילה. בהגיע חודש ניסן הזמינו רבי אריה להתארח על שולחנו ב'ליל הסדר'. באורח נדיר נענה ה'לשם' להזמנה בחיוב, ולאשרו ושמתו הגדולה של רבי אריה לא היו גבולות. רישומי החג במחיצתו של ה'לשם' לא משו מזכרוננו כל השנים. רבי אריה היה אומר בהתרגשות, כי אינו יודע בשכר מה זיכה אותו הקדוש ברוך הוא לארח על שולחנו את הרב הדומה למלאך, המקובל האלוקי הקדוש הזה...

רבי אריה ידע היטב, עד היכן מגיעה מידת הזהירות ודקדוק ההלכה של ה'לשם', ולכן נכנס אליו ימים אחדים קודם החג, וביקש לשמוע מפיו אלו הידורים וחומרות הוא נוהג להקפיד בפסח, כדי שיוכל להורות לבני ביתו לנהוג כך עבורו. אך ה'לשם' השיב בפשטות: "אין לי שום חומרות מיוחדות, סומך ובטוח אני על הכשרות בביתכם בעיניים עצומות, וכפי שתנהגו כך אנהג".

לשנה הבאה, כאשר חזר ה'לשם' והיסב עם אשתו הרבנית ל'ליל הסדר' בביתו הפרטי, סיפרה הרבנית לרבי אריה בימי החג כמשיחה לפי תומה: "בעלי מהדר הידורים כה רבים בפסח, דברים שלא שמעתי בשום מקום שמהדרים בהם".

שמע זאת רבי אריה והשתומם, ומיהר לשאול את ה'לשם' ביראת הכבוד: "תורה היא וללמוד אני צריך! מדוע שנה שעברה כששאלתי את רבינו במה להדר, השבתם כי אינכם נוהגים הידורים וחומרות מיוחדים, ואילו השנה אני שומע מהרבנית אחרת?"

השיב ה'לשם': "שנה שעברה, כיון שהתארחתי בביתכם, ויתרתי על הנהגותי כדי לא להכביד עליכם, ואף ערכתי 'התרת נדרים' במיוחד לשם כך. כי מה אתם אשמים שקיבלתי על עצמי הנהגות שונות?! אולם השנה, שזכיתי ברוך השם להסב בביתי במחיצת בני ביתי, שוב יכולתי להמשיך לאחוז באותן הנהגות שנהגתי כל השנים".

"אך כמובן", הוסיף ה'לשם', "הדבר מוסכם גם על אשתי הרבנית, כי ערכתי עימה הסכם מפורש קודם שנישאתי לה, להחמיר ולהקפיד בכמה חומרות והידורים שונים, לכן אני מרשה לעצמי לשוב ולהדר במה שהחמירתי והידרתי בעבר".

כללו של דבר, ההידורים והחומרות במצוות, כשלעצמם מבורכים וראויים לשבח, אולם רק כאשר הם נעשים בשיקול דעת נכון ובריא, ואינם באים על חשבון אשתו ובני ביתו. אך אם החומרות וההידורים גורמים להכבדה כל שהיא, מעכרים את מצב הרוח בבית, או מרבים כעס ומדון, הרי שהצליח השטן לטרוף את הקלפים בעורמה, ולהפסיד מהאדם את כל הישגיו הרוחניים.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

יש דרכים שונות להפוך את סיפור ההגדה למעניין ומוחשי יותר, אבל אני רוצה להציע דרך מאוד קלה לביצוע, למרות שהיא מצריכה קצת הכנה מראש: כל אב שרוצה לספר לילדיו את סיפור יציאת מצרים כראוי, יכול לבנות בתחילת אמירת ההגדה דמות של מישהו מבני ישראל, שהילדים יכירו אותה, את הדמות, וגם יתחברו אליה...

הרב שמעון טיקוצקי, מטובי הסופרים החרדיים, בהדרכה: כך תספרו לבניכם את סיפור יציאת מצרים, באופן שיגרום להם להאזין בשקיקה לכל מילה שתצא מפיכם

יעקב א. לוסטיגמן

הרב שמעון טיקוצקי, הוא אחד הסופרים המבטיחים והבולטים בשנים האחרונות. בגיל צעיר מאוד החל לפרסם את סיפוריו בקביעות בתוספת 'תורני' של עיתון 'המבשר', ומאז יצא שמו לתהילה כמחבר הספר 'ותמיד נספר', שראה אור לפני שנים אחדות, ונחטף מחנויות הספרים במהירות מסחררת.

לכבוד הגיליון של חג הפסח, פנינו לרב טיקוצקי, וביקשנו ללמוד מעט על אמונות הסיפור בחג שכל מהותו ועיקר תכליתו היא "למען תספר", וגם ביקשנו לקבל ממנו 'טיפ' אחד או שניים, אודות הדרך הטובה ביותר לספר לילדים את סיפור יציאת מצרים, באופן שיגרום להם להקשיב לו וליהנות ממנו, כדי שנוכל לקיים בהידור את מצוות החג.

"ה'שר שלום' מבעלזא זיע"א, שימש פעם בצעירותו כ'בעל קורא' בקריאת המגילה, בהיכלו של ה'חווה מלובלין'...", פותח הרב טיקוצקי את השיחה עם 'לקראת שבת'. "לאחר שסיים לקרוא, נענה ה'חווה' ואמר: 'את הסיפור הזה כבר שמעתי פעמים רבות, אבל כמו שהאברך הזה מספר אותו - אף פעם לא שמעתי!'..."

"כמובן שדבריהם של קדושי עליון, יש בהם עומק בתוך עומק ומשמעות למעלה ממשמעות, אבל ברובד הפשוט של הדברים, זה נכון גם לגבי סיפור לשבת. ההגשה של הסיפור, ההדגשה הנכונה של המסרים העולים ממנו, יכולה לשנות את כל הסיפור!

"כי הרי מה תפקידי ככותב סיפורים? אני אמור לשעשע את הקוראים, ולספק להם בידור והנאה בסיפורי סרק חסרי תועלת? חלילה וחלילה! אני אמור להטיף להם מוסר? גם לא! אלא מה? אני אמור לספר להם סיפור באופן שיחדיר בי ובהם חשק עז ורצון להשתפר, להתעלות, להתקדם. זאת המטרה של הסיפור, ולכן, לצורה שבה אני מגיש את הסיפור יש חשיבות עצומה, וכל הטעמה וההדגשה יכולה לשנות את הסיפור מן הקצה אל הקצה".

אבל לפני שמטעימים ומדגישים את הסיפור כראוי, צריך למצוא אותו. איך באמת מוצאים סיפורים כאלו, שמצד אחד הם מספיק מעניינים, ומצד שני הם לא מוכרים?
"המקורות מאוד מגוונים. נתחיל מזה שאני צריך לספק כל שבוע

סיפור, ולכן אני חייב אבל ממש חייב למצוא לפחות סיפור אחד טוב בכל שבוע.

"זאת משימה מאוד לא פשוטה, ואני כל השבוע מסתובב עם הלחץ הזה ש'ושב' עלי, פוקח עיניים ואוזניים ומנסה למצוא סיפור.

"איך אומרים חז"ל? 'אלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו'. אני ממש רואה סייעתא דשמיא בכל פעם מחדש, כשסיפורים מתגלגלים אלי בדרכים מופלאות בכל פעם מחדש.

"אני מתקשר לגבאים ומקורבים של אדמו"רים מהדור האחרון, שנסתלקו לישיבה של מעלה, ומנסה לדלות מהם סיפורים. לפעמים אותו גבאי שכבר 'חקרת' אותו פעמים רבות, פתאום שולף סיפור חדש מהזיכרון שלו, משהו שעד עכשיו הוא לא זכר, וזה מתאים בדיוק לחג המתקרב או לרוח התקופה.

"לפעמים זה משהו שקורה ב'מקרה' כשאני פותח סתם ספר, ובדיוק נופל על סיפור יוצא דופן שמוזכר כבדרך אגב, ושאני יכול לפתח אותו לכדי סיפור עם עלילה ומסר וכו'.

"מקרה כזה קרה לי לפני כמה שבועות, בעודי מחפש סיפור לעיתון של שבת 'זכור'. 'יצאתי עם בני משפחתי לקניות, במרכז קניות באחת השכונות החרדיות באזור מגוריי, 'במקרה' ביקש הילד הקטן

"ככל שנצבע את הדמויות בצבעים יותר מציאותיים, וככל שהתיאורים הללו ישתלבו באופן טבעי בתוך העלילה, כך הילדים יתחברו יותר לסיפור וירגישו שהם חווים אותו בפועל"

את לב הילדים. הרי הם כבר שמעו את הסיפור ומכירים אותו, איך אפשר לספר את אותו הסיפור שוב, בצורה מרתקת שהילדים באמת ירצו להקשיב?

"יש דרכים שונות להפוך את סיפור ההגדה למעניין ומוחשי יותר, אבל אני רוצה להציע דרך מאוד קלה לביצוע, למרות שהיא מצריכה קצת הכנה מראש:

"כל אב שרוצה לספר לילדיו את סיפור יציאת מצרים כראוי, יכול לבנות בתחילת אמירת ההגדה דמות של מישהו מבני ישראל, שהילדים יכירו אותה, את הדמות וגם יתחברו אליה.

"זה יכול להיות דמות של אבא במצרים, או דמות של ילד, ילדה, או בחור. כדאי לתת לו שם מקורי, 'יששכר בן זבדיאל' למשל, לצבוע אותו בדימויים משעשעים, ותיאורים שקרובים לליבם של הילדים, ממש איך הוא נראה, מה הוא לובש, כמה ילדים יש לו, ואז אחרי שכל הילדים התחברו לדמות - אפשר לצאת לדרך, כשלאורך ההגדה אתה, עורך הסדר, 'מלביש' עליו כל קטע, כל פסוק, מסביר מה בדיוק עבר על 'יששכר בן זבדיאל' שלנו.

"הנה נולד לו תינוק, מזל טוב! איזה תינוק חמוד! הוא ממש דומה לאבא, ויש לו את האף של אמא... הוא בוכה, איזה בכי דק ועדין. קצת השיער שמתחיל לצמוח לו בוחק בצבעו הכתום, ובברית מחליטים לקרוא לו 'אליצפן' וסבתא תופרת לו את החליפה הכי יפה במצרים.

"אבל אוי, מה קורה פה, שליחי המלך מגיעים, פורצים הביתה, ואחד מהם, מחמוד, הוא אכזר במיוחד. מחמוד תופס את התינוק החמוד, ולוקח אותו כדי להשליך אותו אל היאור!

"הילדים נכנסים לאווירה, הם מבינים את קושי השעבוד! כואב להם על המצב של בני ישראל, ואז כשמגיעות עשרת המכות, הם לא סתם שומעים, שלאיזה מצרי אחד היה דם באמבטיה! זה אותו מחמוד שלפני רגע זרק את אליצפן התינוק הג'ינג'י ליאור!

"מחמוד שותה דם ויורק בגועל, הוא מתעורר לקול קרקורי הצפרדעים, שמעירים אותו באמצע הלילה... מגיע לו! רשע שכמותו!

בן השנתיים להגיע לאזור מסוים במרכז הקניות, שלא היינו אמורים להגיע אליו, בגלל מכונית משחק לילדים שעומדת שם ומופעלת תמורת כמה שקלים.

"בעוד הילד משחק הבחנתי בדוכן ספרים, מבלי לחשוב ניגשתי ופתחתי ספר כלשהו, כדי להעביר את מעט הזמן שנותר עד שהמכונה תסיים את פעולתה, והנה, משמים, נפתח לי בדיוק בסיפור מעניין שהמילה 'פורים' מככבת בו, קראתי את הסיפור בנשימה עצורה והתפעלתי ממנו, היה בו מסר מחזק מאוד לקראת ימי הפורים.

"סיפרתי אותו לבני משפחתי, והחלטתי בו במקום שאני כותב אותו בעיתון. כעבור כמה ימים קניתי את הספר, ופרסמתי את הסיפור בתוספת המקור כדרכי.

"כשהחזקתי את העיתון בידיי בשבת קודש, ובמיוחד לאחר שכבר קיבלתי תגובות של יהודים שמאוד התחזקו מהסיפור, לא יכולתי שלא לקרוא בקול נרגש: 'ריבוננו של עולם! רק אתה יודע כמה דברים היו צריכים לקרות כדי שהסיפור הזה, ודווקא הוא, יתנוסס השבוע על דפי העיתון וייתן את החיזוק הנדרש לאנשים שצמאים לו'.

"אם 'במקרה' לא הייתי מגיע לאזור דוכן הספרים ההוא, ואם 'במקרה' הייתי פותח ספר אחר, ואם 'במקרה' הספר לא היה נפתח בדיוק בסיפור האקטואלי הזה - אז הסיפור המחזק הזה, שהוא בגדר 'דבר בעתו מה טוב', פשוט לא היה מגיע לאלפי הקוראים.

"חלק מהסיפורים אכן נלקחים מספרים אחרים, אבל כמובן שאני אגיש את הסיפור בצורה שונה, עם דגשים אחרים, כי כל אחד כותב בעצם מרגשי לבו וגם מנגעי לבו... ולא הרי רגשותיו של סופר זה כרגשותיו של סופר אחר.

"בדרך כלל הסיפורים הללו הם כאלו שמובאים בקצרה ובשפה יבשה למדי בהקדמה לספר חסידי זה או אחר, כאילו אנקדוטה לתאר את גדולתו של מחבר הספר למשל וכדו'. עם קצת הוספה של רקע היסטורי, ובניית העלילה בצורה המותחת עם הסיום המפתיע, זה יכול להפוך לסיפור יוצא דופן ומיוחד במינו.

"מה שכן, אני תמיד מחפש מה המקור הראשון לסיפור, כי מהניסיון שלי כשסיפורים מתגלגלים ומועתקים מספר לספר ומאיש לאיש, העלילה משתבשת והמסר משתנה, ולפעמים הקשר לסיפור המקורי קלוש, אם בכלל קיים.

"סיבה נוספת שבגינה אני תמיד אחפש את המקור הקדום ביותר, לא רק בגלל המהימנות של פרטי הסיפור, היא האוטנטיות. האווירה שמנשבת מהמילים מאוד חשובה, ומאוד משפיעה עלי כשאני כותב אותו מחדש בשפה העכשווית.

"לפני שאני מתחיל לכתוב סיפור אני נכנס לסמטאות, חווה את חיי העיירה, מדמיין את האנשים המהלכים בה, את התרנגולים המקפצים בחצרו של גיבור המעשה, את השכנה הקשישה שלו, שנגררת עם דלי מים ששאבה מהבור הסמוך, ואז אני כותב את הסיפור עם הניחוח והארומה המתאימה והמיוחדת כל כך."

תן לנו 'טיפ', איך לספר את סיפור יציאת מצרים בצורה שתמשוך

"וואי וואי הכינים לא נותנות לו מנוחה, ובערוב הוא מאבד חצי יד כי אריה רעב ניסה לטרוף אותו וגם הצליח באופן חלקי..."

"כשמגיעה הגאולה, והיהודים יוצאים ממצרים ופוגשים את אליצפן החמוד שהושלך ליאור, אחרי שהוא כבר הפך לילד גדול, עכשיו הילדים שמחים על הגאולה! הם שמחים ש'יששכר בן זבדיאל' סוף סוף הצליח להשתחרר מהעול המעיק של שעבוד מצרים, ולמצוא את בנו אליצפן שאותו כמעט לא זכה להכיר... איזו שמחה! איזו התרגשות! עכשיו יש טעם אחר למצה ולמרור, עכשיו יש טון אחר באמירת ההגדה ובשירת הפיוטים.

"זה דורש קצת השקעה בתחילת הסדר, אבל זה גורם בהמשך לאמירת ההגדה לזרום בצורה חיה ואינטראקטיבית, כשכל אחד מהילדים מתכבד בתורו, לתאר כיצד מרגיש עכשיו יששכר שלנו, מה הוא אומר עכשיו, איך הוא מגיב לקושי הזה, איך הוא מסתדר עם המכה הזאת, איזה טכסיס הוא נוקט כדי לשאול כלי כסף וזהב משכניו.

"אגב, כדאי לתאר גם את מחמוד אם הוא גבוה או נמוך, יש לו צלקת בסנטר וחסרה לו שן. כשהוא שותה מים בתחילת מכת דם, פתאום נוזל לו דם על הצלקת... וכשהכינים משגעות אותו הוא חורק שיניים בכעס גדול, וכשהאבא מדגים את חריקת השיניים, הוא לא שוכח להזכיר כבדרך אגב, את השן החסרה..."

"ככל שנצבע את הדמויות בצבעים יותר מציאותיים, וככל שהתיאורים הללו ישתלבו באופן טבעי בתוך העלילה, כך הילדים יתחברו יותר לסיפור וירגישו שהם חווים אותו בפועל. לתינוק אליצפן יש כפות ידיים שמנומנות, ולאבא שלו, יששכר בן זבדיאל יש עיניים שקועות ויוקדות, הקול שלו קצת צרוד והוא תמיד אומר: 'חסדי ה', חסדי ה'...'! כשנותנים לדמות צורה וסגנון, הילד וגם המבוגר יתחבר אליה יותר, ויחווה את הסיפור בצורה קרובה יותר.

"אבל כמו בכל סיפור טוב, צריך לדעת את הגבולות, לא למתוח יותר מדי את העלילה, לא לשעמם, ומאידך לא לקצר במקום שכדאי להאריך, בעצם כל אחד מאתנו נדרש קצת להיות 'סופר'

בליל הסדר.

"ואחרי שאמרנו את כל זה, חשוב להדגיש את המובן מאליו: ה'טיפ' החזק והמרומם ביותר, הוא שהאב, עורך הסדר בכבודו ובעצמו, יתחבר באמת לסיפור ההגדה, שיידע שלא מדובר ב'סיפור יבש' שחוזר על עצמו כל שנה, ומה לעשות, מוכרחים לומר אותו כאמצעי להגיע ל'שולחן עורך', אלא בסיפור עוצמתי בעל סגולות רוחניות וגשמיות, שחבל לפספס אותו.

"מו"ר כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, חזר פעם בהתפעלות על דבריו של ה'שפת אמת' מגור זי"ע, שכותב את הדברים הבאים: "אך הקדוש ברוך הוא וברוך שמו הקדים לנו גלות מצרים וגאלנו משם, להיות הסיפור ביציאת מצרים במקום הייסורים, כדכתיב 'ולמען תספר כו' וידעתם כי אני ה', פירוש, כמו שצריך להיות גלות קודם שזוכין לידיעת ה', שהוא התורה, אכן על ידי הסיפור ביציאת מצרים זוכין לתורה בלא יסורין בפועל ממש", עד כאן לשונו.

"וסיים הרבי מלעלוב שליט"א שכתוב כאן דבר נורא: 'כשיהודי מספר את סיפור יציאת מצרים הוא חוסך מעצמו ייסורים!', פשוטו כמשמעו.

"וממילא, לענייננו, כשהאב עצמו 'דולק' באמירת ההגדה, הוא חי ובוהר כשהוא מספר את סיפור היציאה ממצרים, כשהוא מבין שיש כאן משהו שהוא באמת גבוה יותר מסיפור גרידא, אזי הוא לא זקוק לאף טיפים חיצוניים. הילדים שרואים את אביהם מתלהב וחי את הסיפור, קורא כל פסוק בקול רם, ומרשה לעצמו גם לפלוט מפעם לפעם זעקה נלהבת, הריהם נסחפים אחריו ומתעלים יחד אתו בלילה הגדול והקדוש הזה.

"ה' יעזור, שנזכה כולנו לספר את סיפור יציאת מצרים כראוי, ולכל סגולותיו ברוחניות ובגשמיות!".

המשך השיחה המרתקת עם הרב טיקוצקי הי"ו, יתפרסם בס"ד בעלון 'לקראת שבת' שיצא לאור ביום ה', ד' דחומ"מ סוכות, לקראת יו"ט שביעי של פסח.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

הגביר נדחף בין ההמונים לקבל פניו של ר' יצחק אלחנן ספקטור... הוא נכנס והציע בפני הרב להדפיס את כל ספריו על חשבוננו, 'עכשיו זה מאוחר' הפטיר ר' יצחק אלחנן...

הזריזות בעשיית המצוות הנלמדת מאפיית המצות!

הרב בנימין בירנצווייג

"צו את אהרן ואת בניו לאמר" (ויקרא ו', ב')
"אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות" (רש"י)

מכך שענין הזריזות בעשיית המצוות הוכנס בעצם הציווי על המצוה - זה ללמדנו יסוד גדול, שהזריזות במצוה היא לא מעלה המתוספת לעיקר המצוה, וכשהיא חסרה אז עיקר המצוה מתקיימת אלא שחסר **במעלה** הנוספת של הזריזות, אלא ציווי הזריזות הוא חלק מעיקר המצוה, וכשחסר בזה אז חסר **בעיקר** המצוה, מעשה המצוה פגום!! יסוד גדול זה מלמדנו הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, מחג הפסח, שהנה התורה השוותה את מעלת הזריזות בקיום המצוות לזריזות הנצרכת באפיית המצות, והביא מדברי המהר"ל הנפלאים -

"ושמרתם את המצות" - מכאן שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה, ומה הדמיון בדוקא לזריזות הנצרכת באפיית המצות, אלא שמצה מצריכה זריזות באפייתה לכל תחמיץ, ואם אדם לא הזדרז ועיסתו החמיצה, הרי שלא רק שהתחסר בעיסת המצה **מעלת** הזריזות, אלא שהעיסה **נפגמה** לחלוטין משימוש לאפיית המצוות, כי היא הפכה לחמיץ!

ומכאן - 'שמצוה הבאה לידך אל תחמיצנה', שגם הזריזות הנצרכת בעשיית המצוות, היא לא מעלה, וחסרון בה היא העדר מעלה, אלא הזריזות היא חלק מעיקר עשיית המצוה, והחסרון בה הוא חסרון ופגם בעיקר מעשה המצוה.

וביאר יסודו, כי המצוה היא נצח, ונצח אין בו מושג של זמן, וכשהאדם מגביל את המצוה ונותן בה מושגי זמן, 'אני יעשנה עוד מעט ובזמן אחר' וכדו' הרי פוגם במהות המצוה שהיא למעלה מן הזמן.

והדברים מבהילים! החפץ חיים הקדוש שכל רגע מזמנו היה קודש ולא היה רגע פנוי בחייו, כשראה שמתעכבת מצות הזריזות, מיד קם ותרגם לבדו גם כשה עלה לו בזמן רב - כי הזריזות היא לא מעלה, היא חלק מקיום המצוה, וחסרונה פגם בעיקר המצוה!

בספר מאורות מובא מעשה גם הוא עם החפץ חיים, הממחיש עד כמה יש להקפיד על מידת הזריזות, וכך סיפר החפץ חיים, כשדמעות זולגות על לחיו:

הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצ"ל רבה של קובנה, כבר משחר נעוריו נתגלתה בו מזיגה נפלאה של כשרון גאוני עם עמל לא יתואר, היה לו רצון ברזל להתעלות במעלות התורה, וכוח התמדתו היה בלתי רגיל, הוא הקדיש את עצמו ללימוד התורה ומסר את נפשו עליה.

אבל הצד הגשמי שלו לא שפר עליו בכלל, והוא למד תורה מתוך דחק ועוני, דלות ביותר היו ארוחותיו אך עשיר היה סדר יומו הגדוש שיעורים שונים בתורה, הוא הרווה את נפשו השוקקת מבאר התורה בהשקיעו בה כל חושיו ותשוקותיו מבלי להתפעל בהרבה מכך שתלבושתו עשויה טלאי על גבי טלאי, אין לו פשוט הזמן לחשוב על כך שנעליו פותחות את פיהן ונסחכות בקושי, הסוליה של נעלו הייתה שחוקה ועומדת להיפרד מהנעל והוא מצא עצה לכך, קשר את סוליתו לנעל עם שרוכים וכך הלך לבית המדרש המשיך בשקידתו והתקדם בלימודיו.

אך הנעליים הולכות ונקרעות והוא כבר נתעיף לחבר את הנעליים בשרוכים, ברם כיצד משיגים נעליים חדשות ובבית אין כל, בצר לו

החפץ חיים נהג כל ימיו בדרך של זריזות כל פעולה טובה שעלתה במחשבתו היה מבצעה מיד מבלי להחמיצה אף לרגע, ובזה הראה לכולם, כי הזריזות היא חלק מעיקר המצוה, ולכן לא נתן כמעט אפשרות להפסיד את הזריזות במצוות:

סיפר הרב מפוניבז' הגר"ש כהנמן זצ"ל, שפעם היה נוכח בעת שהחפץ חיים ביקש את חתנו ר' צבי, למצוא מתרגם לספרו 'גדר עולם' לאידיש, היה זה בשעת הצהריים, בערב שאל החפץ חיים את ר' צבי, אם כבר מסרו למישהו לתרגם, למחרת בבוקר כשנוכח שבקשתו טרם בוצעה, עמד הוא בעצמו ותירגמו (אור דניאל).

הימים ימי חודש ניסן וזקני הקדוש מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע מהלך ברחובות ירושלים של מעלה, ולפתע פורץ בבכי, הגבאים שלא הבינו לבכייה מה זו עושה, נחרדו. משנרגע מעט הצביע זקני על רועה צאן שעבר בסמוך אליהם עם עדרו - מחזה שכיח ונפוץ בימים ההם, והוא מבאר את פשר בכיו

גאב"ד הרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א בהגיגי 'זמן חירותנו'

מתי יבוא לידי ואקיימנה

הימים ימי חודש ניסן וזקני הקדוש מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע מהלך ברחובות ירושלים של מעלה, ולפתע פורץ בבכי, הגבאים שלא הבינו לבכייה מה זו עושה, נחרדו. משנרגע מעט הצביע זקני על רועה צאן שעבר בסמוך אליהם עם עדרו - מחזה שכיח ונפוץ בימים ההם, והוא מבאר את פשר בכיו: הנה היה לידי ההזדמנות לקיים את המצווה של 'משכו וקחו לכם צאן' - הן יכולתי לקנות זה עתה כבש בן שנה ולהקריבו לקרבן הפסח, ולמנות אתכם כבני החבורה, אך אויה, אוי לי ואבוי לנפשי כי בעוונה"ר אני מנוע מכך, הרי אין לי איך והיכן להקריבו, בית מקדשנו חרב בעוונותינו, ואיך לא אבכה...

זה היה זקני. 'הוא היה חי את הגאולה' הוא ציפה כל הזמן לישועה. וכדאיתא בספה"ק שהצפייה לגאולה אינה חיוב גרידא ושאלה ראשונה בבי"ד של מעלה, אלא רובד עמוק נוסף יש בה, כי הצפייה מזרזת אף היא את הגאולה, היינו עצם הצפייה היא האחישה המקרבת את הגאולה. ומשכך, תביעת בית הדין של מעלה היא כפולה שהרי אם לא צפית לישועתה הלא גם לא פעלת לזירוז.

וכידוע דברי האוהב ישראל (בראשית ז ז) שאמונה מלשון המשכה, לכן כשיאמין האדם לטוב ויצפה לגאולה הרי שהיא בוא תבוא (ויעו"ש עוד בשם הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע על דברי רש"י שם 'אף נח מקטני אמונה היה' שהיה מתירא להאמין בכדי לא להמשיך בכח אמונה זו את המבול בפועל, כה גדול כח המשכה של אמונה. וראה עוד בעניין זה בילקוט שמעוני תהילים כ"ב רמז תש"ב, ובקדושת לוי בשלח ד"ה א"י נורא תהילות).

פסח עבור הדורות

ומדי דברי בו, אוסיף עוד דבר פלא. מצאתי בכתבי יד של כ"ק אבי מו"ר זצ"ל שרשם לעצמו ממה שראו עיניו בצל הקודש של חמיו זקני מתולדות אהרן זצוק"ל בעבודתו הקדושה בשעת 'בדיקת חמין'. העבודה החלה בהכנה דרבה למצווה, לאחריה באה הברכה ברעש גדול ובקול רם בדחילו ורחימו עד שנעו אמות הסיפים, וכמוהם גם הבדיקה עצמה בעובודה שלימה, הוא טרח ביגיעה לחפש בחורין

ובסדקין הדק היטב היטב הדק 'א בריסקער בדיקת חמין' כדבעי. אחר סיום הבדיקה הייתה דעתו של אבי זצ"ל בדוחה עליו ואמר לחמיו שנראה לו שהרבי נכשל בברכה לבטלה... זקני נרתע משלא הבין כוונתו, וביאר לו אבי, הנה כי כן מבואר (מקורו טהור בזוה"ק) שענין ביעור חמין פנימיותו הוא לבער היצר הרע לבטלו כעפרא דארעא בבל יראה ובבל ימצא שלא יוותר ממנו שריד ופליט. משכך, ביאר אבי, הרי מובטחני כי אצל השווער החמין אינו אורח מצוי כל השנה והוי כמקום שאין מכניסים בו חמין, וא"כ ברכתו לבטלה... ענה לו זקני במלא כבוד הראש, ראשית, יודע צדיק נפש בהמתו ורחוק אני מכך. שנית: גם אם תמצו לומר שאין בי יצה"ר, עכ"ז הריני 'רועה צאן' מנהיג של עדה קדושה ועבורם לבד אני חייב לעשות ברכה בשם ובמלכות בכדי לעזור לכאון"א לבער ולהשבית החמין שבליבו, ומשכך לא הייתה ברכתו לבטלה.

ונאים הדברים למי שאמרם יען היה זקני רועה נאמן ומסור לעדתו באופן מבהיל. הדאגה לצאן מרעיתו הייתה עד אין שיעור, וכמו שמצאנו במשה דכתיב ביה ומשה היה רועה 'ער איז געווען א געטרייער פאסטיך' זהו גדלות של מנהיג להנהיג העם כצאן, וכדברי התפארת שלמה (פר' תצווה ד"ה ואתה הקרב) עה"פ (שמות ב יא) 'ויגדל משה ויצא אל אחיו ויגדל משה מה היה הגדלות של משה רבינו ויצא אל אחיו שהתעניין בשלום אחיו, זהו מנהיג אמיתי, אכן

מנהיג כזה רעיא מהימנא נאה לקראתו 'כי עבד נאמן קראת לו'. וכי תאמר בלבבך הן אני עץ יבש - אינני לא רועה צאן ואף לא מנהיג בישראל, ואם כן מה לי ולסיפור זה. לא כן, אלא, כל חד רועה ומנהיג הוא על ביתו וילדיו, ואחריות צאן משפחתו עליו. ואדרבה אם בכל השנה מחובת האדם להיות לביתו למנהיג, הרי שעאכו"כ בימי הפסח - חג החינוך 'והגדת לבנך' - מצווה להיות 'א גרויסער רבי' מנהיג גדול, ולהשקיע בחינוך הבית והילדים לבל יראה ובל ימצא אצלם שום חשש חמץ או שאור בשרירא דליבא.

אך שמח בפסח - רק שמחה היא הדרך!

אך מחובתנו לשנן ולדעת שהזריעה בחינוך ואופן ההנהגה עם בני הבית חייב להיות בפנים שוחקות בחדווה ושמחה, זו הדרך הנכונה להחדיר לב בנים על אבותם ללכת בדרכי האבות, ומקרא מפורש הוא במצוות החג דכתיב (שמות יג יד) והי"ה כי ישאלך בנך לאמר מה זאת ואמרת אליו וגו', והרי כלל אמרו (ויקרא רבה יא ז) אין והיה אלא לשון שמחה, לומר ולהגיד שעיקר מצוות 'והגדת' - וכי ישאלך - ואמרת אליו 'חייבת להיות אך ורק מתוך שמחה.

ומתאמרא בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע שכיון שמצוות שחיתת הפסח ואכילת מצה ומרור היו המצוות הראשונות שקיבלו עליהן בני"ל לכן קיימו אותן בשמחה רבה בדיצה וחדווה, ואחז"ל (שבת קל). כל מצווה שקבלו עליהן בשמחה עדיין עושין אותה בשמחה, לכן גם עתה בימינו אנו הזמן גרמא לקיימן בשמחה כבימים ההם. (וכעין זה נכתב בשמו באמרי פנחס אות קע).

ולפי דבריו יש לפרש בהכי הכתוב (יב מב) 'הוא הלילה הזה לה' שמורים לכל בני ישראל לדורותם', היינו פסח שעשו אותו בשמחה א"כ וודאי ששמחת מצוותיה של הלילה הזה לה' יהיה שמורים לכל בני ישראל שתיערך לילה זה בשמחה לדורותם.

עוד אספרה כזאת:

ידוע היה הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זיעוכי"א בהידור המצוות דיליה שהיו מצוותיו נעשים בחומרות רבות ובדיקדוקי הלכה מרובים עד שיהיו בתכלית ההידור. על אחת כמה וכמה מצוות אכילת מצה, החל מעבודת הקצירה 'שמירה משעת קצירה' ומשם לעבודת הטחינה ב'רחיים של יד' שהיה טוחנן בעצמו, ולאחמ"כ האפיה עצמה הייתה, כמובן, בדחילו ורחימו ובזהירות יתירה והקפדה מרובה.

באחד השנים כשחזר מאפיית המצות ובידיו אחוזים היטב המצות המהודרות, והנה בסמיכות אליו עבר בצעדי ריקוד אחד מחסידיו, אף הוא בדרכו הביתה אחר אפיית המצוות, ופניו של אותו חסיד קורנות בשובע שמחות כשהוא כולו בדיצה וחדווה. משראה הרבי ר' שמעלקע את גודל שמחתו עצרו הרבי ושאלו לפשר גודל שמחתו, ענה החסיד ששמחתו גדולה על זה שחפץ ה' הצליח בידו שזכה לאפות מצות כשרות מהודרות, אה! מששמע רבי שמעלקע כזאת, נהנה מאוד מתשובתו, ותיכף על אתר שאל אותו, ושמא תסכים

באחד השנים כשחזר מאפיית המצות ובידיו אחוזים היטב המצות המהודרות, והנה בסמיכות אליו עבר בצעדי ריקוד אחד מחסידיו, אף הוא בדרכו הביתה אחר אפיית המצוות, ופניו של אותו חסיד קורנות בשובע שמחות

שנחליף בינינו את המצות? אתה תתן לי את המצות שלך ואני אתן לך את שלי. קפץ אותו תלמיד על המציאה הגדולה ותיכף עשו קניין חליפין, כששמחתו של החסיד מוכפלת עשרת מונים שעתה יזכה לאכול ממצות שטרח עליהן אותו צדיק בעצמו, שלוודאי הינם מהודרים בהרבה מהמצות שלו.

לפליאת החסידים המצטופפים ביאר להם רבי שמעלקא את סודו: הן אמנם, ידעתי גם ידעתי שמצותי נאפו בהידור מרובה משל מצותיו של זה, אך דעו לכם כי מעלתם של אלו של יהודי זה גוברת על שלי, יען שבאפייתן הקפדתי וחששתי ודאגתי על כל פרטיהם דיקדוקיהם והלכותיהם, וכפי שאכן מתבקש וצריך, ולכן בזמן שאני אפתי את המצות 'בעוד לבי נוקפי עליהן'. אפה הלה את מצותיו 'בעוד ששמחתו עליהם' ושמחה עדיפה מכל מיני חומרות והידורים גם יחד. ושפתיים יישק.

ובמעשה זו פירשתי בצחות את דברי רש"י עה"פ (יב יז) 'ושמרתם את המצות' וז"ל: שלא יבואו לידי חימוץ. וניתן לומר רמז בדבריו שאף אם אמנם יש לקיים את ה'ושמרתם' את המצות, אך עכ"ז יש להזהר שלא יבוא האדם על ידם לידי חימוץ - לפנים חמוצות ועצובות אלא בשמחה. א"כ איפוא, לא בכדי החליף הרבי ר' שמעלקע עם אותו חסיד את המצות...

זהו אשר דרש מרן האמרי חיים זי"ע מוזיניץ את הפסוק 'בער"ב תאכלו מצות' (שם יח) היינו במתיקות ועריבו"ת תאכלו את המצות ולא מתוך חימוץ. ואף הוא היה מתפלל כשמוסיף ואומר תמיהני איך מקיימים מצוות מרור כתיקונה?! הלא בעינן טעם מרור שתהא אוכל מרורות למו, אך ליכא, שהרי היא מלאה מתיקות ועריבות ע"י קיום מצוותה...

ומעניין לעניין. האמרי חיים היה נוהג להעיר על מנהג העולם לברך בפורים 'א פרייליכן פורים' - פורים שמח, ואילו בפסח מאחלים א כשר'ן פסח - פסח כשר, ואמר אדרבה, פורים בין כה יהיה שמח, צריך רק לאחל שיהיה כשר, כי פעמים ור"ל השמחה באה שלא

הן מחמת הני ריקודין קדישין, והן מחמת שמחתן של ישראל על יציאתן מארץ מצרים.

אך, לא רק מגלות מצרים נגאלו מתוך שמחה, אלא גם מגלות המר הזה נגאל במהרה בזכות השמחה וכדדרשו בספח"ק עה"פ 'כי בשמחה תצאו מן הגלות, ובשמחת עולם יביאנו במהרה לירושלים.

כל כזית מצה - עוד אמונה, ועוד שמחה!

נסיים בדברי הוזה"ק (ח"ב דף קפ"ג): שמחה נקראת מיכלא דמהימנותא - מאכל אמונה, ודא למה, מה זכתה אותה מצה שנקראת מאכל האמונה, אלא, כדאמר רבן גמליאל 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם, א"כ בכל לעיסת מצה מתעורר בלב האדם גודל הנסים והנפלאות שנעשו לאבותינו ביציאתם ממצרים וכך גם את ה'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' ובכך מתמלא כל חלבו ודמו באמונה מזוככת וטהורה, וכל כזית מצה הופך בו לדם אמונה ולשומן נוטף אמונה, עד שהופך למאמין באמת, וא"כ נאה לו השם 'מאכל האמונה' כי כן הוא. ולכן אחז"ל (פסחים קטו): שנקרא לחם עוני ע"ש שעונין עליו דברים הרבה, היינו שעונין עליו הרבה דברי אמונה, בכל כזית עוד ועוד, עד שפקע איגרא (שם פה:).

ברם ובוודאי אשר כפי הפועל כך הנפעל, וכל האמור הוא לפי הערך שישכיל לאוכלן בתכלית הנרצה לחשב בעת אכילתו גודל האמונה, כי אכן אז יתהפך האדם לאור המאיר, לאבוקת אמונה טהורה, עד שיתמלא כל ביתו באורה. ועל כן גם נקראים המצות 'מיכלא דאתוואתא' מאכל רפואה (זוה"ק שם) כי היא מביאה רפואה ומזור לנפש האדם להשריש בו אמונה טהורה בקוב"ה יתברך שמו.

אתקינו סעודתא דמהימנותא. עתה בעת שאדם מלא באמונה וביטחון מתוך בריות גופא ונהורא מעליא יוכל לערוך את ליל הסדר כתיקונו באנפין נהירין עילאין לקיים בהידור את מאה"כ 'בער"ב תאכלו מצות' מתוך עריבות ומתיקות בשלימתא וחדוותא בהודיה ושמחה. ויה"ר שישדר לן שופריה, ובמהרה נחזה ביקרה, בבניין בית מקדשינו במהרה במהרה בימינו בקרוב. אמן

(מתוך שיחת גאב"ד חרדים שליט"א)

בכשרות, וכן פסח הרי בין כה יהיה כשר צריך אך לאחל שיהיה אף שמח... כי פעמים והכשרות מונעת את השמחה ואזי כל זה איננו שווה ויצא שכרו בהפסדו.

הרי לן מכל האמור אשר מובחר מצוות הפסח היא שתיעשה בחדווה ושמחה. ובהכי ניתן לתת טעם לשבח בדברי רש"י עה"פ (שם ו) משכו וקחו לכם צאן למשפחתכם ושחטו הפסח, משכו ידיכם מע"ז. והנה איתא בנועם אלימלך (וארא) שעצבות הוא שמץ עבודה זרה רח"ל, ע"כ. א"כ אפשר שזהו מה שרומז רש"י שבעת שחיתת הפסח משכו ידיכם מע"ז היינו שלא תיעשה בעצבות, כי אם מתוך חדווה ושמחה. ומתאמרא משמיה של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע (הובא בספ' ארץ החיים אות יג) אשר לכן נסמכה הפסוקים אלוהי מסכה לא תעשה לך (שמות לד יז) ל'את חג המצות תשמור' ומה עניין זו לזו, אלא כי מילתא דשכיחא היא שבעת ההכנות לחג הפסח יבואו לידי כעס והרי אמרו (שבת קה:): כל הכועס כאילו עובד ע"ז, לכן הזהירה תורה שאלוהי מסכה לא תעשה לך בעת שאת חג המצות תשמור. ולדין י"אמר כי הוא הדין גבי עצבות וכאמור שאף היא בכלל אלוהי מסיכה שעצב הוא עבודה זרה לא תעשה לך בעת חג המצות.

ואליבא דאמת, שם החג גופא 'פס"ח' מורה על שמחה, וכאותה עובדא ידועה שפעם שבת הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע אצל הרה"ק רבי אלימלך זי"ע והיה זה בפרשת בא, וביקש הרבי אלימלך מרבי משה לייב לומר דבר תורה מעניינא דיומא, פתח הרמ"ל ואמר את דברי רש"י עה"פ (יב יג) 'ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף' שהוא לשון דילוג וקפיצה, וביאר הרמ"ל שהנה בעת שירד הקב"ה בתוך מצרים מצא שם ארץ מלאה זומא, גויים שפלים, ערוות הארץ, אך כשראה בתוכם א אידישע שטוב - בית יהודי - מרוב שמחה התחיל כביכול לרקוד מעל אותו בית יהודי ואמר 'כאן מתגורר יהודי, דא וואינט א יוד' וזהו ופסח על הפתח שהשי"ת פסח ורקד מרוב שמחה מעל פתח הבית שבו מתגורר יהודי. בתוך דבריו התלהב רבי משה לייב בעצמו עד שקפץ ועלה על שולחנו הטהור של הרבי ר' אלימלך והתחיל לדלג ולקפוץ ולרקוד על השולחן כשמצביע ואומר רבי אלימלך 'דא וואינט א איד, דא וואינט א איד, ודפח"ה, (משנת הרמ"ל שמות יב כז).

אכן גדולה הייתה השמחה ברובע היהודי שבארץ גושן במצרים,

להתחיל את היום ברגל ימין
חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:
dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..
המייל היומי של דרשו

לאחר התפילה, קיבל ר' שלמה הודעה דרמטית מעורך הדין, שכתב לו מתוך הפגישה המכרעת: 'המצב לא משהו. הולך ומסתבך. זה הולך לשלילי...'. - ר' שלמה קרא את ההודעה ולבו צנת, הוא היטיב להבין את המשמעות...

ככל שנמנף את רגש ההודאה בליבנו לקשר אישי ואוהב עם בורא עולם - כך נזכה לראות בחסד ה' ובישועתו

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

לקרוא את ההלל!

הנה מגיע הלילה הגדול והמרגש בשנה, לילה כיום יאיר, ליל שימורים הוא לה'. שוב נסב כולנו כבני חורין, איש איש בביתו ועם משפחתו, ומתוך המיית הלב ורטט נרגש נפתח בעריכת ליל הסדר, הלילה הנעלה והנשגב בשנה, הלילה בו הפכנו לעם ונגאלנו לחירות עולם. זהו הלילה בו נכריז בעוז ובתעצומות על אמונתנו הנצחית בבורא עולם, ונודה לו מעומק הרגש על ניסיו ונפלאותיו עימנו תמיד, כי הוא הגואל אותנו בעבר, בהווה, ובעתיד.

וככל שנקדיש את הלילה הזה לחיבור אמיתי להבנה שאבינו שבשמים גואל אותנו תמיד, ככל שנצל את רגעיו המרוממים לשירת תודה נרגשת לאבינו האהוב - כך נזכה לחוש את האור הגדול שזורח בעיצומו של החושך העוטף את העולם, את היום המאיר את הלילה שאנו בעיצומו, ונזכה לצאת מליל הסדר טעוני כוחות ואנרגיות להמשך החיים.

בנוסף, הבה נזכור כי ההודאה לה' היא שכפ"ץ ההגנה הטוב ביותר, שבכוחו להגן עלינו תמיד - ועל אחת כמה וכמה בעת הזאת. כדי להבין זאת, הבה נבחן סוד נעלה אותו חושף הרה"ק בעל ה'שפת אמת' זי"ע בפרשת בא תרמ"ח, וכך הוא מגלה:

יהודי העוסק בסיפור יציאת מצרים, חייב לחוש כאילו הוא יוצא ממצרים. זו לא רק חובה המוטלת על האדם, זו חובה מציאותית ממש, כי העוסק בסיפור יציאת מצרים - יוצר מציאות של יציאה ממצרים האישיים. מכיוון שהוא עוסק בהודאה ותודה לבורא עולם, הואיל והוא מתרכז בשיר ותודה לאבא שבשמים על חסדיו הרבים - ממילא הוא מתחבר לעולם של חסד ורחמים, ומרעיף על עצמו חסד ה' ורחמיו להושיעו ולגואלו מכל צרה!

מדהים! ההודאה, היא לא רק רגש מתפרץ ומרומם, לא רק תחושה שכוּבשת לבבות, אלא גם כלי, מפתח ודרך, להוביל לפתיחת שערי החסד והרחמים ולהסיר כל צרה. כי הודאה נגזרת מחשיבה של חסד ותודה על רחמי ה', ומי שמאמץ חשיבה כזו - זוכה להיות זכאי להם, לחוש אותם ולראות אותם באמת!

שירה בתוככי הכלא הרוסי...

כשגוף המטוס רעד והחל לנוע על מסלול ההמראה, חש גם יצחק רעד של התרגשות. המטוס האיץ, ויחד עמו - הואצו פעימות הלב של יצחק, בחור ישיבה מארצות הברית שגלה ללמוד תורה בארץ ישראל, ועתה עושה את דרכו בחזרה לביתו. ציפור המתכת המעופפת פרשה לה כנפיים והמריאה אל בין העננים בדרכה למוסקבה, תחנת הביניים במסע לניו יורק.

בבטן המטוס, שכנו להן שתי מזוודות עמוסות בחפציו האישיים, ספרים, מתנות לאחים ואחיות, וגם מזכרות שונות משנת לימודו בארץ. הוא דמיין את רגע המפגש המרגש עם הוריו, סופר את השעות והדקות לנחיתה. כשנחת המטוס במוסקבה, מיהר יצחק לקחת את המזוודות ולהמשיך לאולם הנוסעים הממשיכים, אלו הממריאים ליעד הבא.

בצעדי ריצה קלים עשה את דרכו בנמל התעופה המוסקבאי הענקי, מביט בעשרות המטוסים החונים מסביב ותוהה באיזה מהם יזכה לטוס לניו יורק עיר מכורתו. הוא מגיע לעמדת הבידוק, כצעיר ורגיל הוא מעביר את המזוודות בעמדות השיקוף וכבר ממהר להמשיך לאולם היוצאים, אלא שלפתע פתאום - - -

צפצוף מחריש אוזניים נשמע ברמה, ותוך כדי - כמה מאבטחים

חש כי הקשר הקרוב עם בורא עולם מתהדק מאי פעם, הוא ממש מרגיש את ידו של הבורא נתונה אתו, בבחינת 'עמו אנוכי בצרה'... כך, לראשונה בהיסטוריה, הפך תא מעצר רוסי קפוא ומחניק, לאלומת אור של תודה לה'. את מיטב שעותיו הקדיש יצחק להודות לה', פשוט לומר תודה לאבא על חסדו. פעמים נפשו יצאה בריקוד, לפעמים עיניו זלגו דמעות התרגשות, כך או כך - פעמים כה רבות הוא כמעט שכח היכן הוא נמצא, כל העת חש נרגש מעוצמת ההודאה והקשר לה'...

ויהי ביום המשפט, היה זה יום ששי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. שופט רוסי זקן ועב כרס נכנס לאולם הדיונים, קרא את כתב האישום בחופזה, שאל את עורך הדין לפשר העניין, ומשנענה בסיפור במלואו - קרע את כתב האישום מול עיני התביעה, וזיכה את הנאשם מכל אשמה, חד וחלק!

תוך זמן קצר ננעל הדיון, הראשון והאחרון בתיק. שליח חב"ד מקומי יעץ לו להימלט מרוסיה עוד לפני שהתביעה תגיש בקשה לערעור, והוא הצליח למצוא מטוס שהמריא מיד - כך שאת השבת כבר עשה מחוץ לגבולות רוסיה, אליה לא ישוב לעולם!

אולם, יותר מהנס המופלא שקרה לו, מספר יצחק על נס גדול בהרבה: הוא גילה את כח ההודאה, הוא הבין עד היכן היא מגיעה. ראשית, בעת הקושי עצמו, כשהיה מרוכז בלהודות לה' על הדברים הטובים ועל מה שנראה כפחות טוב, על רגעים שנראים קשים כמו על חוויות חיוביות - הוא מקבל עוצמות וגבורות רוח לעמוד בכל אתגר, להתמודד בכל מערכה.

ושנית, בסופו של דבר, הרי מדובר בנס מופלא, אשר כל מי שמכיר את המערכת המשפטית הרוסית - תמיה איך הוא יתכן. אבל הוא יתכן גם יתכן, כי ההודאה יש דרך משלה לפתור בעיות, יש לה כח לגאול יהודי מצרתו ומצוקתו, היא פותחת שערי כלא מכל סוג, מובילה יהודי לגאולה אישית מצרותיו מתוך הודאה ושבת! אחים יקרים, הבה נאמץ את המסר העולה מבין כותלי הכלא הרוסי, ומתוך הנס המופלא שהתחולל במשפט, כפי ששמענו בעדות אישית מפי מגיד השיעור של הבחור הניצול. מתברר כי ההודאה יש כח על טבעי, יכולה היא להציל, להגן ולהושיע, לגאול ולפתור, לסייע ולהאיר בחשיכה.

הבה נאמץ את כלי ההודאה - עכשיו, בחג הפסח שכולו הודאה, וגם לאורך ימים. כי ימי המצוקה שאנו בעיצומם, כמו גם ימי שגרה בהם יש לנו בעיות שגרתיות, יכולים להיראות אחרת לגמרי אם נקבל על עצמנו להודות ולהלל, להביע שבח והודאה לה' בפנינו ובלבבנו תמיד. וככל שנודה לה' מעומק הלב, ככל שנקבל על עצמנו להביע שבח וגדולה על מעשיו ונפלאותיו, ככל שנחליט מעכשיו לשורר לו תודה על הדברים הטובים וגם על מה שנראה פחות טוב - כך נזכה כי עולמנו יואר רק ברגעים יפים, ונזכה כולנו להיגאל איש איש ממצוקתו וצרותיו, כמו גם לגאולת עם ישראל כולו!

סעודה שהניבה רווח עתק!

את הסיפור סיפר אחד השותפים במלאכת הוצאת גליון זה לאור,

חסונים הסתערו עליו בנשקים שלופים, והורו לו ברוסית מתובלת באנגלית רצועה להשתטח על הרצפה ולהרים ידיים. יצחק הנבון והמבולבל החל רועד בחוסר שליטה, ומיד הבין שכדי להישאר בחיים - עליו להשתטח ארצה כפי שהורו לו...

בשניות בהן שכב על הרצפה הקרה בשדה התעופה, מנסה להבין מה מתחולל סביבו, הרגיע את עצמו כי כנראה מדובר בטעות בזיהוי. הרי אין שום דבר בעייתי במזוודותיו, הוא ארז אותן בעצמו והוא יודע בדיוק שיש בהן כמה פריטי לבוש, ספרים, מזכרות וצעצועים. 'כנראה זו טעות בזיהוי' - הרהר כשהובל אזור באזיקים לאחר צדדי בשדה התעופה, שם הצטווה להמתין עד שיבוא חוקר משטרה בכיר...

כשהחוקר הגיע, נשאל יצחק לגבי תכולת מזוודותיו, והשיב כי אינו יודע על שום פריט בעייתי. ואז החוקר עטה ארשת פנים נרגזת, ולפתע שלף מהמזוודה של יצחק שלושה כדורי רובה, הניף אותם תוך הטחת אצבע מאשימה, ושאל בשאגת אימה: 'ומה אלה???' מדוע נשאת בתיקך כדורי רובה מסוכנים? וכי אינך יודע שזו עבירה פלילית חמורה, שלא נעבור עליה בשתיקה!?!?!'

יצחק נבעת. הוא הכיר את הכדורים הללו היטב, אלו כדורים משומשים אשר קיבל פעם מכמה חיילים בגבול הצפון, כששהה בכפר סמוך בשבת. לתומו סבר כי יביא את הכדורים לארצות הברית להראות לאחיו ואחיותיו כמזכרת נעימה, ולא העלה בדעתו כי יסתבך עד כדי כך...

הוא ניסה להסביר את עצמו, אולם החוקר סבר אוזניו ואטם את לבו. הוא הושלך למעצר בתנאים מחפירים, לצד עבריינים רוסיים אלימים ומגודלים, שיכורים ורוצחים מכל המינים והסוגים. שבועות ארוכים שהה במעצר, כשהוריו עושים הכל כדי לנסות לסייע לבנם, הכלוא בתא מצחין עם תחתית המין האנושי...

לבסוף, נקבע מועד למשפטו, בעוד כשלושה חודשים. נשכר עבדו עורך דין ממוחל, שהסביר כי אמנם לפי החוק הבינלאומי מצבו אינו כה חמור, אולם ברוסיה - אין לדעת... התביעה דרשה להטיל עליו 10 שנות מאסר בגין ניסיון רצח!!!, ויצחק המבוהל, עלם צעיר שנזרק באחת מספסלי הישיבה לתוך קלחת משפטית מסובכת, לא ידע את נפשו...

בעודו בתא, בצר לו, נזכר בדברי מגיד השיעור שלו, הרה"ג ר' זאב דינר שליט"א, שהיה מפליא לספר על כח ההודאה לה' כמושיעה מכל צרה וגואלת מכל בעיה. עתה, ביושבו בתא ימים ארוכים ללא כל תעסוקה, היו לו דברים אלה למשיבי נפש, ומתוך התנאים הקשים - נטל פנקס קטן והחל רושם בו סיבות להודות לה' על חסדו וטובו עמו מאז ומעולם, כולל גם חסדים גדולים וקטנים שהוא זוכה בהם תוך כדי המעצר הנורא שהוא שרוי בו...

מאז אימץ את 'שיטת ההודאה', הפכו ימי הכלא למרוממים עבורו. עדיין הוא נתון בין שיכורים ורוצחים, אולם בתוככי לבו מזדמרת שירת דבקות ותודה לבורא עולמים, ובכל רגע ורגע חש כי הוא מתחבר לאביו הטוב, ומודה לו על כל חסדו - כולל גם על המעצר המפחיד הזה... ההודאה מילאה את לבו בכוחות לעמוד באתגר, הוא

והוא מעיד עליו מכלי ראשון, ומעשה שהיה כך היה:

יהודי נכבד בשם ר' שלמה, העוסק לפרנסתו בייזום וניהול פרויקטים לבניה, חתם על עסקת ענק לבניית עשרות דירות במתחם ייעודי באחת מערי הארץ. כדרכו של עולם, פנה ר' שלמה לבנק על מנת לקבל ליווי בנקאי לפרוייקט, תהליך שהוא הכרח בכל פרויקט בניה, אלא שהפעם הבקשה נתקלה בקשיים. משהו השתבש בתוכנית, הבנק סירב לאשר...

ר' שלמה ואנשיו לחצו בכל הכח, ואז התברר כי קיים קושי מהותי בקרקע, מה שלא מאפשר לבנק להעניק ליווי בפרוייקט. ר' שלמה היטיב להבין את המשמעות הנוראה מבחינתו - הוא תקוע עם הקרקע, בלי יכולת לבנות או למכור דירות. מדובר בהפסד כספי אסטרונומי עבורו, המאיים על כל יציבותו העסקית והכלכלית...

לבסוף, לאחר תחנונים, נקבעה פגישה מכרעת בין עורכי הדין של ר' שלמה לעורכי הדין של הבנק. ר' שלמה כסס ציפורניים במתח, מקווה כי הפגישה תעלה יפה למרות שהסיכויים היו נמוכים. הפגישה התקיימה באחד הבקרים הבהירים של ימי החנוכה תש"פ, ובאותו יום ר' שלמה מיהר להגיע לתפילה מוקדם בבוקר, אולם התקשה להתרכז - בידעו כמה השפעה יש לפגישה הנוכחית על עסקיו ועל הצלחתו הכלכלית...

לאחר התפילה, קיבל ר' שלמה הודעה דרמטית מעורך הדין, שכתב לו מתוך הפגישה המכרעת: 'המצב לא משהו. הולך ומסתבר. זה הולך לשלילי...!' - ר' שלמה קרא את ההודעה ולבו צנח, הוא היטיב להבין את המשמעות...

בהחלטה של רגע, החליט ר' שלמה לשנות כיוון. הוא עטה על פניו חיוך רחב, ואץ רץ למכולת סמוכה, שם קנה לחמניות טריות וסלטים משובחים, דגים מעושנים וכל מיני מטעמים, ואת כל אלה הביא לבית הכנסת - כשהוא מפציר במתפללים ליטול ידיים לסעודה. לשאלה מה סיבת הסעודה, השיב בפשטות: 'סעודת הודאה, הודאה להשם על ניסי החנוכה...'

המשתתפים לא שאלו הרבה, נטלו ידיים והסבו לסעודה, שתובלה בדברי תורה על עניין ההודאה לה' בימי החנוכה ובכלל, כשהם דנים במה שכתב הרמב"ן בסוף פרשת בא, על כך שמניסי מצרים אנו למדים על כל חיי היום יום שלנו שכולם רצף ניסים, ועליהם אנו מודים בכל עת ומשבחים לה'. משתתפי הסעודה עסקו בהתרגשות בהודאה לה' על חוויות שגרתיות כמו על ניסים גדולים, ואז החליטו לומר יחדיו 'מזמור לתודה' עשר פעמים, מתוך התרגשות ותודה...

בבת אחת, הפכה הסעודה למקהלה של אמירת 'מזמור לתודה' נרגשת, כשכל אחד מכוון ומהרהר על העובר עליו ועל חייו שלו, אולם כולם כאחד מודים ומשבחים לה' על חסדיו הרבים. איש מהם לא ביקש דבר, כולם רק התרגשו יחדיו ואמרו 'מזמור לתודה' עשר פעמים, בזה אחר זה, כשעימם - מיודענו ר' שלמה, מצטרף לתודה הנרגשת...

הם סיימו, ואז חלפה פחות מדקה (!!!) עד שהגיעה הודעה נוספת מעורך הדין, שהדליף מתוככי הפגישה: 'מצאנו פריצת דרך, יהיה אישור בעזרת השם!' - כתב עורך הדין, מגלה כי בסופו של דבר מצאו עורכי הדין דרך להתגבר על כל המכשולים, יהיה ליווי בנקאי לפרוייקט, השקעת הענק לא תיכשל, ההפסד האסטרונומי התחלף באחת לרווח עצום!

וההודעה הזו גילתה עוד משהו, שעורכי הדין אפילו לא ידעו: כמה כח יש להודאה, איזו עוצמה יש לה. הנה כי כן, במקום אחד בבני ברק מסובים אנשים ומודים לה' בכל ליבם, ובמקום אחר לחלוטין, במגדל משרדים תל אביבי, יושבים עורכי דין ומוצאים דרך לאשר ליווי בנקאי, המבטיח בס"ד רווח כספי עצום. זה לא קרה סתם, זה קרה בדיוק בדקות בהן נאמר 'מזמור לתודה' ברגש, כשההודאה כבשה את הלבבות!

וללמדנו בא: לכולנו יש בעיות לפתור, קשיים עימם אנו מתמודדים, בעיות בריאות, נחת מהילדים, פרנסה, ועוד ועוד. אם נשכיל להודות לה' מכל הלב, למנף את ליל הסדר לתודה נרגשת, להפוך את הלילה הזה לנקודה ממנה נעסוק בהודאה גם בכל ימות השנה!

וככל שנתפוס את ההזדמנות לזמר 'מזמור לתודה' ברגש מדי יום, הן בתפילה והן בכל שעות היממה, ככל שנמנף את רגש ההודאה בליבנו לקשר אישי ואוהב עם בורא עולם - כך נזכה לראות בחסד ה' ובישועתו, והוא יתברך יפתח לנו את אוצרו הטוב וירעיף עלינו שפע חסדים, עליהם נסיף ונודה כל ימי חייו!

האוצר הצפון ב'צפון'...

לקראת סופו של ליל הסדר, אנו זוכים לסימן 'צפון'. כשמו כן הוא, בו נוציא ברטט את האפיקומן מהמטמון, ונאכל ממנו על השובע, זכר לקרבן פסח. אולם ב'צפון' גופא צפון אוצר גדול, שכדאי להכירו ולכוון גם עליו בעת האכילה:

מצת האפיקומן, היא מצה מסוגלת ביותר, וכורכת בתוכה אוצר של סגולות. כך למשל, הרה"ק בעל ה'מאור ושמש' זי"ע מגלה, כי מצת האפיקומן מסוגלת לרפואה, ומי אינו זקוק לרפואה בימים טרופים אלה... בנוסף, הרה"ק בעל ה'אמרי נועם' זי"ע מגלה כי מצת האפיקומן היא סגולה גדולה לפרנסה, ובספר 'ברית כהונת עולם' נחשף, כי מצת האפיקומן היא סגולה לבנים...

כך שאין זה משנה אם אנו מקווים לרפואה ולבריאות בימים קשים אלה, אם הפרנסה מעיקה עלינו או דווקא הבנים שאינם - טורדים את מנוחתנו. ב'צפון' צפון הפתרון, הסגולה, הכלי והדרך לישועה הנכספת. בעת אכילת מצת האפיקומן, מעבר לכוונה המתחייבת 'זכר לקרבן פסח', הבה נסיף את הכוונה לזכות בסגולות הנפלאות האלה, כך נצא מליל הסדר ברכוש גדול, מעוטרים בברכה לבריאות איתנה, לפרנסה טובה ולילדים משמחי לב!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

בכוחות לא לי, קמתי ויצאתי מהבית למבחן בהפנמה פנימית ואמתית שהכל עומד על כף המאזניים; החלטת שאתה הולך על 'קניין ש"ס', שום תירוץ לא יעזור. כעת שבע שנים אתה מגויס למטרה הקדושה, אחרי סיום המחזור, תעשה חושבים, האם לנוח או לשנות תכניות וכדומה

שיחה מיוחדת עם הרה"ג מרדכי שיף שליט"א מחשובי המג"ש והלומדים בעיר קרית גת. לקראת המבחן השני במסגרת 'קניין ש"ס' על 450 הדפים הראשונים בש"ס

הרה"ח אהרן כהן

חודש ניסן כבר בעיצומו, וכולם כבר במלוא הברע"ן והרצינות להכנות לחג הפסח הבעל"ט. בימים אלו, יותר מתמיד חברי מסגרת 'קניין ש"ס' הצועדים בדרך הסלולה לידיעת הש"ס כולה, שוקלים ומחשבים את החודש הבא שבסופו יזכו לעמוד בכור המבחן השני על 450 הדפים הראשונים שבש"ס.

לקראת המבחן הגדול, פנינו לשיחה מיוחדת עם הרה"ג מרדכי שיף שליט"א מחשובי המג"ש והלומדים בעיר קרית גת.

• איך הכל התחיל?

הכל מתחיל סייעתא דשמיא. פותח הוא בחינך. היה זה לפני כשנה בחודש טבת בימים הגדולים של המעמדים האדירים של שמחת סיום והתחלת הש"ס. כמו כולם, הסתובבו לי בראש כל מיני מחשבות, נו. איפוא אני; מהמסיימים או מהמתחילים. ואז מצאתי את החוברת המיוחדת 'מוסיף והולך'.

באותה חוברת מיוחדת הובאו שיחות מיוחדות שהתפרסמו בגיליון הפופולארי 'לקראת שבת' עם חשובי תלמידי החכמים נבחני כל הש"ס במסגרת 'קניין ש"ס'. קראתי את החוברת לא פעם אחת, ופשוט, לא מצאתי את הכח לעמוד מנגד.

אתה יושב וקורא זה אחר זה, עדויות מאנשים החיים בינינו המשתפים ברגש ובשכל, איך הם עשו את זה והצלחו! ממש קנאת סופרים תרבה חכמה. אחרי שהבאתי את החוברת הביתה הגיע התור של בני-ביתי לקרוא את החוברת כשהם גם התלהבו והגיבו בחיוב ובהתלהבות...

האמת, משתף הוא בכנות. בתחילה כשהצטרפתי, עדיין לא קלטתי את גודל העניין. בתחילה הרי משקיעים ומתכווננים רק למבחן על שלושים דף, כשכל העניין של להיבחן על כל הש"ס נראה רחוק, משהו שיהיה בעוד כשבע שנים, כשאף המבחן המסכם הראשון על מאה עשרים דף מתקיים רק אחר 4 חודשי לימוד.

ואז הגיע המבחן הראשון. נכנסתי למוקד המבחנים כאן בעירנו קרית גת ועמדתי נדהם. ישבו שם כל סוגי האברכים והאנשים, תלמידי חכמים מופלגים לצד בע"ב העוסקים לפרנסתם וכלל עמך ישראל, רכונים על המבחנים ועונים על השאלות הכוללות את כל הלימוד החודשי. היה זה הפעם הראשונה בחיי שראיתי והפנמתי את המראה הנהדר הזה; מי שרוצה באמת - מצליח!.

• ומכאן המשכת למסגרת 'קניין ש"ס'?

למבחן המסכם הראשון על מאה ועשרים דף ניגשתי כמו הרבה, לא מתוכנן בדיוק איך וכמה לחזור, עדיין לא קולטים בדיוק איך זה עובד, אך למה לא לנסות. אך בהמשך אחר ה'מבחני סיכום', ארגון "תלמודו בידו" המעודד ומדרבן אצלנו בקהל חסידי בעלזא את עניין ידיעת הלימוד ערכו כנסים מיוחדים בכל עיר להוקיר ולהעריך את אלו שזכו והשקיעו ונבחנו בפעם אחת על 120 דף, כשכמתנת הוקרה קבלנו את התמונה המפורסמת בה נראה השמחה הקורנת של מו"ר כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א עת קיבל לידו דו"ח על ציבור אנ"ש המשקיעים ללימוד ולהבחן בכל חודש על הלימוד החודשי. מאז ידעתי שאני כבר בפנים. אני יכול לעשות זה ואי"ה אמשך לעשות ולהצליח.

המטרה אותה שמתי לפני, הייתה. כל מבחן בתכנית והמסגרת חייבת להיעשות. יהיה מה שיהיה, כדי להצליח חייבים לעמוד בתכנית. זה לא סוד. משתף הוא ברגשי לב. שנה לא קלה בכלל עברה על כולנו, אך אדבר עלי אישית, לצערי היתה תקופה קשה ביותר. חזרתי הביתה מ'תל השומר' ממוטט ועייף, במשך הלילה שהיתי לצד אבי ז"ל. באותו היום התקיים המבחן המסכם השני, אך אני כמובן, לא הייתי מוכן כמעט בכלל, והדבר בקושי עמד בראשי.

ואז עודי מנמנם בסלון ביתי, התעוררתי. השעון הראה על השעה 10. ללכת למבחן או לא, התלבטתי שוב ושוב. לרגע קלטה עיני את התמונה

המיוחדת התלויה בסלון. ואז ידעתי המלחמה הוכרעה. אני ממשיך... בכוחות לא לי, קמתי ויצאתי מהבית למבחן בהפנמה פנימית ואמיתית שהכל עומד על כף המאזניים; החלטת שאתה הולך על 'קניין ש"ס', שום תירוץ לא יעזור. כעת שבע שנים אתה מגויס למטרה הקדושה, אחרי סיום המחזור, תעשה חושבים, האם לנוח או לשנות תכניות וכדומה. כמובן, מוסיף הוא ומציין, למעשה, רואים בזה סייעתא דשמיא, כשפתאום רואים שבעצם כן זוכרים. למשל, במבחן המסכם הזה, לבסוף כשהגיע הציון, ראיתי שדווקא הציון היה די-בסדר, לא כמו שחששתי... **איך עושים את זה מההתחלה, בלימוד הראשוני? איך זוכים לדעת את הלימוד.** חזרנו לבסיס העניין.

הדבר משולב בכמה חלקים. פורס הוא את משנתו הסדורה. החלק הראשון והעיקרי, הוא; הכל מתחיל בלימוד הראשון. הלימוד צריך להיות מובן וברור על בוריו. באם לא, בכל שינון ובכל חזרה, שוב מתקשים וגורסים חצץ. אישית, יש פרקים במסכת עירובין שלמדתי בתקופה הנ"ל, שעד היום אני מתקשה בזה. ישנם דפים שפשוט התיישבתי שוב ללימוד, כאילו זה הפעם הראשונה עד שהרגשתי שאני שולט בהם היטב.

ברוך השם זכיתי ויש לי חברותא מצוין ומעולה, איתו אני מתכוונן להבין את הדף בפעם הראשונה, כשלאחריה אני זוכה ומוסר את השיעור היומי בבית המדרש 'קהל חסידים' בעירנו קרית גת.

עוד נקודה חשובה עד למאוד להצליח לדעת את הלימוד, הוא עניין סיכום הלימוד. זה לוקח בסך הכל שתי דקות, אולי לפעמים שלש, אך זה תועלתו ונחוץ מאוד וכדברי הרמב"ן הידועים 'כאשר תקום מהספר תחפש באשר למדת'. מדי יום לקראת סיום הלימוד, אני מסכם ביחד עם החברותא, מה למדנו היום, כך גם בשיעור אנחנו משתדלים ביחד עם חברי השיעור החשובים להוסיף 2-3 דקות לסכם ביחד את הדף היומי. כך גם מי שאינו משקיע עוד זמן לשינון וחזרות יכול בביתו להעביר ולשתף את הנקודות שלמד היום. מה שאין כן, באם לא משקיעים לסכם הרבה פעמים הלימוד נעשה ל'אותיות פורחות באוויר'...

הרבה פעמים אנו נוטים להתפתות לתפוס עוד דף ועוד דף, ואפילו מרגישים כחכמים ההולכים ומתקדמים כל הזמן. אך כדאי ועדיף להוריד ולהקדיש קצת מהזמן להמשך הלימוד לעצירה קצרה לסכם היטב את הנלמד עד כה, מאשר ללמוד עוד דף חדש בזמן הזה.

חשבון הכדאיות לכך הוא פשוט למאוד. אכן, אולי יש מי שחושב שבהמשך התקדמותו יזכה לעולם הבא גדול יותר. לא נראה לי, אבל בכל מקרה, את העולם, יש למי שמשקיע ומסכם ומרגיש בעצמו שהלימוד הוא בידו. כפשוטו; אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

לא אומר שאני עושה את זה בקביעות. נמשך הוא ומגלה מצפוני ליבו. אך הרבה פעמים בדרכי הביתה או אפילו במיטה לפני השינה, אני מוצא עצמי, מעביר בראשי את 'סיכום' הלימוד היומי, ושל אתמול ושלשום וכן הלאה... זה פשוט כולו הנאה ותענוג צרוף כאן בעולם הזה. פשוט, חבל לוותר על זה. מעביר ומעביר הוא אותי בהתלהבותו.

• **איך ממשיכים הלאה למחרת? חוזרים אנו לעניין.** למחרת, לפני הלימוד עם החברותא, אנחנו חוזרים ומסכמים שוב את הלימוד של אתמול, כשהוא לוקח ממש דקה, דקה-חצי ואחר ממשכים

לדף החדש.

בכל שבוע, ביום ששי ובשבת אני משתדל לעבור ולשנן שוב את כל הלימוד השבועי בפנים-בתוך הגמרא, אך גם בשבועות שאיני מספיק. על הסיכום, אני לא מוותר. אני יושב ובכעשרים דקות עובר שוב בע"פ את סיכום הלימוד. אמנם, מבקש הוא לציין; חשוב להשקיע ולשים לב בסיכום הראשוני, שאתם כוללים ומסכמים את כל הנקודות, כיוון שהסיכום נכנס לראש שזה וזה יש בדף הנוכחי. כשבהמשך כבר קשה להוסיף לראש וכדומה.

בשבוע האחרון לפני המבחן החודשי, אני משתדל מאוד לעבור וללמוד שוב את כל החומר החודשי בתוך הגמרא לצד סיכום הלימוד, כך שהלימוד מחודד ומסוכם טוב כראוי.

• **בהמשך, למבחנים המסכמים חוזרים שוב?**

לגבי המבחנים המסכמים על מאה ועשרים דף, אין לי עדיין תשובה ברורה, כי בכל מבחן היה אצלי מצב אחר. היה הראשון בחודש אייר אז למדנו בסך הכל פחות דפים, כשמסכת ברכות וחלק משבת היו יחסית יותר ברורים ומוכרים, אך גם שם, לא הספקתי לחזור על כל החומר, כשלגבי השלושים האחרונים סמכתי על המבחן החודשי המתקיים כשבוע-שבועיים לפני המסכם.

במבחן השני כבר הזכרתי שהייתי עסוק וטרוד, אך גם במבחן השלישי, השלושים דף האחרונים רק עברתי מהר בראש בעל פה, כשהעקר השקעתי בחזרה על התשעים דף הראשונים.

• **גם למבחני 'קניין ש"ס' חוזרים שוב פעם על מאות הדפים?**

אכן בימים אלו מתכווננים למבחן השני במסגרת 'קניין ש"ס'. אם כי, גם כעת אין לי עדיין סדר ברור. במבחן הקודם, היה הרבה יותר קל כי מסכת ברכות כבר חזרתי עליה הרבה פעמים, ובעיקר השקעתי בחלק של מסכת שבת שבה הרגשתי צורך לשנן כשרק יום לפני המבחן בכעשר שעות עברתי וחזרתי על כל מסכת ברכות..

כעת, לפני המבחן השני שיכלול 450 דף, בתחילה השקעתי בדפים והפרקים אותם ציינתי לעצמי שאני צריך יותר לעמול בהם. כשכעת פורסם התכנית המיוחדת בו חוזרים בכל יום בחודש ניסן 20 דף ובימי ששי ושבת 10 דף על מנת שנוכל להמשיך להשקיע ולסכם שבע הדפים החדשים של השבוע, כך אני מרוויח גם ההכנה למבחן החודשי על השלושים דף הכלולים גם במבחן הגדול. כך שהצטרפתי לתכנית הנ"ל וב"ה בזכות זה אני עומד בקצב.

בכלל, חוזר הוא ומטעים; הדברים הללו, אינם שווים מאחד לשני, כל אחד יש לו הכישרונות שלו, תכונות הנפש שלו, סדר הלימוד וסדר היום שלו, ואין ללמוד כל פעם אחד מהשני. אך העיקר הוא, שכל מה שלומדים הן בפעם הראשונה והן בפעם השנייה להתרגל לסכם מיד באותו היום. לדעת; מה למדנו היום!

• **לסיום, מה יש לך להעביר לקוראים החשובים, כל אחד לפי רמתו ומצבו?**

קודם כל, אודה ולא אבוש, כשהתחלתי, לא האמנתי שאצליח. התחלתי בחיי כבר כמה תכניות וגם הכרתי כמה סוגי כוללים, אך בזכות התכנית המסודרת והמוגדרת של 'דרשו' הכולל לימוד בליווי מסגרת המבחנים החודשית/מסכמים/קניין ש"ס לצד העידוד והדרבון של החברים

דברי תורתם וספורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

"מה מספר הנעליים שלך...?" - שאל הרב את שכנו שהזדרז לבוא לביתו, כבקשתו. "ארבעים ושש" - ענה השכן, מתפלא על השאלה המוזרה. "תוכל בבקשה להוריד אותם לרגע ולאפשר לי למדוד אותם...?" - ביקש הרב. פליאת השכן גברה, אבל הוא הזדרז למלא את בקשת הרב בשמחה, וחלץ את נעליו

הרב ישראל ליוש

ביום י"ב בניסן חל היא"צ של הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל, רב הקהילה החרדית באופקים.

רבי שמשון נולד בכ"ז באב תש"ד, בארצות הברית. בצעירותו למד בישיבת 'בית התלמוד' בניו יורק, אצל הגאון רבי אריה לייב מאלין זצ"ל. ולאחמ"כ עלה לארץ ישראל ולמד בישיבת 'בריסק', אצל הגאון רבי יושע בער סולובייצ'יק זצ"ל.

נישא למרת חיה מינדל, בתו של הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל. בתחילה התגורר בבני ברק, ולאחמ"כ עבר לגור באופקים וכיהן שם כרב הקהילה החרדית.

חיבר בחייו ספר 'תפארת תורה' עה"ת ו'שערים בתפילה' על תפילה, אך עיקר תורתו ודרשותיו התפרסמו אחר פטירתו בספרים רבים.

בשנת תשס"א נהרג יחד עם רעייתו ובתו בתאונת דרכים, ונטמן בהר המנוחות בירושלים.

סמיכות השבת לחג הפסח, וכינויה של השבת כ'שבת הגדול', מבקשים להביא את דברי הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל על מהותה של השבת וייחודיותה לעומת מועדי ישראל.

'פסח' הוא 'זמן חרותנו', 'שבועות' הוא 'זמן מתן תורתנו', 'סוכות' הוא 'זמן שמחתנו', ומהי ה'שבת'...? זוהי אכן זמן לשביתה ולמנוחה, אבל היא לא נקראת 'זמן מנוחתנו'.

משום ש'שבת' הוא היום של הקב"ה. בששת ימי המעשה העולם עובד, והאדם לעמל יולד, בשבת הכל שובת, העולם עוצר מלכת, והבריאה כולה מכריזה 'קודשא בריך הוא'...

לכן, יש הבדל בין המועדים לשבת, בדרכי קניינם והשגת קדושתם. קנייני המועדים נקנים ע"י קיום המצוות והמנהגים שבהם: בפסח נאכל מצה ומרור, כרפס וחרוסת. בסוכות נשב בסוכה וניטול ארבעת המינים. בשבועות נלמד כל הלילה. לעומתם את השבת נקנה ע"י שבייתה, ע"י אי עשיה...

זאת משום שבכל המועדים עלינו לעורר מצדנו את הקדושה, ע"י

קיום המצוות והמנהגים, אבל שבת היא קדושת הקב"ה בכבוד ובעצמו. אף אם נרצה, לא נוכל לפעול בה מצדנו כלום. כל קניינה הוא ע"י מתנה מהקב"ה, כפי שהגדירו חז"ל את השבת 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי...! כל מה שעלינו לעשות הוא לרצות ולשאוף לקבל את המתנה הטובה הזו. לכן בשבת, לעומת המועדים, יש מצוה מיוחדת של הכנה לשבת, 'והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו', כי מחד, פעולת האדם אינה מספיקה כדי לזכות בקדושת השבת. אך מאידך, די בשאיפה להתקדש בקדושתה כדי לקנות את קניינה. ומי שטורח בהכנות לשבת, הרי הוא שואף לקדושתה, וממילא זוכה בטרתה.

גם זמירות השבת והמועדים חלוקים. בחגים נשיר מעניינם, בפסח נזמר על הניסים שעשה עמנו ה', 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו...'. בסוכות נשיר על השמחה, 'ושמחת בחגך...!', ובשבת נזמר ליום השבת, 'יום זה מכובד מכל ימים', 'שבת היום לה', נעסוק ביום עצמו ובקדושתו, זה כל מהות השבת, 'יום של הקב"ה'...

ענין זה גם מתבטא באיסור לדבר דיבור חול בשבת, 'ודבר דבר - שלא יהא דיבורך בשבת כדיבורך בחול', כי היום עצמו הוא קדוש, היום של הקב"ה, וע"י שמקדשים אותו, זוכים במתנת קדושתו.

לסופר הטוב ביותר, יקשה מאוד לתאר את הרגשתו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל לקראת 'שבת קודש'. הדבר בא לידי ביטוי בהכנות לשבת, הוא כה הזדרז לקיימן, עד שהיה נוטל עמו את הפתילות של נרות שבת לבית הכנסת, כשהלך להתפלל תפילת שחרית ביום שישי, ומיד בתום התפילה, החל להתעסק בהכנת לכבוד שבת קודש. כך הצליח להקדים ככל האפשר את ההכנות לשבת קודש...

הקפיד מאוד שיום שישי כולו יהיה מוקדש להכנות לשבת קודש. פעם בערב שבת בתחילת חודש ניסן, סיימו בביתו להכין את צרכי השבת, התבשילים כבר היו מבושלים, והשולחן ערוך, עתה פנו בני הבית לעסוק בהכנות לקראת חג הפסח המתקרב. כששמע על כך ר' שמשון, לא היה שבע רצון מכך ואמר: "בערב שבת לא עושים דבר שאינו נוגע להכנות לשבת, אפילו לא לכבוד פסח... בערב שבת רק מתכוונים לשבת..."

המתכת סביב חור השרוך באחת מנעליי, השתחרר ממקומו, ונותר תלוי באויר, ומיד הבנתי כי התעוררה כאן בעיה חמורה של טלטול... לא היתה לי כל ברירה, השארתי את נעליי שם, והמשכתי כשרגליי יחפות...

"אך עתה" - המשיך הרב להסביר - "עלי לשאת את דרשת שבת הגדול, ואין זה מן הראוי שאדבר כשרגליי יחפות, על כן ביקשתי ממך שתשאל לי את נעליך..."

כשחזר, החזיר את הנעליים לשכן ואמר לו: "הנעליים שלך דברו יפה היום..."

בהזדמנות אחרת, גילה הרב פינקוס לאחר תפילת שחרית בשבת, כי חוט משתלשל מכפתור חולצתו, הוא דן עם המתפללים אם יש חשש טלטול בחוט כזה. בסוף הדיון החליט להחמיר על עצמו, הוא פשט את חולצתו, וחזר לביתו כשרק הפראק על גופו.

וּנְצַעַק אֶל ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי בַיָּמִים הָרִבִּים... וַיִּאֲנָחוּ... וַיִּזְעָקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים... וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קִלְנוֹ, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם... (הגדה של פסח)

שלוש לשונות של תפילה נאמרו כאן: שוועה, זעקה ונאקה, אומר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, ומבאר את החילוק ביניהם, עפ"י דברי הזוה"ק (שמות דף כ'): 'שוועה' היא תפילה ע"י דיבור, ו'זעקה' היא שזועק מקירות ליבו ואינו אומר כלום, והיא חביבה יותר מ'שוועה', ואינה חוזרת ריקם, כדכתיב: 'כי אם צעק יצעק אלי שמוע אשמע צעקתו'.

ה'שוועה', מסביר ר' שמשון, צריכה לעלות למעלה, אך יתכן שיהיו מפריעים בדרך, שימנעו ממנה לעלות למקומה. אבל 'זעקה' אינה צריכה לעלות למעלה כלל, כי כיון שהיא מגיעה מקירות ליבו של האדם, וכביכול, הקב"ה נמצא שם, כדכתיב: 'עמו אנכי בצרה', לכן אין אפשרות ש'זעקה' תחזור ריקם.

ה'נאקה', אומר ר' שמשון, בעיקרון אינה לשון תפילה כלל, היא גניחה, אנחה מרוב ייסורים, ולכן באמת לא כתוב 'וינאקו אל ה'', אלא 'וישמע אלוקים את נאקתם', כי היא צעקה וגניחה מרוב צער וייסורים. אך למדנו מכאן שגם את האנחה הטבעית, הפורצת מן הלב כשהייסורים מגדישים את הסאה, אפשר לכווין לבורא עולם, והיא נהפכת לתפילה ובקשה, כאילו הביא את כאבו וצרתו לקב"ה. מספרים על הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל שכאשר היה ילד, הכהו אביו על איזה מעשה שעשה כדרכם של ילדים, והנה בעודו בוכה הוא לקח סידור והחל להתפלל מנחה. שאל אותו אביו: "למה דוקא עכשיו אתה מתפלל מנחה?", ענה לו הילד ברוך בער: "הרי בין כה וכה אני בוכה, אנצל את הבכיה הזו לתפילה..."

כח תפילתו של רבי שמשון לא צמח משום מקום, כבר בילדותו, דבק בכח התפילה כפי שמסופר שכאשר היה בן שמונה, חשק

גם שבת הגדול, בבית הרב פינקוס, לא היה שונה מכל שבת, כיבדו את השבת בכבוד הראוי ולא חסכו אף קוצו של יוד מכבודו.

המאכלים היו רגילים כבכל שבת, "השבת לא צריכה לסבול מסמיכותה לחג המצות...!" - היה אומר הרב. ואף הקפידו לאכול אותם בכלי זכוכית, ולא הקלו על עצמם באכילה בכלים חד פעמיים, "זהו לא כבוד שבת...!" - אמר.

שנה אחת חל שבת הגדול ב"א בניסן, ובערב שבת פגשה הרבנית פינקוס את אחת משכנותיה, כדרכן של נשים בתקופה זו, שוחחו השנים על הניקיונות לפסח, "התנור כבר נקי לפסח?" - שאלה השכנה את הרבנית

"התנור נקי לפסח...!?! - הגיבה הרבנית בפליאה גדולה - "כיצד אפשר כבר לנקות את התנור לפסח, הרי צריך לאפות עוגות לכבוד שבת המלכה...!?!"

"אבא קורא לך...!" - מילא בנו של הרב פינקוס את שליחות אביו וקרא לשכן בשעות אחה"צ של 'שבת הגדול'.

"מה מספר הנעליים שלך...?" - שאל הרב את שכנו שהזדרז לבוא לביתו, כבקשתו.

"ארבעים ושש" - ענה השכן, מתפלא על השאלה המוזרה. "תוכל בבקשה להוריד אותם לרגע ולאפשר לי למדוד אותם...?" - ביקש הרב. פליאת השכן גברה, אבל הוא הזדרז למלא את בקשת הרב בשמחה, וחלץ את נעליו.

הרב מדד את הנעליים, ומשראה שהן תואמות למידתו, שאל את השכן אם יש לו זוג נעליים נוספות, משנענה בחיוב, ביקש לשאול את נעליו למספר שעות.

השכן הסכים, ועתה נפנה הרב להסביר את פשר בקשתו המוזרה, בעיצומה של שבת הגדול:

"היום בבוקר, חזרתי מהישיבה דרך השדה, ובדרך הבחנתי שעיוגול

כאשר סיימה בתו את תפילתה ופסעה שלוש פסיעות לאחור, שאל אותה אביה: "עם מי דיברת?"
 "לא דיברתי עם אף אחד!" - השיבה
 "אבל עם מי דיברת...?" - התעקש רבי שמשון וחזר על שאלתו.
 "אבא" - התעקשה - "לא דיברתי עם אף אחד, רק התפללתי..."
 "אבל עם מי דיברת...?" - שאל שוב רבי שמשון, כאילו לא השיבה לו על שאלתו.
 לפתע, הבינה הבת את המסר שביקש אביה להעביר לה, היא אכן רק התפללה, אבל היא בעצם דיברה עם הקב"ה...

המשך מעמוד 6 | הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

צדיק חדש נולד!
 "ריבנו של עולם, אנא פקח עיני! חנני ברוח הקודש!", ייבב בתחינה. הזדקק וסגר את הדלתות. השיק את פרוכת הקטיפה לעיניו הדומעות. שערי דמעות לא ננעלו, לב נשבר ונדכה אלוקים לא יבזה. "רוח הקודש למה לך?", שמע קולו של הרב. ליבו נתר, רק כעת השגיח בו. בעצם, אולי ייגש ויקבל גם ברכתו: "הרב מבין, פעם ידעתי לאן לגשת. החביאו מתחת למזרון, בתוך המצעים. בעיניים עצומות הייתי שולף! עכשיו נעשו מתוחכמים, וזה נעשה קשה יותר ויותר. אילו היתה לי רוח הקודש היה זה קל כל כך..."
 ובכן, רוח הקודש אינה עבור גנבים - וידיעת התורה אינה עבור הרשע "ולרשע אמר אלוקים, מה לך לספר חוקי!"...

(מתוך 'והגדת' הגדה של פסח)

מאוד ללכת עם אביו לבית הכנסת בליל שבועות, אך האב סירב לקחתו, ואמר לו כי הוא ילד קטן ועליו ללכת לישון.
 בדרך לבית הכנסת, הרהר שוב האב על החלטתו, וחשב כי אם חשקה נפשו של הילד לבוא לבית הכנסת אסור למנוע בעדו, והחליט לשוב לבית לקחת אותו לבית הכנסת.
 כשהגיע האב לדלת הבית, נדהם לראות שהילד שמשון עומד שם, כאילו מצפה לשובו. "מדוע אתה עומד כאן? - שאלת אותו אביו - "מהיכן ידע שאשוב לקחת אותך...?"
 "הלא התפללתי להשי"ת שתחזור הביתה לקחת אותי" - ענה הילד בתמימות - "ידעתי שהוא ישמע את תפילתי ותחזור לקחת אותי".

שכבר אמר הגאון רבי ישראל מסלאנט זצ"ל, שהרשע הריהו כליסטים, ואם יודע הוא ללמוד הריהו כשודד מזוין! כי השתמש בידיעותיו לרעה לנגח ולקעקע, ללעוג ולהדיח!
 מסופר על הרב שישב בבית הכנסת ולמד. הכל פנו והלכו לבתיהם, והוא שקוע בסוגיה עמוקה.
 לפתע קלטו אוזניו קול מוכר. תחינה נרגשת. נשא ראשו והיטה אוזן - היה זה הגנב של העיירה. בכל עיירה היו רב ודיין, שוחט ומוהל, והיה רצען ונפח, חנווני וקצב. והיה הגנב המקומי. עתה עמד על רחבת ארון הקודש, הסיט את הפרוכת ופתח את הדלתות, טמן ראשו בין ספרי התורה וחינן קולו -
 הרב נדרך: מה ארע? מישהו חולה, יש לראות להגיש עזרה?
 אך לא, קולו נשמע בברור: "ריבנו של עולם, אל תשליכני מלפניך, ורוח קדשך אל תקח ממני!" -

המשך מעמוד 25 | הרב בנימין בירנצווייג

המעטירה, ושמו הלך לפניו כמשיב כהלכה לכל הפונים אליו מכל קצווי הארץ.
 באחד הימים נסע רבה של קובנה לעיר וילנא בנוגע להדפסת ספרו הגאוני 'נחל יצחק', וילנא הלמדנית קיבלה אותו בכבוד מלכים מאן מלכי רבנן, קהל עצום של רבנים תלמידי חכמים סופרים בעלי בתים חשובים והמון חוגג הלכו להקביל את פניו בהיכנסו לעיר.
 בין שאר האנשים נדחק אותו סוחר עשיר שלפני שתי עשרות שנים סירב לתת לו זוג נעליים, הרב הכיר את הסוחר והוא לא הכירו, כי הרב בנעוריו היה בלי חתימות זקן ועכשיו הדור בזקנו. כאשר הגביר נתן לו שלום והרב החזיר לו שלום, הציע לפני הרב להדפיס את כל ספריו על חשבוננו, 'עכשיו כבר מאוחר' הפטיר הרב לאותו סוחר שכבר נזכר ע"י צליל קולו כי עומד לפניו אותו נער צנום וביישן לשעבר 'אחד שיכול לדחות בלעג נער עני הלומד תורה ומבקש עזרתו בשעת דחקו הוא לא יעזור לי בהוצאת ספרי, סיימ ר' יצחק אלחנן את דבריו הנוקבים. מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה! כי אם לא תזדרז לתופסה ולקיימה, אז תחמיץ את עיקר המצוה! ולא רק את מעלת הזריזות!!

נזכר כי היום נערכים נישואי בנו של אחד מסוחריה העשירים של העיר, החתונה עולה לו הון תועפות וביום נישואי הבן בטח לבו רחב בקרבנו, וכעת איפוא הזדמנות לבקשו להעניק לנער העני הלומד תורה זוג נעליים ותהא זאת לזכות ביום חתונתו ושמתת לבבו, ובכלל מה ערכו של זוג נעליים אצל סוחר עשיר.
 הבחור יצחק אלחנן אזר אומץ ונכנס לאותו עשיר בהציעו לפניו משאלתו הצנועה, הגביר זרק מבט של חמלה ממרום מעמדו על בחור ישיבה עלוב שתלבושתו מרופטת, והשיב לו בעדינות צינית 'בסדר יקירי תעבוד אצלי מספר ימים ותרוויח זוג נעליים'.
 יצחק אלחנן היה מהנעלבים ואינם עולבים שמע חרפתו ולא השיב, ולא עוד אלא ששמח בייסוריו חזר על עקבותיו בנעליו הקרועות ושוב השקיע עצמו בשקידה עצומה שהשכיחה ממנו את סבלו וחרפתו, אין לו בעצם כל טענה כלפי העשיר שאור התורה לא נגה עליו, אם לא לומדים תורה איזה מושג מצטייר אצלו על לומדי התורה, שורשי הרע שבקרב האדם רק התורה מסוגלת לעקור מיסודם, מוטב ללמוד תורה מתוך עוני ולא להזדקק לבני אדם, וכבר פסקו חז"ל 'כל המקיים תורה מעוני סופו לקיימה מעושר וסוף הכבוד לבוא'.
 אכן בסופו של דבר עלה רבי יצחק אלחנן על כסא הרבנות בקובנה

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

Dirshu
 דרשו ד' ועונו
 קרו עולמית לחיזוק
 ועידוד לימוד התורה

לזמא טבא לר־בנו ספר המפתח למשנ"ב

לגלות את כל אוצרות
 'המשנה ברורה'
 והביאורים ומוספים
 שבמהדורת 'דרשו'

כולל הפניות להלכות שהביא
 'המשנה ברורה' בשער הציון,
 ביאור הלכה, ובנידונים
 בהקשרים אחרים בכל
 ששת חלקיו

MAKOVER

א

אינדקס מורחב

30,000

ערכי 'משנה ברורה'

6,000

ערכים

700

עמודים

עכשיו בחניות הספרים • דרשו' 02-5609000 • להשיג במחיר מבצע במוקדי המבחן

ממנו שמהרי"ץ היה מרגיעו, והבטיחו כי יזכה לכך. ובאמת בחסדי ה' ובניסי נסים, זכה לכך מקץ שמונה וחצי שנים".

עם מרן החזו"א זי"ע

בשנת תש"ו, נקרא אאמו"ר לכהן פאר ברבנות 'זכרון מאיר' שבבני ברק, וזאת לבקשתו האישי של מרן החזו"א זי"ע, ששם עיניו על אאמו"ר ושלח את מקורבו, ר' חיים יעקב הלפרין, שידבר עם אאמו"ר אודות הצעת הרבנות. החזו"א אף זרזו ביותר להקים את יח"ל, ואף תמך בו תמיכה כספית מכובדת ליסוד הישיבה.

"באותה תקופה ביקש החזו"א מאאמו"ר שישלח לו מחידושי תורתו. ואכן אאמו"ר שלח לו לפול שעסק בעניין 'קידוש החודש', והחזו"א התפעל מאוד מהחידושים ואמר בשמחה של תורה: 'זה הרב!'

"בלתי ניתן לתאר את הערכתו של החזו"א לאאמו"ר, למרות שהיה אברך צעיר לימים ממש.

"סמוך להתמנותו, עבר החזו"א להתגורר בקצה שכונת 'זכרון מאיר', היכן שממוקם רחוב חזו"א כהיום. בכל יום היה יוצא החזו"א לטייל, לצרכי בריאותו, בפרדס ברמן, עד לקצה בית העלמין, כשאאמו"ר מתלווה אליו ומלבן עמו הלכות חמורות. באותן שנים נקשרה נפש אאמו"ר בנפש מרן החזו"א, והיה יושב הרבה ודן עמו בענייני הלכה. והיה מגדיר את החזו"א כרבו!

"וכמים הפנים לפנים, העריך החזו"א ביותר את שקידתו וגדלותו בתורה של אאמו"ר, והיה מרבה להשתעשע עמו בתורה והוראה. באותן שנים, זכיתי להיות השליח של אאמו"ר זצ"ל לחזו"א בענייני הלכה ומעשה, ולהעביר הרבה דו"ד ביניהם, והייתי רגיל להביא פתקאות מאאמו"ר להחזו"א ומהחזו"א לאאמו"ר.

"בתור תושב השכונה, היה החזו"א עולה לבית אאמו"ר ומוכר אצלו את חמצו. ערב פרוס שמיטת תשי"ב, עלה החזו"א במפתיע לבית אאמו"ר שהיה צעיר ממנו בעשרות שנים, על מנת לערוך בפניו את הפרובול.

"אאמו"ר היה מפליא תדיר את העובדה, שמעולם לא הכיר גדול בישראל שהיה לו מיעוט ספרים, ואעפ"כ ידע את כל התורה כולה! כשנזקק החזו"א לספר כלשהו, היה שואל מספרייתו של אאמו"ר זצ"ל.

"החזו"א היה מאושר מבואו של אאמו"ר לב"ב, וזוכרני כאשר ביקר בביתנו, שהתבטא באורח נדיר: 'הבית הזה מריח מטהרה!'

באהבתה ישגה

"אהבת התורה שיקדה בקרבו של אאמו"ר, לא פסקה כל השנים. עודני בילדותי ינקתי בבית אאמו"ר אהבת תורה במידה גדושה, שאין לתאר את היקפיה ואין מידה לעמקותה. בשעות המוקדמות של הלילה, הייתי רואה את אאמו"ר משכים קום לתלמודו. מסכת אחר מסכת גמע אאמו"ר, בשקדנות ללא גבול. ואכן במסע הלווייתו אמרתי, שחשתי שמאה ואחת שנות עמל תורה נטמנים כעת ברגב

אל אאמו"ר והביעה את תמיהתה בפניו, לריקוד מה זה עושה. נהרה התפשטה על פניו של החתן למשמע השאלה, והוא השיב לה: 'כל כך התייגתי על הבנת הסוגיא, כמה ביקשתי והתחננתי מה' להאיר את עיני בעניין זה, כעת, כשסוף סוף זכיתי להבין, הרי זו שמחת התורה הגדולה ביותר, ואין שמחה כהתרת הספקות, אז התפרצתי ויצאתי מיד לריקוד של מצוה אמיתי!...'".

מתי עלה לארה"ק?

"לאחר נישואיו התגורר אאמו"ר ליד חותנו, רבי מרדכי גלבר זצ"ל בעיר פרשבורג, ולאחר תקופה קצרה בשנת תרצ"ט, עלה לארה"ק והתגורר בירושלים, בעוד המשפחה נותרת בחו"ל. אני הייתי אז כבן חצי שנה, והורי נאלצו להשאיר אותי בינתיים בבית זקני הרב גלבר זצ"ל.

"בשיאה של המלחמה באירופה, כשהייתי בן שנתיים וחצי, לקחני זקני ז"ל בסודי סודות אל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, שהיה אז במסע הברחתו מבין מלמדות השטן המשחית הנאצי, שביקש את נפשו הקדושה, כדי שיברכני. המשמשים התגדו, כי היתה זו שעת סכנה נוראה להרה"ק מבעלזא, אך בס"ד זכיתי לקבל ברכתו, ואז בירכני הרה"ק שאזכה לראות את אאמו"ר.

"השואה האיזמה פיזרה את בני המשפחה לארבע כנפות הארץ. עם תום המלחמה הצליחו רוב בני המשפחה להגיע לארה"ב. הקשר ביניהם התנהל במכתבים. כעבור למעלה משני עשורים, לאחר תום המלחמה, החליט אאמו"ר זצ"ל לנסוע לארה"ב, ולפגוש את בני משפחתו לאחר ל"ה שנה שלא נפגש עמו.

"כבר אז היה אאמו"ר לשם דבר בעולם היהודי. למרות גילו הצעיר יחסית, שמו הלך לפניו כאחד מפוסקי הדור. ביקורו אז באמריקה עורר רושם גדול וכביר. רבים באו לפגוש אותו ולקבל את פניו בכבוד הראוי לו. בני המשפחה שנוכחו אז בכבוד הרב שהוא זוכה לו בכל מקום, עמדו על טעותם בכך שלא אפשרו לו לעלות בזמנו לארה"ק, ונענו וקראו בהתרגשות רבה: 'טעינו, הוא ניצח, בסופו של דבר, את כולנו, בראייתו למרחוק מה שעתידי להיות, וע"י כך זכה להינצל!'

עם המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע

"בשבתו בירושלים, זכה אאמו"ר לקשר של רוח ברוח עם גדולי ירושלים ובראשם מרן מהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל, שאת הערצתו לאאמו"ר, עוד בהיותו אברך צעיר לימים, קשה להגדיר במילים. מספר שנים לאחר מכן, אחרי שעזב אאמו"ר את ירושלים ועבר לב"ב, התבטא המהרי"ץ בכאב: 'ידיד טוב אחד היה לי בירושלים, וגם אותו מבקשים עתה לקחת ממני... הייתה זו אמירה יוצאת דופן שיצאה מהמהרי"ץ, שלא היה מפרזי בשבחים, כידוע.'

עוד מעלה הגאב"ד בדבריו הנעימים: "אחרי שזכה אאמו"ר לחון את עפר ארה"ק, לא ידע אאמו"ר במשך שנה וחצי דבר על גורלי, אם חי אנכי או שמא חלילה להיפך. מדי ערב שבת היה בא אל מהרי"ץ ובוכה לפניו, לבקש רחמי שמים שיזכה לראות אותי בחיים. ושמעתי

אדמה, שכן אאמו"ר היה כל כולו מקשה אחת של תורה ללא מיצרים. "אאמו"ר עלה ונתעלה בתורה, עד שהתפרסם לבקי מופלא בש"ס ובד' חלקי השו"ע, אותם ידע ממש בע"פ. תלמידי חכמים שדיברו עמו על נושאים שונים בסוגיות הש"ס ובבירורי הלכה, הזכירו לו מה שאמר לפני עשרות שנים בנושאים אלו, ומיד ידע לומר את כל הבירור שאמר אז, באופן בהיר ונהיר. בכל סוגיה שהועלתה בפניו - הרגיש אאמו"ר כאילו הוא בביתו, ושלט במלוא ההיקף ועומק הסוגיה ששוחחו עמו".

סדר יום קפדני

"לצד התמדתו היה סדר יומו מלא וגדוש. סדר יומו כבר החל משעות הבוקר המוקדמות, אז היה משכים קום לעבודת הבורא וטובל במקווה טהרה, ומיד החל את סדריו העמוסים עד לשעות הלילה. "עובדה נוראה שמעתי לא מכבר: פעם שאלו אחד מתלמידיו

הקרובים: 'במה הארכת ימים?', והשיב לו אאמו"ר: 'במשך חמישים שנה לא איחרתי רגע אחד לתפילה או לשיעור תורה'. והדברים נפלאים למי שאמרם, שידוע היה בסדר יומו הקפדני והמופלא ללא כל תירוצים וכדו'. למותר לומר שבוודאי לא אמר זאת כדי לייחס לעצמו גדולה חלילה, אלא כדי להדריך וללמד דעת, ולהקנות את הרעיון הנאצל הזה. פעם אף אמר לנינו, כשבא לקבל אצלו הדרכה לאחר נישואיו: 'חמישים שנה לא איחרתי התפילה לאחר השעה שבע בבוקר!'.

"אמרתי לאחרונה, שלדעתי זכה לאריכות ימיו ושנותיו מחמת סיבות נוספות. האחת, שעסק בתורה ללא הרף, ועל התורה נאמר: 'כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה'. והשניה, משום שמעולם לא דיבר סרה באנשים אחרים, ובכלל, אנשים לא היו נושאי השיחה שלו. הוא פשוט לא דיבר על הזולת מאומה. והרי על זה נאמר: 'מי האיש החפץ חיים, אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה'..."

המשך מעמוד 1 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

כשהגיע הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א לבית חותנו, מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, והגיש לפניו את הגביע, לקחו לידו ולא יכול היה לשים מחסום לרגשותיו, שפרצו וגאו מעל ומעבר בשמחה של מצוה, עד שיצא מכליו ופרץ בריקוד של שמחה!!! מחזה נדיר שלא נראה מעולם! על מה רקד מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א? על הגביע שכיוון בו זקנו הענק, בנסתרות את כוונותיו הטמירות? יתכן שכן!

אין לנו השגה בנסתרות. אך עיקר ריקודו ושמחתו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א היה, כשעלתה בידו להוסיף הידור בהלכה. כך נפסק ב'שולחן ערוך' (סימן תע"ב ס"ב): "יסדר שולחנו יפה בכלים נאים כפי כוחו".

הכלי הנאה ביותר שהיה ברשותו של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, היה הגביע של זקנו ענק הקבלה בעל ה'לשם' זיע"א. במשך שנים נמנע ממנו לקדש בו ולעטר בו את שולחנו, מחמת הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א.

עתה, כאשר קיבל לידו את הכוס הקדושה והנכספת, ששיעורה מתאים גם פי הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א, לא יכול היה לעצור בעד רגשותיו ופרץ בריקוד של שמחה.

הבה נתבונן לעצמנו, מה מסוגל להוציא אותנו מכלינו, ולגרום לנו לריקוד מרוב שמחה ואושר, ומה הביא את מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א לידי ריקוד של שמחה!

הידור בהלכה!
דקדוק נוסף בהלכה!
זה מה שהוציאו מכליו והביאו לידי ריקוד של שמחה!

(מתוך הגדה של פסח - 'חישוקי חמד')

אינו מסוגל להאמין שתתכן מציאות כזו. הבה נופתע יחדיו כשנעמוד על פשר הריקוד הנדיר! כל אימת שהיה חג הפסח ממשמש ובא, נמסכה מידה קטנה של עוגמת נפש בליבו של רבינו. בבית מרן הגרי"ש זיע"א, היה מונח גביע כסף מירושתו של הסב הגדול, מרן הגאון הקדוש בעל ה'לשם' זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

והיה גביע זה חביב עד מאד אצל מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א. שכן, מי כמוהו הכיר את זקנו, ענק הקבלה וחכם הרזים? למי מאיתנו יש בכלל השגה, בכוונות הטמירות שכיוון מרן הגה"ק בעל ה'לשם' זיע"א, שגדלות רוחו נשגבה עד אין חקר, בסתרי העולמות העליונים, כשקידש על היין בגביע זה, וכאשר היה מונח לפניו בשעת אמירת ההגדה וסיפור יציאת מצרים בסילודין? אשרי עין ראתה זאת!

ברם, כיון שגביע זה נוצק בטרם נודעה הכרעתו של מרן ה'חזון איש' זיע"א בענין שיעור 'רביעית', ועל אף שגדולי עולם בדור הקודם (כמרן החפץ חיים זיע"א ועוד רבים), השתמשו בגביעים הקטנים משיעורו של מרן החזון איש זיע"א, בכל זאת לא יכול היה מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א לקדש על גביע מקודש זה...

שנה אחת התבטא בצער בפני חתנו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, אודות כאבו הגדול וצערו. כששמע על כך, החליט לנסות לעשות משהו.

פנה לדודו הר"ר דוד בולימבסקי ז"ל, שהיה לו שיג ושיח והבנה בעניינים אלו, ושאלו מה ניתן לעשות. לקח הלה את הגביע ה'יצורפים', שטיפלו בו בעדינות ובוזירות יתרה, והוסיפו לגובהו של הגביע, עד שהכיל הגביע שיעור 'רביעית' אף לפי הכרעו של מרן החזון איש זיע"א.

פרטים אודות כל ימי שהותו בצל הרב מפוניבז', כשהוא מתעניין אודות הליכותיו של הרב מפוניבז', ומציין: "היה לך להודות בברכת יישר כוח, גם בשמי".

"מורי ורבי, אלופי ומיודעי"

כה הגיד רבנו באחת מדרשותיו הנאדרות בקודש: "לא אכחד ולא אגזים מאומה, אם אקראהו לרב מפוניבז': 'מורי ורבי, אלופי ומיודעי'. מלבד מה שקיבלתי תורה מפיו, כפשוטו וכמשמעו; הוספתי ללמוד אצלו בבחינת 'שימושה של תורה', שכדברי חז"ל (ברכות ז, ב) היא גדולה יותר מלימודה. הרבה 'הלכות ישיבה' למדתי אז מפיו. גם כשהתמנית כראש ישיבת 'שפת אמת', ציוותה עלי אמא, הרבנית ע"ה, לנסוע לבני ברק ולשוחח על כך עם הרב מפוניבז'. הרבה הושפעת מעוז רוחו לשקם הנהרסות אחרי החורבן הגדול, ולבנות הכל מחדש, ממש כפי שאמר אבי הקדוש ה'אמרי אמת' זי"ע לרבי מבעלזא רבי אהרן זי"ע, בפגישתם הראשונה בארץ ישראל: 'מען דארף אנהויבן פון דאס ניי' (-צריכים להתחיל מחדש). וכל הימים אחר כך רואה אני את דמותו העילאית מנצחת לפני...". (מתוך המבשר, אדר תשפ"א)

לפני שהישיבה קמה ונהייתה, כשכבר התנהל כמי שיש לו ישיבה של מאות תלמידים. הוא כבר הכין ובנה ותכנן את הישיבה עבור אלפי תלמידים, בחזונו הגדול אשר אכן קם ונתהווה לעיני כל ישראל.

מתנת פרידה

בסוף הקיץ, לאחר שחל שיפור ממשי בבריאותו, נפרד רבנו מהרב מפוניבז' ומידידו ר' חיים מאנדל, ושב אל מעון הקודש שבירושלים. כשנפרד מר' חיים מאנדל, שאלו רבנו: "מה אני יכול להעניק לך כמעות פרידה?". ר' חיים ביקש לקבל את המכתב אותו קיבל רבנו מאביו באותה תקופה, בו ציין: "ד"ש לחברך חיים מנדל". ביקש וגם קיבל. כשנפרד רבנו מהרב מפוניבז' והודה לו בכל לב, סירב הרב מפוניבז' לקבל את תודתו: "לא מגיעה לי שום תודה!", אמר, "הלא אביכם ידיד טוב הוא לי, ופשוט שכך צריכים לארח בנו של ידיד ותיק הבא בצל קורתך". גם מאוחר יותר, כשמרן ה'אמרי אמת' שיגר לו דורון מיוחד, סירב מרן הרב מפוניבז' לקבלו באותה טענה: "הלא הרבי מגור הוא ידידי הטוב, ומי אינו נוהג כמותי כשמגיע אליו בנו של ידיד אמת?". כששב רבנו אל בית אביו ה'אמרי אמת', התעניין אביו הרבי בפרטי

המשך מעמוד 12 | הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א

זוכה באותו זמן להיות שייך לקב"ה לגמרי, ויש לו סייעתא דשמיא מיוחדת לענות על מה שנשאל. ופעם אחר מרן הגר"ח שליט"א, אמר למישהו: "אם אתה רוצה לעשות אחרת ממה שאמרתי לך - תעשה אחרת, אבל כשענית לך, ידעתי מה שאני עונה לך!". ועובדא ידענא, שסיפרו לפני מרן עטרת ראשנו הגר"ש אלישיב זצוק"ל, סיפור בנוגע לאדם מסויים, ומרן זצוק"ל פקפק באמיתותו. ואף לאחר שהמספר, שהיה נאמן עליו, חזר ואמר שברור לו שכן היה. ואכן, הלך המספר ובדק את הדבר מחדש וראה שאכן טעה. מיד, שלח אותו אחד שליח מיוחד להתנצל בפני מרן זצוק"ל, שבלא יודעין הטעה אותו בסיפורו, והשיב מרן זצוק"ל לשליח: "תאמר לו שלא יצטער, לא האמנתי לדבריו כי שקר אינו נכנס באוזני...". זוהי סייעתא דשמיא מיוחדת, שיש לגדולי תורה ויראה, שכל כך אכפת להם מכלל ישראל, שנושאים בעול איתו ומכניסים את עצמם לעובי הקורה, לכבוד ד', לכבוד תורתו ולכבודם של ישראל. (יתד נאמן כ"ח אדר תשפ"א)

החושב שאפשר לסמוך על אנשים אחרים שאינם גדולי תורה, לא מבין מה זה תורה, הוא חושב שתורה כוללת כמה פעולות שצריך לעשות, הוא לא מבין שתורה היא הבונה את הכלל ישראל, ממלכת כהנים של גוי קדוש, כל יהודי צריך להיבנות, להיות אדם אחר, שהתורה מובילה אותו לקראת שלימותו במעשים פרטיים. רק חכמי ישראל, שיש להם חכמה בשלמות לראות את המציאות, ותורה בשלמות, לדעת מה אומרת התורה על מציאות כזו, ויראת שמים שלימה המטהרתם מכל חשבון אישי, "ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים" - הם היחידים שיכולים לענות על הדברים שאינם מפורשים. אחרי שישנה חכמה עמוקה וגדלות של תורה, זוכים לסייעתא דשמיא, לדעת לענות גם על דברים מסובכים ועדינים, שבלי סייעתא דשמיא עצומה אי אפשר להגיע לתשובות הנכונות. ידוע על רשכבה"ג, מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, אשר מגיעים אליו בשאלות פרטיות, שלפני כן הוא לומד שלוש שעות ברציפות, כי הגר"א כתב שהלומד שלוש שעות תורה לשמה,

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

צדיק שלי. לך תזרוק אותה לפח!'.
 "והילד, הרב, הלך וזרק את הסוכריה!
 "כמעט התעלפתי כשראיתי זאת. ליתר בטחון, כדי להיות בטוח
 שהבנתי נכון, ניגשתי לילד בצד, ושאלתי אותו: 'למה זרקת את
 הסוכריה?' והוא ענה: 'כי אנחנו לא אוכלים את ההכשר הזה.'
 "ככה, חד וחלק! בשיא הפשטות!
 "לא יכולתי להירגע. ילד בן ארבע זורק סוכריה, כשכל הילדים מסביב
 מלקקים בהנאה, רק משום שבביתו לא אוכלים את ההכשר?! ילד בן
 ארבע עם כזו שליטה עצמית ויכולת מפותחת של דחיית סיפוקים!?
 "אם זה מה שהתורה עושה לבני אדם, אני מוכרח לשמוע מה שיש
 לכם לומר!"...
 את שארית הסמינר חווה אותו יהודי באופן אחר לגמרי, מתוך
 הערכה כנה והתעניינות הולכת וגוברת, והכל "בזכות הבן הקטן..."
 וליתר דיוק - בזכות התורה הבונה את קומת האדם!
 (קטעים מלוקטים מתוך הספר 'משכני אחריו' ויקרא)

הסביר לי, "והצעתי לילדים ששיחקו על יד חדר האוכל להתכבד
 מהן. הילדים, בני המשפחות המתארחות בסמינר, קבלו את ההצעה
 הנדיבה בשמחה. קבלו סכריה, קלפו את העטיפה, והופ - ישר לפה.
 גם הבן שלך, הרב, ניגש לקבל סוכריה, אך כשקיבל אותה, במקום
 להסיר את העטיפה, עיין בה היטב.
 "מה אתה מסתכל? קראתי לעברו. 'פשוט תאכל! זאת הסוכריה
 הכי טעימה בעולם!'.
 "אך הוא, כאילו כלל לא שמע אותי, בחן שוב את הסוכריה מכל
 צדדיה, ואז פנה לכונן חדר האוכל. סקרן ותוהה, צעדתי בעקבותיו,
 וראיתי כיצד הוא ניגש לאמו, שישבה שם עם נשים נוספות, ושואל
 אותה: 'אמא, איש אחד נתן לי את הסוכריה הזאת. יש לה הכשר
 שאנחנו אוכלים?'.
 "אשתך, כבוד הרב, עשתה בדיוק מה שעשה הבן רגע קודם; נטלה
 את הסוכריה, עיינה היטב בעטיפה, ואז אמרה לו: 'אני לא מוצאת
 כאן חותמת של כשרות מוכרת. אי אפשר לאכול את הסוכריה,

המשך מעמוד 11 | הגאון רבי קלמן לנדא שליט"א

חוץ מסברא ישרה ומאהבת תורה שבוערת בעצמותיו, בורך רבי
 קלמן בשמחת חיים כבירה. הלימוד שלו נעשה מתוך חיות. חדוותא
 דאורייתא משתכחת בבית מדרשו. לא פלא, שכמה שנים אחרי
 נישואיו, הוא נקרא על ידי מרן הגאון רבי דב בעריש ויידנפלד
 זצוק"ל, הרב מטשעבין, לכהן כר"מ ומגיד שיעור בישיבתו 'כוכב
 מיעקב'.
 ברבות השנים העמיד מאות תלמידים, בפניהם מסר שיעורים
 נלהבים, כשהרב מטשעבין מציין את 'שמחת התורה' הגדולה
 שנושבת בו. את הרוח החיה הזו ביקש להנחיל לתלמידי ישיבתו.
 וכשאנו שואלים את רבי קלמן בשנית, איך זכה להעמיד משפחה
 שכל בניה למדנים מופלגים, ההולכים בדרכו ומעמידים תלמידים
 הרבה, הוא מעדיף להתחמק. להיתלות בזכות אבות. "זה לא פשוט
 הזכות הזאת של הצלת כל כך הרבה נפשות", הוא פולט בצניעות,
 ומבטו מהורהר.
 (קטעים מלוקטים מתוך מאמר נרחב - גרוס יתד נאמן סוכות תשפ"א)

בצד השני של בנין הפנימיה. להפתעתי, באותו לילה ישנתי הרבה
 יותר טוב. ולא סבלתי ממחלת הראומטיזם, שבה לקיתי מרוב
 הכפור שהיה בלילות שבהם ברחנו לטורקיה. הסתבר, שכיוון האויר
 המזרחי עושה לי טוב. כששמע זאת מרן ה'חזון איש', המליץ לי
 לנסוע ללמוד בירושלים שבה האקלים נוח יותר".
 ואכן בשנת תש"ט עבר רבי קלמן לירושלים ללמוד בישיבת 'חברון',
 שם פגש את רבותיו, מרנן ראשי הישיבה רבי יחזקאל סרנא, רבי
 אהרן כהן ורבי משה חברוני, זצוק"ל, ומרן המשגיח הגה"צ רבי מאיר
 חדש זצוק"ל. על כל אחד מהם יש בצקלוננו סיפורי הוד מרומים.
 ♦ ♦ ♦
 זכה רבי קלמן להינשא ולהקים בית מפואר, עם בתו של החסיד
 והעסקן הנודע, 'בונה ירושלים', שלוחם של גדולי ישראל הרב
 אברהם טרגר זצ"ל, ולהפוך לאחת מדמויות ההוד הבולטות של
 עולם התורה הירושלמי הנבנה.

המשך מעמוד 33 | הרה"ח אהרן כהן

והמכרים, זכיתי להמשיך ברוב הצלחה אף כל מה שכאמור עבר עלינו
 בשנה האחרונה. כך שבהחלט כדאי לכל אחד לשקול את המעלות
 שבדבר, ולהצטרף ללימוד קבוע בתכנית מוגדרת עם 'מחייב' בדמות
 מבחנים מדרבנים כסדר.
 לצד זה אעביר את מסקנתי מהמציאות; אסור להתייאש! תמיד, צריך
 להסתכל קדימה. לא משנה, מה היה עד אתמול, או היום, צריך פשוט
 להתחיל מחדש ולהשקיע ללמוד ולדעת. כאמור, באמצע עירובין היו
 לי כמה חודשים שהלימוד היה יותר מורכב מהרגיל גם מחמת עצם
 הלימוד אך בעיקר מחמת המצב במשפחה סביבי בו הייתי שרוי, ומטבע

הדברים, הציונים לא היו כבמסכת שבת ועירובין וממילא גם המצב רוח
 והמוטיבציה להשקיע, אך ב"ה הגיע מסכת פסחים, והחלטתי; לא
 משנה. מה שהיה-היה, מתחילים מחדש. וב"ה אחר שנכנסו בחזרה
 לשגרה והציונים חזרו כבתחילה, התחלנו להשלים את החסר. כך,
 שבהחלט לא כדאי להתבוסס ולהיות עסוק ב'חסר' רק להסתכל קדימה
 ולהמשיך ברוב הצלחה וסייעתא דשמיא.

לשליחת תגובות לכותב המאמר, כתבו לו: a0533185209@gmail.com
 לקבלת החוברת 'מוסיף והולך'; b0772247622@gmail.com

שואלין ודורשין בהלכות הפסח

- למה מניחים ביצה בקערת ליל הסדר?
- מדוע קבעו לשאול בתחילת ההגדה ארבע שאלות הפותחות ב'מה נשתנה'?
- מה הם מרכיבי החרוסת ומהי הסיבה לכך?

מהלכות ליל הסדר

• חכמינו ז"ל קבעו לשאול בתחילת ההגדה ארבע שאלות הפותחות ב'מה נשתנה', כדי לקיים את מצַנת 'והגדת לבנך' בצורה של שאלה ותשובה.

• בעת אמירת המילים "דם ואש ותמרות עשן" בהגדה, וכן בעת אמירת עשר המכות, וכן בעת אמירת הקיצור של שמות המכות, דצ"ך עד"ש באח"ב - נוהגים להטיף מכוס היין בעזרת האצבע.

מהלכות המרור והחרוסת

• לכתחילה, יש לקיים את מצַנת אכילת מרור דווקא בחסה, כיון שהמרור הוא זכר למרירות של השיעבוד במצרים, והחסה מזכירה את השיעבוד יותר מאשר הירקות האחרים. וניתן לקיים את המצוה הן בקלחי החסה, והן בעלי החסה, אך לא בשורש החסה. ויש אומרים שלכתחילה עדיף לקיים את המצוה דווקא בעלים.

• המקיים את מצַנת אכילת מרור בירק הנקרא בלשונו 'חזרת', או 'חריין', יפוררו במגדלת, ויניחנו גלוי למשך זמן מה, כדי שחריפותו תפוג במקצת.

• החרוסת, היא תערובת פירות המיועדת לטיבול ה'מרור', בעלת מרקם הדומה לטיט, אותו ייצרו בני ישראל בעת השיעבוד במצרים. וצריך לערב בה תבלינים הדומים לתבן, שבו גיבלו ישראל את הטיט במצרים. ויש להכינה באופן שיהיה לה מרקם עבה, כדוגמת הטיט, ואחר כך לרככה בעזרת יין אדום, או חומץ של יין, כַּיְכֹר לדמם של בני ישראל שנשפך במצרים.

• מי שאין ברשותו את אחד מחמשת המינים הראויים לקיום מצַנת מרור (ראה תקציר לאתמול) - ישתמש בירק מר אחר, שיש בו את הסימנים הנזכרים בגמרא לגבי חמשת המינים.

• לדעת השולחן ערוך, יש להניח על שולחן הסדר לפני בעל הבית קערה ובה: שלוש מצות, מרור, חרוסת, ירק ה'כרפס'; בשר, יָכַר לבשר קרבן הפסח, וביצה, זכר לקרבן חגיגה שהקריבו בערב פסח. ומוסיף הרמ"א, שיש להניח בקערה גם מי מלח. ועל פי דברי האריז"ל, יש להניח בקערה מרור נוסף, לקיום מצות כורך.

• לדעת השולחן ערוך, יש לברך ברכה ראשונה על הכוס הראשונה והשלישית מ'ארבע כוסות' בלבד; ולדעת הרמ"א, יש לברך על כל אחת מהן. וברכה אחרונה - לכל הדעות יש לברך רק לאחר הכוס הרביעית.

'כרפס' ו'יחץ'

• המנהג הקדום הוא, להשתמש לטיבול שבתחילת ליל הסדר ב'ירק ששמו 'כרפס', אולם, ניתן לקיים טיבול זה בכל סוגי הירקות, מלבד ירקות המרור, וכפי שאכן נהוג בימינו, להשתמש בתפוחי אדמה, במלפפון, וכדומה.

• לפני אכילת ה'כרפס' בליל הסדר, יש ליטול ידים ללא ברכה, משום שכל מאכל ש'טיבולו במשקה', טעון נטילת ידים לפני אכילתו.

• לאחר אכילת ה'כרפס' בליל הסדר, יקח בעל הבית את המצה האמצעית, ויחלקנה לשני חלקים. חלק אחד, יש להשיב למקומו, ובו מקיימים את מצַנת אכילת מצה; ואת החלק השני, יטמין לצורך ה'אפיקומן'.

מהלכות אמירת ההגדה ומנהגיה

• בליל הסדר, צריך לומר את ה'הגדה', או לפרש את ענְיָיה, בלשון המובנת לכל המסובים; ובכך תתקיים גם מצַנת 'והגדת לבנך', האמורה על סיפור יציאת מצרים בליל הסדר.